

جمهوری اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی

پلان استراتژیک ملی تحصیلات عالی
۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹

پیشگفتار

تحصیلات عالی افغانستان بعد از جنگها و ویرانی های طولانی، طی یک و نیم دهه گذشته شاهد پیشرفت ها و انکشافات و همچنان چالشهای جدید می باشد. در حالیکه طی این مدت پایه های نظام بهتر تحصیلات عالی در کشور عرض اندام نمود و از طریق ایجاد پوهنتون ها و مؤسسات تحصیلات عالی جدید دولتی و خصوصی، زمینه تحصیل ده ها هزار جوان افغان مهیا گردید، هنوز هم کیفیت تحصیلات عالی و مدیریت آن چالش های عمده این عرصه را تشکیل میدهند.

معرفی پلان ستراتیژیک ملی تحصیلات عالی در سال 1389 و تحقق آن به انکشاف پراگنده تحصیلات عالی نقطه پایان گذاشته و با اقامه نمودن اهداف، دیدگاه و برنامه های معین، راه را برای ایجاد نظام تحصیلات عالی با کیفیت که پاسخگوی نیازهای رشد و انکشاف کشور باشد هموار نمود.

طوریکه دیده می شود، پلان ستراتیژیک ملی تحصیلات عالی 1389-1393 به رغم محدودیت های مالی، به طور چشمگیری به منصفه اجرا گذاشته شده است. بدون تردید، تداوم برنامه های قبلاً آغاز شده و در عمل شکل گرفته شده از یک طرف و موارد ضروری دیگر که به اساس تحلیل وضعیت تحصیلات عالی کشور توسط تیمی از همکاران شناسایی گردیده است، ایجاب تدوین پلان دوم ستراتیژیک ملی تحصیلات عالی را برای نیل به اهداف متوقعه می نماید.

پلان ستراتیژیک ملی تحصیلات عالی 1395-1399 درحقیقت تبلوری از برنامه ها و وظایفی است، که وزارت تحصیلات عالی با نهاد های تحصیلات عالی کشور به آن متعهد بوده و به گونه رهنمود مناسب از آن استفاده می نماید. این پلان طی بیشتر از یک سال گذشته توسط تیمی از متخصصین داخلی و خارجی و با همکاری بانک جهانی، پروژه حمایت پوهنتون ها و انکشاف نیروی بشری تدوین و متعاقباً از طریق نشست ها و ورکشاپها با اشتراک اعضای کادر علمی پوهنتون های کشور تحلیل و نهایی گردید.

در همه این فعالیت ها سعی به عمل آمده است، تا این پلان بربنیاد واقعیت ها، تحلیل ها و نیاز ها با الهام از ستراتیژی انکشاف ملی افغانستان تدوین گردد.

لازم میدانم تا از کار و زحمات همکاران عزیزی که در تدوین و نهایی سازی این پلان کار و تلاش مبذول داشته اند، صمیمانه قدردانی نموده و از درگاه اقدس الهی برایشان موفقیت آرزو نمایم. به طور خاص از محترم پوهاند محمد عثمان بابری معین علمی، دکتور فیرید هیوارد مشاور برنامه حمایت از پوهنتون ها و انکشاف نیروی بشری افغانستان، پوهاند محمد حسن رشیق، پوهاند دکتور محمد قاسم جمدر، پوهاند دکتور گل محمد طنین، پوهاند دکتور هدایت الله صالحی، دکتور احمد فرید ثمین و آقای نور احمد درویش امتنان و قدردانی می گردد. همچنان از همکاریهای محترم دکتور وحید عمر نیز سپاسگذاری می گردد. به علاوه از نظریات سازنده محترم پروفیسور دکتور محمد همایون قیومی مشاور ارشد ریاست جمهوری نیز امتنان میگردد.

آرزو دارم، تا این پلان در سطوح وزارت و نهاد های تحصیلات عالی کشور به طور جدی و همه جانبه برای تداوم برنامه های ستراتیژیک تحصیلات عالی کشور تحقق و در نهایت زمینه اعتلای کیفیت تحصیلات عالی و پاسخگویی به نیاز های بشری و انکشاف اقتصادی و اجتماعی کشور فراهم گردد.

با احترام

پوهنوال دکتور فریده مومند
وزیر تحصیلات عالی

فهرست مطالب

5	 مقدمه
5	 نگاه اجمالی بر پلان استراتژیک اول
5	 دست آوردها
7	 وضعیت فعلی
7	 چالشها
8	 دیدگاه
8	 رسالت
8	 ارزش ها
8	 مرام
9	 اهداف
9	 ۱. برنامه های علمی
9	 ۱.۱. انکشاف مسلکی اعضای کادر علمی و کارکنان
10	 ۱.۱.۱. تدویر دوره های آموزشی کوتاه مدت
11	 ۱.۱.۲. افزایش تعداد اعضای کادر علمی و کارکنان برای برآورده شدن نیازها و رشد کیفیت
13	 ۱.۱.۳. مشوق ها
13	 ۱.۱.۴. بهبود و متمر ساختن ترفیع اعضای کادر علمی
13	 ۱.۱.۵. ایجاد و تقویت مراکز انکشاف مسلکی
13	 ۱.۲. تطبیق و گسترش سیستم کریدت
13	 ۱.۳. انکشاف نصاب تحصیلی
14	 ۱/۳/۱ تمرکز بر نیازهای مبرم کشور
14	 ۲/۳/۱ شناسایی رشته های جدید
14	 ۱.۴. تقویت نقش تکنالوژی معلوماتی در امور علمی
15	 ۱.۵. بهبود و گسترش تحقیق
16	 ۱.۶. بلند بردن کیفیت برنامه های ماستری و دکتورا
16	 ۱.۷. جهانی شدن
16	 ۱.۸. ارزیابی و تفکیک مؤسسات تحصیلات عالی
17	 ۹.۱. انکشاف نیروی بشری و کاریابی
17	 ۱.۱۰. ارتقای کیفیت و اعتباردهی
18	 ۱.۱۱. بهبود وضعیت تحصیلات عالی خصوصی
19	 ۱.۱۲. تأمین و توسعه روابط با پوهنتون های داخلی و خارجی
20	 ۲. دسترسی به تحصیلات عالی و حمایت از محصلان
20	 ۲.۱. افزایش دسترسی به تحصیلات عالی دولتی

۲۲	تأکید روی رشته‌های دارای اولویت ملی	22
۲۳	تقویه سیستم شمولیت در مؤسسات تحصیلات عالی	24
۲۴	ارایه خدمات صحت روانی	26
۲۵	افزایش خدمات محصلان	26
۲۶	توسعه دسترسی به تحصیل	26
۱/۶/۲	اصلاح و بهبود برنامه‌های شبانه	26
۲/۶/۲	افزایش تعداد کالج‌های آموزش مسلکی (Community Colleges)	26
۳/۶/۲	ایجاد برنامه آزمایشی تحصیلات غیر حضوری	27
۴/۶/۲	توسعه تحصیلات عالی در خارج از کشور	27
۷/۲	رسیده گی به گروه های آسیب پذیر (افراد دارای معلولیت و محصلان مناطق جنگ زده و محروم)	28
۱۷/۲	بهبود وضعیت محصلان دارای معلولیت در تحصیلات عالی	28
۲۸	جندر (Gender)	28
۲۸.۱	چالشهای جنسیتی و راه حل ها	30
۲۸	ایجاد کالج‌ها و پوهنتون‌های اختصاصی اناث	31
۳	حکومت‌داری خوب	31
۳.۱	ارتقای ظرفیت رهبری	31
۳.۲	انکشاف و بهبود سیستم تحصیلات عالی	31
۳.۳	استقلالیت اکادمیک، مالی و اداری برای نهادهای تحصیلات عالی	32
۳.۴	تقویت و باز نگری اسناد تقنینی	32
۳.۵	حراست از حق نشر، تألیف و اختراع	33
۳.۶	بهبود موثریت و شفافیت در اداره تحصیلات عالی	33
۳.۸	استفاده از تکنالوژی معلوماتی برای حکومتداری خوب	34
۳.۹	جذب کمک های مالی	34
۳.۱۰	تقویت همکاری بین الوزارتی	37
۴	زیربنا ها: به شمول تسهیلات آموزشی و عملی	37
۱/۴	بودجه انکشافی	37
۲/۴	بهبود عمومی زیربنا ها	38
۳/۴	ایجاد و توسعه زیربنا های تکنالوژی معلوماتی	39
۴.۴	ایجاد و بهبود لیلیه ها	39
	بودجه و پلان عملیاتی	40
	مأخذ	70

مقدمه

افغانستان در درازنای تاریخ سهم بارزی در افزایش و گسترش علوم داشته و زادگاه دانشمندان بسیاری مانند ابن سینای بلخی، البیرونی، سنایی غزنوی، خواجه عبدالله انصار، سیدجمال الدین افغان، خوشحال خان ختک و عدهٔ بیشتری از شخصیت‌های علمی دیگر بوده است؛ سابقهٔ مراکز بزرگ آموزشی در ام‌البلاد (بلخ) و سایر نقاط کشور به صدها سال باز می‌گردد. با گذشت زمان و پیشرفت علوم در سال‌های 1860 و در عصر امیر شیرعلی خان اساس علوم عصری در افغانستان گذاشته شد. در سال 1932 در توأمیت با دولت ترکیه فاکولتهٔ طب تأسیس گردید و اساس تحصیلات عالی در افغانستان پی ریزی شد. این همکاری تا سال 1946 ادامه یافت و بعد از آن توأمیت تحصیلات عالی افغانستان با کشور فرانسه آغاز گردید که تا سال 1955 ادامه یافت. در این آوان، پوهنتون کابل و بعداً پوهنتون‌های ننگرهار و پولی‌تخنیک تا دههٔ هشتاد شمسی در سطح منطقه و جهان از جایگاه برجسته‌ای برخوردار شده و میزبان محصلان از کشورهای منطقه نیز گردیدند. ولی در جریان جنگ‌های داخلی مانند سایر بخش‌های مادی و معنوی کشور، سکتور تحصیلات عالی نیز شدیداً صدمه دید.

در جریان پانزده سال گذشته نظام تحصیلات عالی افغانستان شاهد پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای از جمله ایجاد نظام جدید و افزایش سریع در تعداد مؤسسات تحصیلی بوده است. در پهلوی رسیدگی به مشکلات عدیده، اقدامات و ابتکارات زیادی در عرصه‌های مختلف تحصیلات عالی کشور صورت گرفت. تدوین و معرفی نخستین پلان استراتژیک تحصیلات عالی برای سالهای 1389 – 1393 دیدگاه، اهداف و برنامه‌های جدید و واضحی را برای تحصیلات عالی کشور اقامه و معرفی نمود.

نگاه اجمالی بر پلان استراتژیک اول

اهداف

- 1- بهبود کیفیت عمدتاً در ظرفیت اعضای کادر علمی و کارکنان، نصاب تحصیلی، اعتباردهی نهادهای تحصیلی، توسعه و احیای زیربناها و تحقیقات علمی متمرکز بود.
- 2- افزایش دسترسی به تحصیلات عالی با هدف پاسخگویی به تقاضای فزاینده به تحصیلات عالی (با توجه به رشد فزاینده فارغان مکاتب) و همچنین برآورده ساختن نیازهای منابع بشری دولت، بازار کار.

دست آوردها

- 1- از جمله شصت هدف مندرج در پلان استراتژیک اول، 41 مورد (75 فیصد آن در سال 1393) به دست آمد، اما بنابر نبود بودجه، از مجموع اهداف، 17 مورد آن (25 فیصد) تحقق نیافت.
- 2- دسترسی شاگردان به نهادهای تحصیلی پیشرفت قابل توجهی داشته و هدف دوبرابر ساختن تعداد محصلان جدید الشمول از 62.000 تن به 115.000 تن یک سال قبل از هدف تعیین‌شده در سال 1392 برآورده گردید و تعداد مجموعی محصلان از 123.000 بالاتر رفت (107 فیصد هدف تعیین شده). تعداد محصلان در سال 1393 به ۱۷۰،۵۸۲۱ نفر بالغ گردیده و هدف تعیین شده را به 147 فیصد رسانید.
- 3- در راستای رسیدن به هدف دوم یا بهبود کیفیت، نیز موفقیت‌های عمده‌ای به دست آمد. روند اعتباردهی در حال حاضر در 52 پوهنخی دولتی و 13 پوهنتون خصوصی که ارزیابی خودی نهاد مربوطه خود را تکمیل کرده اند و شش پوهنتونی که مرحله اول از سه مرحلهٔ روند اعتباردهی یا ورود به «مرحلهٔ نامزدی» را سپری نموده اند، جریان دارد.
- 4- در قسمت تجدید و انکشاف نصاب تحصیلی در 55 رشته روند بازبینی و انکشاف آنها تکمیل گردیده و توسط کمیسیون نصاب تحصیلی تایید شده اند.
- 5- اهداف استخدام برای کادر علمی در مؤسسات تحصیلات عالی در سال 1393 با مجموع 4936 استاد (131 فیصد هدف) و 4310 کارمند در سال 1392 (135 فیصد هدف) بیشتر از حد تعیین شده تحقق یافته است.
- 6- در عرصه ایجاد برنامه‌های جدید ماستری پیشرفت‌های عمده‌ای به عمل آمده است. حدود 300 تن از اعضای کادر علمی از طریق این برنامه‌ها در افغانستان مدرک ماستری شان را اخذ نموده و 943 تن دیگر از سال 1390 بدینسو جهت تحصیلات ماستری به خارج اعزام گردیده اند. علاوه بر آن، الی امروز، بیشتر از 189 تن از اعضای کادر علمی به خاطر تحصیلات عالی در مقطع دوکتورا (PhD) به خارج فرستاده شده اند.
- 7- تدویر برنامه‌های آموزشی با تمرکز به موضوعات رهبری و مدیریت در پوهنتون‌ها

¹ با وجود اطلاعات جدیدتر، ما در تمام این سند از معلومات مورخ 22 جون، 2014 وزارت تحصیلات عالی استفاده نموده ایم چون این اطلاعات از ارقام متوسط سال نمایندگی مینماید. تعداد عمومی محصلان، شامل محصلان شبانه نیز میباشد. اطلاعات جدیدتر بدلیل اینکه روند استخدام اعضای کادر علمی در طول سال ادامه می‌یابد تعداد اعضای کادر علمی را بیشتر و به دلیل ترک تحصیل ارقام محصلین را کمتر نشان میدهد. به این دلیل این سرجمع از ارقام ۲۰۱۴ نمایندگی خوب می‌نماید.

دست آورد های پلان مذکور را می توان ذیلاً خلاصه نمود:

- تکمیل ارزیابی خودی روند تضمین کیفیت در 52 پوهنهی دولتی و 13 پوهنتون خصوصی
- بازنگری و انکشاف نصاب تحصیلی در 58 رشته مختلف
- افزایش استخدام کادر علمی بیشتر از حد تعیین شده (135 فیصد هدف)
- راه اندازی ورکشاپ های آموزشی در خصوص پلان گزارای استراتژیک، تضمین کیفیت، بازنگری نصاب تحصیلی و آموزش لازم به بازنگرها
- کمک مالی برای کمیته های تضمین کیفیت در 12 پوهنتون بزرگ کشور
- آوردن اصلاحات در استخدام و ترفیعات علمی، مقررات و لوايح ضروری در تحصیلات عالی کشور
- ایجاد 33 برنامه جدید فوق لیسانس و دکتورا
- دو برابر ساختن شمولیت محصلان

وضعیت فعلی

در حالیکه 63 فیصد بودجه که در پلان استراتژیک اول برای ترمیم، بهبود و گسترش زیربناها درخواست گردیده بود، مکمل به دست نیامد. این امر باعث شده است تا کمبود شدید در زیر بنا باقی مانده و نیاز مبرم به طرح برنامه های مهم جدید زیربنا در جریان تطبیق پلان استراتژیک دوم مطرح باشد. نبود مقدار کافی زیرساختها دلیل عمده محدودیت در کیفیت و یکی از موانع بزرگ بر سر راه دسترسی بیشتر به تحصیلات عالی بوده است.

بحث های داخلی با دولت و منابع کمک دهنده در مورد نیاز به بهبود و گسترش زیربناها برای پنج سال آینده صورت گرفته است. نیازهای عمومی گسترده بوده و تقریباً مشمول هر نهاد تحصیلی می گردد. این نیازها عبارتند از: ضرورت به تعمیرهای برای تدریس، به ویژه لابراتوارها، صنوف درسی بزرگتر، لابراتوارها برای تحقیقات علمی با تجهیزات لازم آن، اتاقها برای دفاتر اعضای کادر علمی که در حال حاضر به قلت تجهیزات مواجه است (این نیاز وقتی شدید تر خواهد شد که صدها استاد جدید در آینده برای تدریس، مشاوره با محصلان، اجرای تحقیقات علمی و ارائه خدمات برای پوهنتون ها و جامعه استخدام گردند). کمبود جای برای لیلیه دختران مانع بزرگی را بر سر راه افزایش تعداد زنان در تحصیلات عالی تشکیل داده است.

نیازهای دیگری در بخش زیربناها شامل جای برای کار عملی، شفاخانه های تدریسی، کلینیکهای حیوانی، فارمهای زراعتی، لابراتوارهای کمپیوتر، ورزشگاه های زنانه و مردانه، توسعه کتابخانه ها، جای برای ادیتوریم ها و تجهیزات لازم آن میگردد.

چالشها

- 1- پایین بودن سویه تحصیلی عده ی اساتید
- 2- کمبود استادان مسلکی در بخش های مختلف
- 3- کمبود زیربناها (تعمیرهای تدریسی واداری، ادیتوریم ها، لیلیه ها، لابراتوارها، کتابخانه ها، شفاخانه های کادری، مراکز و فارم های تحقیقاتی، زیربنای تکنالوژی معلوماتی، کفتریاها و مکان های ورزشی)
- 4- نبود نصاب درسی معیاری در تعدادی از رشته های تحصیلی
- 5- کمبود تجهیزات آموزشی و اداری
- 6- نا کافی بودن میزان تخصیص بودجه مورد ضرورت در تناسب با بودجه ملی
- 7- محدود بودن ظرفیت پذیرش محصلان و علاقه مندی تمام فارغان مکاتب به تحصیلات عالی
- 8- عدم موجودیت تفکیک رشته ها در معارف و سوق تمام فارغان مکاتب به تحصیلات عالی

جدول ۱: افزایش تعداد موسسات تحصیلات عالی دولتی و خصوصی (۱۳۸۰-۱۳۹۴)

موسسات تحصیلات عالی	1380	1385	1390	1391	1392	1393	1394
دولتی	6	19	26	31	33	36	36
خصوصی	0	2	50	66	82	101	122
مجموع	6	21	76	97	115	137	158

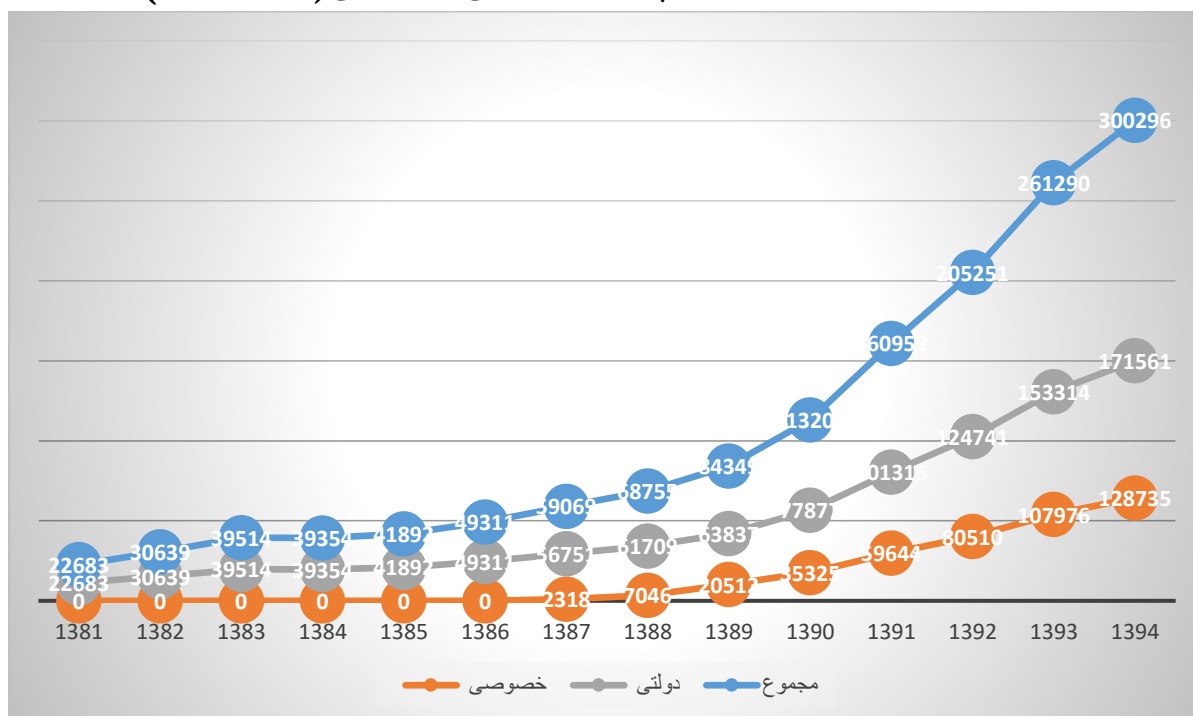
منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

در سال 1380، مجموع فیصدی محصلان واجد شرایط سنی برای تحصیلات عالی کمتر از یک فیصد مجموع جوانان در سن مذکور در کشور بود. در سال 1393 این فیصدی به 9.6 فیصد ارتقا یافت. در یک مقایسه می بینیم که در پاکستان این فیصدی 10 فیصد، در بنگلادیش 13 فیصد¹، و در هندوستان 20 فیصد² میباشد. رشد نسبی سالانه تعداد محصلان در پوهنتون های دولتی و خصوصی در گراف ذیل نشان داده شده است.

¹ World Bank, (2013), "School enrollment, tertiary (% gross)," dl 3 Nov. 2014 from <http://data.worldbank.org/indicator/SE.TER.INRR>

² Roy, Sunaina, (March 18, 2014), "India Lagging Behind with 20% Gross Enrollment Ratio (GER) in Higher Education Worldwide," CNNiReport, dl from <http://ireport.cnn.com/docs/DOC-1108407>

گراف ۱: رشد تعداد محصلان در پوهنتون های دولتی و خصوصی (۱۳۸۱-۱۳۹۴)

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

دیدگاه

انکشاف و تقویت نظام تحصیلات عالی با کیفیت عالی مطابق معیارهای بین المللی که به نیازهای توسعه و رشد جامعه افغانستان پاسخ داده و با برخورداری از استقلالیت مالی و اکادمیک، کادرهای شایسته، لایق، ملبس با تکنالوژی معاصر و متعهد به ارزش های افغانی و اسلامی مطابق با نیازهای عصر حاضر را تقدیم جامعه نموده، خدمات علمی، اجتماعی، فرهنگی و تحقیقات علمی با کیفیت را ارائه داشته، برای مردم افغانستان و جهان قابل قبول و مورد احترام باشند.

رسالت

انکشاف متوازن، فراهم آوری امکانات دسترسی عادلانه و رقابتی به تحصیلات عالی با کیفیت مطابق به نیازهای بازار کار داخل و خارج کشور و تقدیم دانشمندان و کادرهای ماهر، شایسته و متعهد برای خدمت، سهمگیری در حل مشکلات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، به راه اندازی تحقیقات علمی هدفمند و ارائه خدمات تحقیقی، علمی و تحصیلی مؤثر در جهت رفع نیازمندیهای افغانستان.

ارزش ها

- پابندی به ارزش های ملی و اسلامی افغانستان
- رعایت عدالت، برابری و تامین دسترسی یک سان نظر به شایستگی به همه اتباع کشور
- توجه مستمر به کیفیت در ارائه خدمات و عرضه برنامه ها
- موجودیت نظام تحصیلات عالی پاسخگو و با کیفیت
- رعایت شفافیت و حسابداری در پیشبرد فعالیت ها
- انکشاف و تقویت رهبری و مدیریت سالم، متمرکز و مؤثر
- توجه به ترویج اخلاق حمیده، صداقت، محبت به وطن، فرهنگ مبارزه علیه خشونت و فساد

مرام

۱. تأمین استقلالیت اکادمیک و مالی مؤسسات تحصیلات عالی

2. تداوم تمرکز بر بهبود کیفیت با تاکید بر ارتقای ظرفیت علمی اعضای کادر علمی، انکشاف مستمر نصاب تحصیلی مطابق به معیارهای قبول شده جهت رفع نیازهای منابع استخدام کننده، تقویت انکشاف نیروی بشری و بهبود حکومت داری، توسعه زیر بناها به شمول تحقیقات، لابراتوارها، کتابخانه‌ها و امکانات آموزشی نهادهای موجود به هدف پاسخگویی به افزایش تعداد محصلان، اعضای کادر علمی، کارکنان و نیازهای انکشاف ملی
3. افزایش دسترسی به تحصیلات عالی به خصوص برای متقاضیان اناث در ساحات جنگ زده و محروم
4. بهبود نظام تحصیلات عالی و توسعه استقلالیت نهادهای تحصیلات عالی دولتی

اهداف

1. ارتقاء کیفیت سیستم تحصیلات عالی دولتی و خصوصی در افغانستان بر مبنای استقلال کامل علمی، اداری و مالی نهادهای تحصیلات عالی جهت رفع نیازمندی های کادرهای متخصص و در کل منابع بشری.
2. بلند بردن ظرفیت علمی و سوییۀ تحصیلی اعضای کادر علمی موسسات تحصیلات عالی کشور
3. انکشاف مستمر نصاب تحصیلی که پاسخگوی نیازهای علمی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کشور در سطح ملی باشد
4. ایجاد و تقویت برنامه های ماستری و دکتورا در پوهنتونهای واجد شرایط
5. توسعه و انکشاف برنامه تضمین کیفیت در موسسات تحصیلات عالی مطابق معیارهای بین المللی
6. انکشاف زیربناهای پوهنتون ها و نهاد های تحصیلات عالی
7. معیاری ساختن امتحانات کانکور به منظور تأمین شفافیت و برآورده ساختن معیار های بین المللی در این امتحان
8. تقویت و توسعه لابراتوارهای تدریسی، تحقیقاتی و شفاخانه‌های تدریسی در پوهنتون ها
9. ایجاد و انکشاف زیربناهای الکترونیکی و تقویه نقش تکنالوژی معلوماتی در بهبود کیفیت آموزش و حکومتداری خوب
10. ایجاد توأمیت‌ها و قرارداد های همکاری علمی، تبادل اعضای کادر علمی و محصلان میان پوهنتون های کشور، منطقه و جهان
11. فراهم سازی شرایط بهتر کار برای اعضای کادر علمی به منظور فعالیت‌های بهتر علمی و تحقیقاتی و تأمین معیشت شان از طریق تطبیق برنامه استقلالیت مالی پوهنتونها
12. با در نظر داشت وضعیت اقتصادی دولت افغانستان، اتخاذ تدابیر لازم برای بهبود وضعیت رهائشی محصلان بر اساس مطالعات دقیق.
13. ادغام تدریجی موسسات تحصیلات عالی که قادر به پیشبرد مسقلانۀ امور نیستند
14. آغاز پروسۀ تطبیق تدریجی زبان انگلیسی به حیث وسیله آموزش (EMI , English as a Medium of Instruction)
15. مبارزه مستمر علیه تمام انواع فساد
16. میذول داشتن توجه جدی بر تطبیق پالسی های جندر
17. بازنگری و اصلاح مستمر قوانین، مقررات و طرز العمل های تحصیلات عالی
18. شناسایی منابع جدید عایداتی و تطبیق PPP (Private-Public Partnership)

این پلان ستراتیژیک شامل بخشهای ذیل است

1. برنامه های علمی
2. دسترسی به تحصیلات عالی و حمایت از محصلان
3. زیربنا ها
4. حکومتداری خوب

۱. برنامه های علمی

۱.۱ انکشاف مسلکی اعضای کادر علمی و کارکنان

رشد کادر علمی مستلزم رهبری متعهد، مبتکر و توانا، پلانگذاری دقیق، تخصیص مناسب منابع مالی و تدریس عالی میباشد. پروگرام‌های انکشاف مسلکی اعضای کادر علمی از طریق تدویر برنامه های آموزشی با کیفیت در داخل کشور و اعزام ایشان به خارج از کشور برای کسب درجه های عالیت تحصیلی به شکل جدی مورد توجه قرار میگیرد.

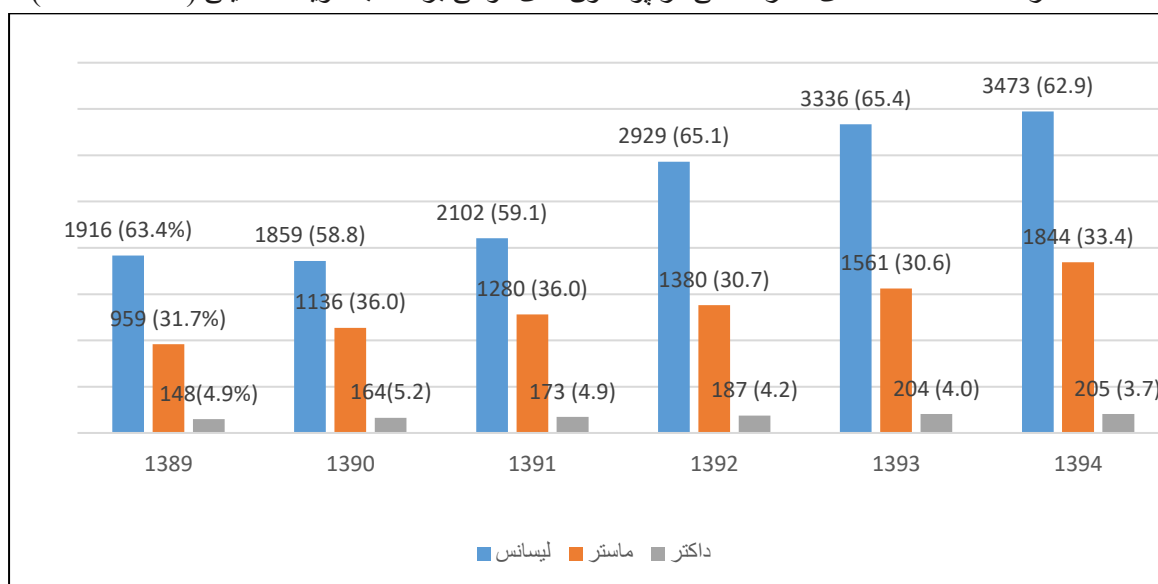
جدول ۲: تعداد اعضای کادر علمی مؤسسات تحصیلات عالی دولتی بر حسب درجه تحصیل و جنس در سال ۱۳۹۴

مجموعه	تعداد اعضای کادر علمی با سویه دکتورا	تعداد اعضای کادر علمی با سویه ماستری	تعداد اعضای کادر علمی با سویه لیسانس	
ذکور	194	1578	2984	4756
اناث	11	266	489	766
مجموع	205	1844	3473	5522

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

راه اساسی برای بهبود کیفیت تحصیلات عالی افزایش تعداد اعضای کادر علمی است که دارای سویه تحصیلی ماستری و دکتورا باشند. یکی از اهداف مهم وزارت تحصیلات عالی طی این پلان ستراتیژیک این است تا اکثریت اعضای کادر علمی دارای سویه تحصیلی لیسانس را در برنامه های ماستری در داخل و خارج از کشور تنظیم نماید. همچنان زمینه تحصیلات به سطح دکتورا را برای اعضای کادر علمی مساعد سازد.

گراف ۲: تعداد اعضای کادر علمی در پوهنتون های دولتی بر حسب سویه تحصیلی (۱۳۸۹-۱۳۹۴)

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

جذب اعضای کادر علمی لایق و ورزیده با درجه ماستری و دکتورا برای وزارت تحصیلات عالی یک چالش است. تعداد کمی از محصلان برای کسب تحصیلات ماستری و دکتورا به خارج کشور میروند و در حالی بر میگردند که تعهد کار با مراجع استخدام کننده دولتی را ندارند. وزارت تحصیلات عالی محصلان واجد شرایط به شمولیت در کادر علمی را ردیابی و جلب نموده، فرصت اشتغال برای آنها را مساعد ساخته و استعداد و درجات تحصیلی آنها را در نهاد های تحصیلات عالی به کار خواهد گرفت.

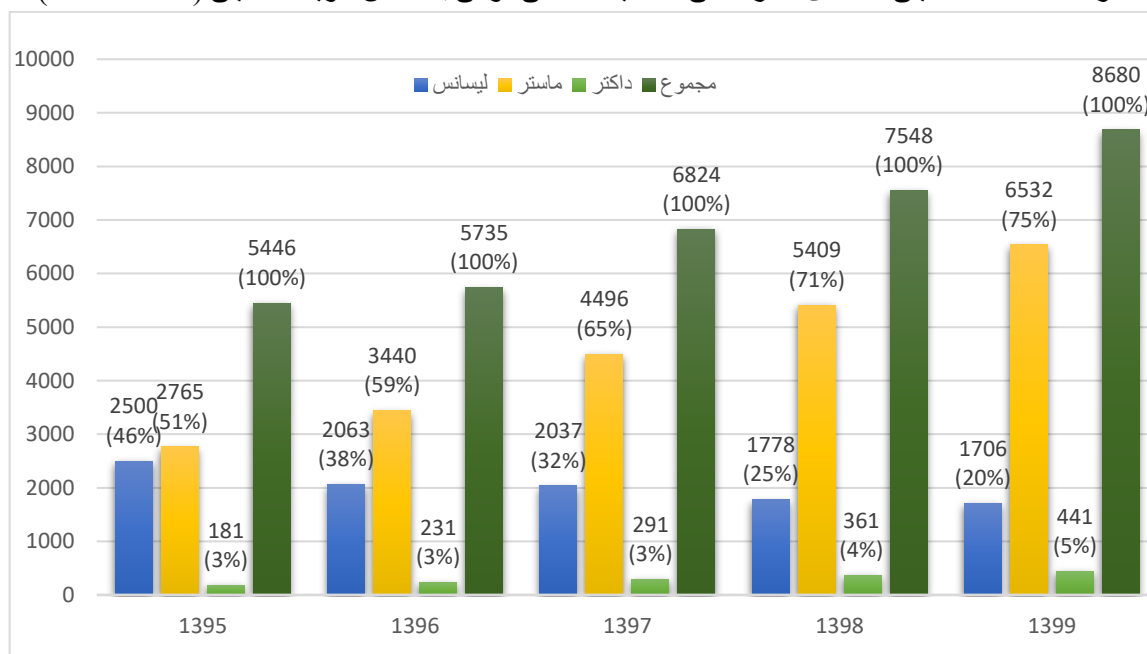
۱.۱.۱ تدویر دوره های آموزشی کوتاه مدت

اشتراک در دوره های آموزشی کوتاه مدت، جلسات علمی، کنفرانس ها و سمینارهای ملی و بین المللی یکی از راه های مؤثر و اقتصادی برای انکشاف ظرفیت های اعضای کادر علمی است. علاوه بر آن، آموزش های کوتاه مدت و سمینار ها برای آینده از اعضای کادر علمی که به دلیل افزایش سن شان نمیتوانند برای برنامه های تحصیلی رقابت کنند، مفید پنداشته می شود. تکنیشن های لابراتوارها نیز می توانند به صورت وسیع از این کورس های کوتاه مدت بهره مند شوند. برای رسیدگی به هدف فوق، وزارت تحصیلات عالی با توجه به نیازهای موجود و تفکیک اولویت ها، پلان پنج ساله تدویر دوره های آموزشی کوتاه مدت را تنظیم می نماید.

۱.۱.۲ افزایش تعداد اعضای کادر علمی و کارکنان برای برآورده شدن نیازها و رشد کیفیت

در پلان استراتژیک دوم، وزارت تحصیلات عالی قصد دارد، تعداد اعضای کادر علمی و کارکنان را سالانه بطور اوسط ۱۵ فیصد افزایش دهد تا به تعداد رو به افزایش محصلان رسیدگی شده و نسبت فعلی محصل/استاد از ۱:۳۵ به ۱:۳۰ کاهش یابد. در روند استخدام به رشته های دارای اولویت ملی ترجیح داده می شود.

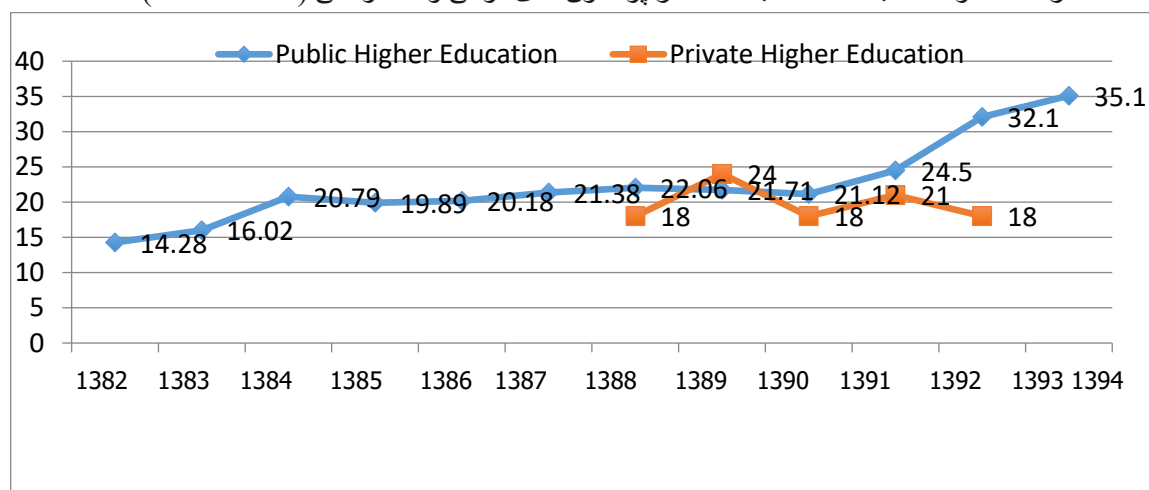
گراف ۳: تعداد تخمینی اعضای کادر علمی تحصیلات عالی دولتی به اساس سویه تحصیلی (۱۳۹۵-۱۳۹۹)

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

ایجاد برنامه های ماستری در افغانستان به ما اطمینان میبخشد، که اناث میتوانند ماستری بگیرند. تصمیم بر آن است، تا طی این پلان استراتژیک برای ۱۰۰ تن از اعضای کادر علمی ماسترزمنه دکتورا و برای ۲۴۰۰ تن اعضای کادر علمی لیسانس زمینه تحصیل به سویه ماستر فراهم گردد. نسبت محصل و استاد یک معیار مهم کیفی در یک نهاد تحصیلی می باشد. به هر اندازه ای که این نسبت پایین باشد، به همان اندازه استاد می تواند به محصل رسیدگی بیشتر داشته باشد.

گراف ۴. اوسط نسبت محصل به استاد در پوهنتون های دولتی و خصوصی (۱۳۸۲-۱۳۹۳)

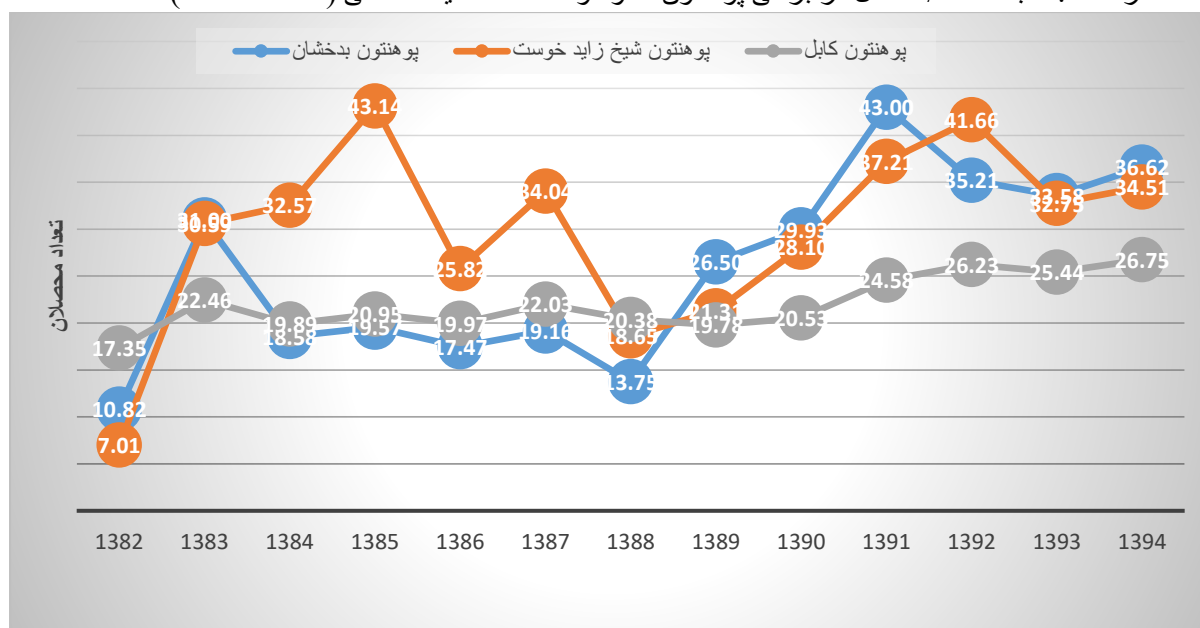

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

طوری‌که در گراف 4 دیده می‌شود، نسبت محصل با استاد در پوهنتون های دولتی که در سال 1381، 14:1 بود، به صورت چشمگیری افزایش یافته و در سال 1393 (2014 میلادی) این نسبت 1:35 رسیده است.

جهت مقایسه باید یادآور شویم که اوسط نسبت محصل و استاد در کشور اندونیزیا 1:15، چین 1:19، کمبودیا 1:23، سنگاپور 1:13، و در کشور مالیزیا 1:20 میباشد و سرانجام حد اوسط نسبت محصل و استاد در کشور های عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) 1:15 است.¹

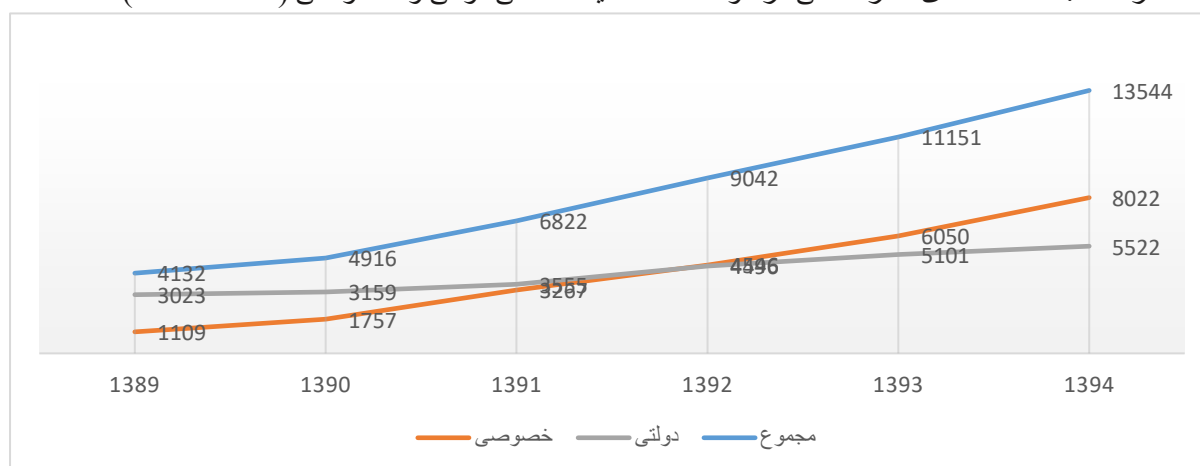
گراف ۵: نسبت استاد/محصل در برخی پوهنتون ها و موسسات تحصیلات عالی (۱۳۸۲-۱۳۹۴)

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

هرگاه میزان سالانه استخدام استاد 15 فیصد و اوسط افزایش تعداد محصلان سالانه 2 فیصد باشد، نسبت فعلی 1:35، تا ختم مدت پلان استراتژیک، این نسبت به 1:30 و تا سال 2024 به 1:20 خواهد رسید.

گراف ۶: تعداد اعضای کادر علمی در موسسات تحصیلات عالی دولتی و خصوصی (۱۳۸۹-۱۳۹۴)

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

¹ Deurne, Rita Van (2013), "Capacity Development in Higher Education Institutions in Developing Countries" Maastricht School of Management, Working Paper no. 2013/30, p. 9.

۱.۱.۳ مشوق ها

تشویق و پاداش ابزار قوی برای غنای علمی محیط تدریس و تحقیق است. چهارچوب مذکور عمدتاً شامل مشوق های مادی و معنوی می باشد. مبادرت به فعالیت های علم آفرینی، ابتکار و ابداع بایستی توسط انگیزه های مادی در پرتو مقرره جدید استقلال مالی پوهنتون ها رونق بهتر بگیرد. در عین حال وزارت تحصیلات عالی از طریق طرز العمل جداگانه به اعطای مکافات معنوی و تحسین اعضای کادر علمی در ازای فعالیت های برآورنده و خلاق آنها میپردازد. به صورت کل، ایجاد روحیه تشویقی و رقابتی در نظام تحصیلات عالی کشور یک ضرورت مبرم است. وزارت تحصیلات عالی متعهد می گردد، تا دیپارتمنت ها را به کانون های فعال، متحرک و با انگیزه تبدیل نماید.

۱.۱.۴ بهبود و منظم ساختن ترفیع اعضای کادر علمی

در اسناد تقنینی وزارت تحصیلات عالی تصریح گردیده است، استخدام و ترفیع اعضای کادر علمی باید قویاً مبتنی بر شایستگی بوده و تحت یک میکانیزم منظم صورت گیرد. ترفیع اعضای کادر علمی انگیزه ای است برای بهبود کیفیت تدریس و تحقیق. هر عضو کادر علمی (به استثنای آنهایی که درجه پوهاندی دارند) سالانه یکبار مورد ارزیابی قرار میگیرد.

وزارت تحصیلات عالی برنامه های رهنمودی و اجرایی را برای سوق نمودن آثار اعضای کادر علمی به ضرورت های مبرم انکشاف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در نظر میگیرد.

وزارت تحصیلات عالی مؤسسات تحصیلات عالی را تشویق مینماید تا تدریس خود را مبتنی بر اساسات پیداکوژیک، بحث و تبادل نظر بین محصلان و اعضا کادر علمی، تدویر سمینار های محصلان و اعضای کادر علمی، انجام تحقیق و مونوگراف در برنامه های لیسانس و نگارش مقالات بر اساس تحقیق، بهبود بخشند.

۱.۱.۵ ایجاد و تقویت مراکز انکشاف مسلکی

مراکز انکشاف مسلکی مؤسسات تحصیلات عالی میتوانند نقش مهمی را در فراهم آوری انکشاف مسلکی مداوم برای اعضای کادر علمی و کارکنان مدیریتی بر موضوعاتی مانند آموزش نتیجه محور، آموزش شاگرد محور، استفاده از تکنالوژی معلوماتی، مشوره دهی محصلان، انکشاف مهارت ها (روابط انسانی، تیم سازی یا ایجاد تیم کاری و کار گروهی، بیان نظریات، افهام و تفهیم، روشهای رایج شفاهی و نوشتاری، سنجش، تحلیل و ارزیابی، روشهای تحقیق، تفکر انتقادی، تفکر ستراتیژیک و سلوک لازم ...) ایفاء کنند.

چگونگی وضعیت مراکز انکشاف مسلکی در جریان این پلان استراتژیک مورد بررسی قرار می گیرد، تا اطمینان حاصل شود که این مراکز فعال بوده و برنامه های باکیفیت عرضه میدارند. ایجاد مراکز انکشاف مسلکی یک پروژه دراز مدت است، که در پوهنتون های افغانستان با دقت طی پنج سال آینده تطبیق می گردد.

۲.۱ تطبیق و گسترش سیستم کریدت

تطبیق جامع و فراگیر سیستم کریدت یکی از جنبه های ضروری بهبود کیفیت به حساب می آید. وزارت تحصیلات عالی مصمم است تا سیستم کریدت را گسترش داده و تا ختم مدت پلان استراتژیک دوم در تمام پوهنتون های دولتی و خصوصی به منصه اجرا درآورد. وزارت تحصیلات عالی یک کمیته ای را به منظور تقویه روند تطبیق سیستم کریدت و معقول سازی آن ایجاد می نماید تا آن را به معیارهای جهانی وفق دهد. تلفیق شیوه های جدید آموزشی و استفاده مناسب از فرصت های این سیستم، یکی از مسئولیت های مهم کمیته ملی نصاب و همه پوهنچی ها است.

۳.۱ انکشاف نصاب تحصیلی

در جریان تطبیق پلان استراتژیک دوم، کمیته ملی نصاب تحصیلی روند انکشاف نصاب را ادامه می دهد. در این مورد، اعضای کادر علمی و دیپارتمنت های نهادهای تحصیلات عالی مسئولیت اصلی را به عهده خواهند داشت. انکشاف نصاب تحصیلی از طریق کمیته های مربوطه که در اکثر پوهنتون ها قبلاً ایجاد گردیده است، صورت خواهد گرفت.

کمیته مذکور همچنان برای حصول اطمینان از تطبیق درست روش‌های آموزشی محصل محور و اشتراک بیشتر محصلان در پروسه آموزش، توجه خاص خواهد نمود. وزارت تحصیلات عالی پوهنچی‌ها را تشویق می‌کند، تا با تاکید بالایی اهمیت زبان‌های ملی، تدریس به زبان‌های بین‌المللی به ویژه زبان انگلیسی رونق بهتر گیرد. این کار با تقویت آموزش زبان انگلیسی برای اعضای کادر علمی پوهنتون‌ها همراه می‌باشد.

کمیته نصاب تحصیلی در جریان چند سال گذشته اعضای کادر علمی را تشویق نموده است تا استراتژی‌های شاگرد محور را که در «رهنمود نوسازی و انکشاف کریکولم» تصریح گردیده است، به کار برند. وزارت تحصیلات عالی پلان دارد، تا به عوض تدریس سنتی، بر آموزش شاگرد محور و مبتنی بر هدف تمرکز کند. مراکز انکشاف مسلکی و کمیته‌های انکشاف نصاب تحصیلی و شورا‌های علمی در انکشاف روش‌های تدریس یاد شده نقش مهم ایفا می‌کنند.

وزارت تحصیلات عالی باید اطمینان یابد که تحصیلات عالی دارای نصاب تحصیلی متوازن، عصری و مطابق به معیارهای بین‌المللی بوده و اعضای کادر علمی و نیروی انسانی را طوری فراهم می‌کند، که جوابگوی نیاز بازار کار بخش خصوصی و دولتی به سطح ملی و بین‌المللی بر مبنای ارزش‌های ملی و اسلامی باشد. بنابراین، وزارت تحصیلات عالی انکشاف مداوم نصاب تحصیلی را ضروری پنداشته و ایجاد رشته‌هایی را ضروری میدانند که از اولویت‌های مبرم جامعه‌اشند. اهداف مورد نظر با استفاده از طرق ذیل تعقیب می‌گردند:

۱،۳،۱ تمرکز بر نیازهای مبرم کشور

کمیته ملی نصاب تحصیلی با تمرکز بر نیازهای مبرم کشور به اقدامات آتی می‌پردازد:

- تدوین راهکارهای عملی برای ملزم نمودن دیپارتمنت‌ها و پوهنچی‌ها به انعطاف عملی به ضرورت‌های بازار کار و تقویت توانایی فارغان موسسات تحصیلات عالی برای تثبیت گرایشی.
- تمرکز بر افزایش مهارت‌های تحلیلی محصلان و جلب آنها به نوآوری‌ها، اختراعات و اکتشافات.
- انکشاف نصاب تحصیلی در همه رشته‌های تحصیلی باید بر مبنای ارزش‌های اسلامی و ملی کشور تحقق یافته و اطمینان حاصل گردد که مواصفاتی مانند وطن دوستی، تقویه وحدت ملی، خدمت‌گزاری به مردم و وطن، صداقت و صلح دوستی سجایای اساسی شخصیت فارغان موسسات تحصیلات عالی کشور را می‌سازند.
- مطالعه چگونگی تربیه فارغان ماهر برای اشتغال در بازارهای کار به صورت رقابتی و تدوین پلان عملی برای موسسات تحصیلات عالی کشور

۲/۳/۱ شناسایی رشته‌های جدید

در نهادهای تحصیلات عالی در حال حاضر رشته‌هایی وجود دارند که نمی‌توانند به شکل کامل نیازهای بازار کار را مرفوع سازند. یکی از مسئولیت‌های کمیته نصاب تحصیلی در وزارت تحصیلات عالی آن است، تا در مورد فوق بررسی‌شان را به صورت متداوم انجام داده، به هنگام ضرورت و بر مبنای نیازهای جامعه و بازار کار ایجاد رشته‌های جدید را پیشنهاد کند. در این بررسی‌ها کمیته مزبور باید با همکاری مراجع ذیربط دولتی و خصوصی چنین مطالعات را انجام دهد. در عین حال وزارت تحصیلات عالی وظیفه خود میداند تا با تشخیص رشته‌های دارای اولویت ملی به پاسخدهی به نیازهای مبرم کنونی کشور آمادگی لازم اتخاذ نماید.

۴،۱ تقویت نقش تکنالوژی معلوماتی در امور علمی

برای اتصال پوهنتون‌های کشور به انترنت و کاربرد تکنالوژی معلوماتی، مبالغ هنگفتی سرمایه‌گذاری شده است. با وصف آن هم، نهادهای تحصیلی به نسبت افزایش سریع در تعداد محصلان به توسعه هر چه بیشتر زیربنای الکترونیکی ضرورت دارند. در حال حاضر، برای هر 58 محصل در موسسات تحصیلات عالی کشور یک کمپیوتر تخصیص داده شده است. در حالیکه به گونه مثال، در کشورهای ناروی، سویدن و فنلاند برای هر شش محصل یک کمپیوتر موجود است. جهت ارتقای کیفیت تدریس و آموزش، وزارت تحصیلات عالی در عرصه تکنالوژی معلوماتی و ارتباطات به سرمایه‌گذاری بیشتر نیاز دارد. آن عده اعضای کادر علمی که دارای مهارت کافی در این بخش نیستند، در جریان پلان استراتژیک دوم مهارت‌های لازم را می‌آموزند.

وزارت تحصیلات عالی مصمم است که با افزایش نقش تکنالوژی معلوماتی در موسسات تحصیلی از یک سو با کاروان علمی جهانی همگام شده و از سوی دیگر از مزایای این پدیده در بهبود کیفیت آموزش و تدریس، دسترسی و استفاده از منابع علمی جهانی و تامین ارتباطات مستقیم شود. برنامه های ذیل جهت رسیدن به هدف فوق طی این پلان استراتژیک با در نظر داشت امکانات عملی میگردد:

- وصل پوهنتونها به کتابخانه های الکترونیکی معتبر آنلاین و تأسیس کتابخانه الکترونیکی افغانستان
- استفاده از خدمات شبکه تحصیلی و تحقیقی افغانستان (AfgREN)
- بهبود کیفیت آموزش و تدریس با استفاده از تکنالوژی معلوماتی
- ارائه خدمات ای کمپس (e-campus) و مساعد ساختن زمینه خدمات آموزش الکترونیکی
- بلند بردن سطح آگاهی در مورد اهمیت و مزایای تکنالوژی معلوماتی
- ترویج فرهنگ استفاده موثر از تکنالوژی معلوماتی در موسسات تحصیلی

آموزش الکترونیک (E-learning) در تقویه و گسترش تحصیلات باکیفیت نقش مهمی ایفا میکند. در حال حاضر تحصیلات عالی نمی تواند بدون فرصت ها و امکانات جدید الکترونیکی کیفیت پویا را کسب نماید. از این رو، این وزارت پالیسی آموزش الکترونیکی را تدوین نموده است و بر وفق آن پلان کاری واقع بینانه در سه مرحله مطمح توجه می باشد. به منظور تحقق بهتر این پالیسی، وزارت تحصیلات عالی در نظر دارد تا اقدامات مطروحه را با در نظر داشت روش های جدید آموزشی مخصوصاً آموزش شاگرد محور و آموزش نتیجه محور به منصه تطبیق قرار دهد.

۵.۱ بهبود و گسترش تحقیق

تحقیق یک اصل ضروری برای انکشاف ملی است. از طریق تحقیقات علمی است که اعضای کادر علمی میتوانند محصلان را با شیوه های تحقیق و طرح پرسش های قابل تحقیق آشنا ساخته، ابتکار و نوآوری را تشویق کرده و کارآفرینی را تقویت کنند.

در جریان پلان استراتژیک دوم، تحصیلات عالی به موقعیتی می رسد که اکثر اعضای کادر علمی مشغول تحقیق بوده و یا پروژه های مرتبط با تحقیق را اجرا کنند. برای نیل به این هدف، کمیته ای تحقیق در سال 2015-2016 یک پالیسی تحقیق را تهیه نمود، که موضوعات و پیشنهادات تحقیقی را در چهارچوب یک اجندای تحقیق برای اعضای کادر علمی معرفی می نماید. در این مدت کمیته تحقیق وزارت تحصیلات عالی با یک بودجه مشخص طوری تقویت می گردد تا مصارف سفر اعضای کادر علمی، ورکشاپ ها و سایر فعالیت ها را تأمین نماید. این کمیته ورکشاپ های را در مورد تهیه طرح تحقیق (پروپوزل نویسی)، طرح پرسش های تحقیقی، روش تحقیق و سایر فعالیت های مرتبط تحقیقات علمی راه اندازی مینماید.

وزارت تحصیلات عالی از تدویر ورکشاپ های روش تحقیق و پروپوزل نویسی حمایت نموده و با پوهنخی ها در جلب کمکهای مالی به خاطر انجام تحقیقات علمی همکاری می کند و به صورت عموم برای بهبود بخشیدن محیط تحقیق تلاش می نماید.

تحقیقات باکیفیت همچنین برای برنامه های باکیفیت فوق لسانس ضروری اند و هر چیزی کمتر از این به معنای محروم ساختن کشور و محصلان از پیشرفت های علمی خواهد بود. پلان استراتژیک ملی دوم تحصیلات عالی این امر را یک اولویت کاری پنداشته و کمیته ملی تحقیق را موظف میسازد تا برای تطبیق پالیسی جامع کار کند. وزارت تحصیلات عالی وجوه مالی را برای چاپ آثار تحقیقی اعضای کادر علمی، چاپ کتاب های ضروری، ترجمه مواد درسی، کتاب های ممد درسی، ژورنال ها و مقالات در نظر می گیرد.

۶,۱ بلند بردن کیفیت برنامه های ماستری و دکتورا

تمام برنامه های ماستر و دکتورا (فوق لیسانس) در موسسات دولتی و خصوصی از دیدگاه کیفیت و مطابقت با قوانین و لوايح بازنگری میگردد. تمام برنامه های مذکور در موسسات تحصیلات عالی دولتی و خصوصی از معیار یکسان پیروی خواهند کرد.

ایجاد برنامه های ماستری جدید با کیفیت عالی در پلان استراتژیک دوم مورد توجه قرار گرفته است. این امر خصوصاً برای اعضای کادر علمی اناث که در سفر به خارج برای تحصیلات ماستری مشکلات بیشتری نسبت به اعضای کادر علمی ذکور دارند، مهم میباشد. تحصیلات ماستری و دکتورا در خارج از کشور در آینده ادامه خواهد یافت. اعزام اعضای کادر علمی برای تحصیلات ماستری و دکتورا عمدتاً به رشته هایی که در افغانستان وجود ندارند، ترجیح داده میشود.

وزارت تحصیلات عالی برای رسیدگی به وضعیت برنامه های فوق لیسانس طی پنج سال آینده تدابیر ذیل را اتخاذ می نماید:

- کمیته فوق لیسانس (برنامه های ماستری و دکتورا) تقویه و این کمیته پلان واضح پنج ساله مبتنی بر این پلان استراتژیک را تدوین می نماید.
- برنامه های موجود فوق لیسانس را در تطابق با معیارها بررسی نموده و راهکار های بالابردن کیفیت آنها را از طریق تقویه اعضای کادر علمی، انکشاف محتوای آموزشی، فراهم آوری مواد درسی بهتر و بالاخره هدفمندی تحقیقات علمی و تیزس های شاگردان عملی می نماید.
- تمام برنامه های فوق لیسانس با معیارهای تدوین شده همخوان بوده و برنامه هایی که از کیفیت لازم برخوردار نیستند، متوقف گردند. واضحاً، برنامه های فوق لیسانس پرهزینه بوده و تعداد برنامه ها نظر به کیفیت محدود میگردد.
- تحقیقات علمی باید به محور اصلی برنامه های مذکور مبدل گردد. در حالی که ظرفیت علمی و تخصصی شاگردان این برنامه ها باید هدف عمده برنامه ها را تشکیل دهد، به راه اندازی تحقیقات علمی و آفرینش علم، هدف دومی تلقی گردد.
- تدابیر جدی برای خودکفایی کامل این برنامه ها بر مبنای مقررۀ استقلالیت مالی پوهنتون ها اتخاذ گردد.

۷,۱ جهانی شدن

نیازهای جهانی شدن، موقف درحال تغییر افغانستان در روابط بین المللی، توسعه ارتباطات و تجارت و دگرگونی اساسی تکنالوژی معلوماتی، توقعات از تحصیلات عالی را افزایش داده است. جهانی شدن در تمام دنیا، بخشی از دورنمای تحصیلات عالی گردیده و در برگیرنده روابط با محصلان، دانشمندان و رهبران در سراسر دنیا در ساحات تحقیق و آموزش و بحث و تبادل نظر درمورد موضوعاتی چون جنگ، صلح، صحت، برابری، حقوق بشر و عدالت می باشد.

وزارت تحصیلات عالی منحيث بخشی از پلان استراتژیک ملی دوم، محصلان و اعضای کادر علمی را در بلند بردن سطح فراگیری زبان خارجی کمک می نماید. این وزارت حمایت خود را از برنامه های آموزشی زبان انگلیسی افزایش می دهد. وزارت تحصیلات عالی استراتژی گذار به محیط آموزشی زبان انگلیسی (English as Medium of Instruction) را با در نظر داشت اهمیت زبان های رسمی کشور و چگونگی تشخیص زبان اکادمیک در تحصیلات عالی دولتی و خصوصی تدوین می نماید.

۸,۱ ارزیابی و تفکیک مؤسسات تحصیلات عالی

تعداد مؤسسات تحصیلات عالی در سکتور های دولتی و خصوصی طی ده سال گذشته پیامد های نامطلوبی را بالای کیفیت خدمات تحصیلی و علمی گذاشته است. تداوم این وضعیت نمی تواند تحصیلات عالی کشور را به سوی اهداف متعالی آن و رفع نیازهای افغانستان سوق دهد. در ضمن تعبیر از تحصیلات عالی تنها در قید آموزش محدود نمانده، کانون های تحصیلی بر علاوه آموزش به مراجع اصلی علم آفرینی، ارائه طرح ها و نظریات جدید و اصلاحی و

همچنان نشرات علمی و خدمات معین مسلکی مبدل میگردند. در جریان تطبیق این پلان، موسسات تحصیلات عالی معقول سازی شده، موسسات غیر معیاری (نداشتن کادر علمی، لابراتوارها، مراکز تحقیقاتی و محصلان مورد نظر) با پوهنتونهای نزدیک شان مدغم میشوند.

۹.۱. انکشاف نیروی بشری و کاریابی

یکی از وظایف بسیار مهم تحصیلات عالی، تأمین بازار کار توسط فارغان دانا و ماهر، در بخش های دولتی و خصوصی و تدویر مشاغل شخصی است. نیازسنجی در هر سه سال برای برنامه های تحصیلی تکرار میشود. در جریان پلان استراتژیک دوم، گفتگو های مفصل با مراجع استخدام کننده و فارغ التحصیلان در باره نیازهای دانش و مهارت و تناسب محتوای آموزش در پوهنتون ها هنگام بازنگری صورت میگیرد. از ایجاد تکراری رشته هایی که تقاضا به آن محدود است اجتناب میگردد.

پوهنخی ها و دیپارتمنت های فارغ ده مکلف می شوند، تا با مراجع استخدام کننده کار کرده و اطمینان حاصل کنند که محصلان از مهارت های خاص مورد نیاز برای اشتغال در بخشهای مختلف برخوردارند. وزارت تحصیلات عالی با موسسات تحصیلات عالی در مورد تشخیص مهارت های عمومی نرم یا (متمم) از جمله توانایی استفاده از زبان خارجی و کمپیوتر، مهارت معاشرت و گفت و شنود صمیمی، نگارش مسلکی، سخنرانی، کار گروهی و مهارت های رهبری و مدیریتی کار میکند. در سال اول این پلان، یک پروژه آزمایشی در 11 پوهنتون دولتی راه اندازی خواهد شد. این پوهنتون ها در سال سوم این پلان، یک ورکشاپ را دایر مینماید تا تجارب و یافته های خود را مورد بحث قرار دهند. امکانات برای چنین ابتکار جستجو میگردد که در بودجه این پلان نیز گنجانیده شده است تا بالترتیب امکانات توسعه این کار به سایر پوهنتون ها نیز مهیا گردد. در جریان پلان استراتژیک دوم، وزارت تحصیلات عالی شرایط پیشبرد کارهای عملی، تولیدی و قبل از فراغت را برای محصلان نهادهای تحصیلی انجیری و حرفوی و سایر علوم تطبیقی در موسسات تولیدی دولتی و یا شخصی در قدم اول با وزارتخانه های سکتری تسهیل می نماید.

سومین بخش مهم انکشاف نیروی بشری عبارت از تجربه عملی در یک بخش مربوط به رشته تحصیلی میباشد. این تجربه از طریق دوره های کارآموزی یا توظیف کوتاه مدت در موسسات مربوطه حاصل می شود. بنابراین مراکز کاریابی و کارآموزی در مؤسسات تحصیلی ایجاد میگردد تا همزمان با کمیته نصاب تحصیلی، در جریان سالهای تطبیق پلان استراتژیک دوم فعالیت نموده و آنها را در تدویر برنامه های انکشاف نیروی بشری و در پیشبرد سایر فعالیت های اشتغال را برای تعداد روز افزون محصلان و فارغان نهادهای تحصیلی کمک نمایند.

۱.۱۰ ارتقای کیفیت و اعتباردهی

وزارت تحصیلات عالی مصمم است، تا پروسه تضمین کیفیت و اعتباردهی را، به خصوص مرحله ارزیابی خودی آن را، طی سال های این پلان شامل تمام موسسات تحصیلات عالی دولتی و خصوصی سازد. موفقیت و بهبودی تضمین کیفیت مستلزم موارد ذیل میباشد:

- تقویت و انکشاف سیستم تضمین کیفیت داخلی پوهنتون ها برای ارتقای بعدی کیفیت آموزش و تحقیق.
- فراهم نمودن بودجه لازم برای ریاست تضمین کیفیت و اعتباردهی تا فعالیت ریاست مذکور به شکل بهتر به پیش برود.
- طی پلان استراتژیک دوم، تحصیلات عالی افغانستان در تضمین کیفیت بین المللی مانند شبکه جهانی نهاد های تضمین کیفیت تحصیلات عالی (INQAAHE) و شبکه تضمین کیفیت آسیا پیسیفیک (APQN) شامل شده و تجارب بین المللی را کسب می نماید.

وزارت تحصیلات عالی در جریان تطبیق این پلان استراتژیک امکانات جدا سازی اداره تضمین کیفیت و اعتباردهی را به حیث یک اداره مستقل که تخصیص مالی آن در بودجه ملی تعیین خواهد شد، مورد غور قرار خواهد داد. ولی باید خیلی توجه داشت که چنین یک اداره مستقل دارای میکانیزم لازم جهت خودکفایی مالی، تدابیر واضحی را روی دست گیرد.

۱.۱۱ بهبود وضعیت تحصیلات عالی خصوصی

تحصیلات عالی خصوصی یک پدیده نسبتاً جدید در نظام تحصیلات عالی افغانستان میباشد. تحصیلات عالی خصوصی در افغانستان در سال ۱۳۸۵ آغاز گردید. وزارت تحصیلات عالی مسئولیت دارد تا از کیفیت تحصیلات عالی خصوصی نظارت به عمل آورده و مردم را در برابر تقلب و عرضه خدمات بی کیفیت صیانت نماید. وزارت تحصیلات عالی از رقابت سالم تحصیلات عالی دولتی و خصوصی استقبال میکند.

رشد سریع مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی از یک طرف نشان دهنده تقاضای زیاد برای تحصیلات عالی در کشور و از جانب دیگر کمبود امکانات پوهنتون‌های دولتی در برآوردن این تقاضا است. دلایل افزایش تقاضا به تحصیلات عالی شامل افزایش تعداد فارغان مکاتب ثانوی، افزایش درآمد خانواده‌ها یعنی ظهور یک طبقه متوسط با درآمد سرانه نسبتاً بالا و آگاهی بیشتر مردم از نقش و اهمیت تحصیلات عالی در بوجود آوردن فرصت‌های بهتر اشتغال برای جوانان می‌باشد.

جدول ۳: تمایل رو به افزایش تعداد و ساختار مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی (۱۳۸۹-۱۳۹۴)

سال						شاخص
1394	1393	1392	1391	1390	1389	
122	103	82	66	50	34	مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی
411	336	285	222	156	120	پوهنځي ها
857	652	481	368	244	211	ديپارتمنت ها
128735	107976	80510	59644	35325	20512	محصّلان
8022	6050	4546	3267	1757	1109	اعضای کادر علمی

منبع: ^۱معلومات وزارت تحصیلات عالی

وزارت تحصیلات عالی طی پلان استراتژیک دوم یک میکانیزم سالم ارزیابی و تأسیس نهادهای تحصیلی خصوصی را ایجاد می‌نماید، تا تکمیل شرایط و معیارهای تأسیس مؤسسات خصوصی موجود و جدیدالتأسیس را بررسی نموده و پذیرش اعضای کادر علمی دایمی آنها را از طریق ریاست انسجام امور اکادمیک طی مراحل نماید. اگر معیارهای علمی و کیفیت مناسب تدریسی در تحصیلات عالی خصوصی وجود داشته باشد، رشد تحصیلات عالی خصوصی بدون شک در انکشاف ملی کشور نقش مهمی خواهد داشت. اما اگر کیفیت عالی حفظ و نگهداری نشود، محصلان برای بازار کار آماده نخواهند بود و یک جمعیت بزرگ فارغ التحصیلان غیر قابل استخدام از طریق این مؤسسات بوجود آمده و منجر به نارضایتی، خشم و تشنج احتمالی خواهد شد. لذا در پلان استراتژیک

^۱ ارقام مربوط به تعداد اعضای کادر علمی در جدول فوق، با اعضای کادر علمی مؤسسات تحصیلات عالی دولتی تداخل دارد، زیرا بسیاری از اعضای کادر علمی مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی، همان اعضای کادر علمی پوهنتون‌های دولتی اند، که در پوهنتون‌های خصوصی (پس از اوقات رسمی) در بدل حق الزحمه معین تدریس می‌نمایند. تعدادی از اعضای کادر علمی در یک زمان شامل کادر علمی چندین پوهنتون خصوصی می‌باشند که سبب افزایش تعداد اعضای کادر علمی در گراف فوق شده است. همچنان بعضی اعضای کادر علمی خارجی نیز به شکل اعضای کادر علمی قراردادی در این مؤسسات ایفای وظیفه می‌نمایند.

دوم ایجاد، حفظ و تامین کیفیت تحصیلات عالی خصوصی با نظارت مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی موجود و منظوری مؤسسات جدید و همچنان اعتباردهی مؤسسات تحصیلات عالی موجود یک امر مهم و اساسی میباشد.

در یک تعداد مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی با انجام ارزیابی خودی، روند تضمین کیفیت آغاز گردیده و متباقی نیز طی سال های پلان استراتژیک دوم شامل روند اعتباردهی می گردد. کمیته تضمین کیفیت و اعتباردهی و ریاست مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی تلاش می نمایند تا این روند در سال آینده در تمام مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی عملی گردد.

در اوایل این پلان استراتژیک، اقدامات ذیل در نظر گرفته می شود:

- تعقیب نتایج ارزیابی همه شمول مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی و فیصله های مبنی بر تشویق، ترغیب و وضع تعزیرات معین برای آوردن اصلاحات و ارتقای کیفیت این مؤسسات
- ایجاد میکانیزم و طرز العمل برای حصول اطمینان از این که تمام مؤسسات خصوصی برای نهادینه نمودن معیارهای مورد نظر گام های عملی را بر می دارند
- ایجاد میکانیزم به منظور محدود ساختن اعطای جواز فعالیت به متقاضیان جدید مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی؛ تا ایجاد مؤسسات تحصیلات عالی جدید بر مبنای نیازهای بازار کار و ضرورت های اقتصادی و اجتماعی کشور صورت گیرد.
- اتخاذ تدابیر عملی برای تقویت مدیریت مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی. مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی جدید باید نشان دهند که غرض تطبیق برنامه های مربوط، کارکنان تمام وقت دارند. برنامه هایی را ارائه میکنند که امکان اشتغال برای فارغان آنها وجود دارد و همچنان پلان استراتژیکی را ارائه می نمایند که توسط آن کیفیت مؤسسات مذکور مرتباً ارتقا نموده و برای اعتباردهی آماده می گردند.

وزارت تحصیلات عالی تدابیر جدی قانونی و عملی را برای استخدام و تقویت کادر علمی مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی روی دست میگیرد. تداوم مصروفیت اعضای کادر علمی مؤسسات تحصیلات عالی دولتی در نهادهای تحصیلی خصوصی و سایر مراجع به شکل موجود، مانع انکشاف و باروری تحصیلات عالی در کشور میگردد. هر گونه همکاری اعضای کادر علمی با این مؤسسات از طریق توأمیت های واضح و با اهداف صریح به منفعت نهادهای دولتی و خصوصی و اعتلای تحصیلات عالی صورت میگیرد. به این منظور رهنمودی ایجاد و به منصفه تطبیق قرار داده شود.

در ایجاد مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی، رشد متوازن در نظر گرفته میشود. اعضای کادر علمی پوهنتونهای خصوصی همانند پوهنتونهای دولتی مکلف اند تا در قسمت تحقیقات علمی عملاً گام بردارند. امحانات شمولیت به مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی بازنگری و معیاری شده، با پوهنتونهای دولتی مشابهت داده میشود.

۱.۱۲ تأمین و توسعه روابط با پوهنتون های داخلی و خارجی

از سال 1381 تا کنون، تحصیلات عالی افغانستان در موارد معین کمک و همکاری جوامع بین المللی را با خود داشته است. پوهنتون ها و مؤسسات تحصیلات عالی کشور توأمیت های علمی را با بیش از 40 کشور جهان در بخشهای وسیع به شمول برنامه های ماستری که برای اعضای کادر علمی، که جدیداً استخدام میشوند، فرصت های ارتقای ظرفیت را مهیا ساخته است.

در جریان پلان استراتژیک دوم، این همکاری ها با رعایت مراتب ذیل تنظیم و راه اندازی می شوند:

- توجه به توأمیت های داخلی در رشته های تحصیلی جدید مطابق به شرایط مؤسسات تحصیلی و بازار کار
- ایجاد و تداوم همکاری های داخلی با پوهنتون های دولتی و خصوصی در زون های مربوطه، خصوصاً مشارکت پوهنتون های دولتی با پوهنتون های خصوصی
- ایجاد و تداوم همکاری با پوهنتون های منطقه
- تدویر برنامه های مشترک فوق لیسانس با مؤسسات تحصیلی خارج کشور در موارد ضروری

۲. دسترسی به تحصیلات عالی و حمایت از محصلان

۱،۲ افزایش دسترسی به تحصیلات عالی دولتی

تعداد زیاد شاگردانی که از دوره ثانوی لیسه‌ها فارغ میشوند، میخواهند تحصیلات عالی داشته باشند (چگونگی آن درج جدول 4 است). این امر به دلیل کسب فرصت‌های بهتر اشتغال توسط فارغ التحصیلان پوهنتونها، احتمال حصول معاش بیشتر برای دارنده‌گان دیپلوم لیسانس، رایگان بودن تحصیلات عالی دولتی و نبود فرصت‌های شغلی برای فارغان صنف‌های دوازده می‌باشد. این امر همچنان به دلیل عدم موفقیت در تشویق متقاضیانی که آمادگی کافی برای تحصیلات عالی ندارند، برای تعقیب تحصیلات نیمه عالی از جمله آموزش‌های مسلکی و تخریکی، تربیه معلم و یا دوره‌های کوتاه مدت و دو ساله دیگر تعلیمی نیز می‌باشد. در عین حال نیاز شدید به فارغ التحصیلان تخریکی و مسلکی در رشته‌های مختلف در کشور، ضرورت مبرم برای سوق دادن نیروی ماهر بشری در عرصه‌های متنوع زنده‌گی اقتصادی و اجتماعی کشور تلقی می‌گردد. وزارت تحصیلات عالی نیز با درک اهمیت این مورد، کالج‌های آموزش مسلکی را گسترش میدهد تا بخشی از این نیازها را برطرف نماید.

تمام فارغان صنوف دوازده به تحصیلات عالی راه نمی‌یابند و نه تمام‌شان برای پذیرش واجد شرایط می‌باشند. در حقیقت از جمله آنهایی که در امتحان کانکور شرکت میکنند، به طور اوسط 25 فیصد در موسسات تحصیلات عالی جذب می‌گردند. در عین حال، بسیاری از آنها میتوانند از آموزش‌های مسلکی و تخریکی، تربیه معلم یا دیگر دوره‌های کوتاه مدت بهره‌مند شوند. در این پلان استراتژیک، وزارت تحصیلات عالی با وزارت معارف کار می‌نماید، تا شاگردان از فرصت‌های دیگری که به غیر از تحصیلات پوهنتونی وجود دارد با خبر شوند. در عین حال وزارت تحصیلات عالی کالج‌های آموزش مسلکی (کمیونیتی کالج) را از دو به بیشتر از پنج برنامه افزایش خواهد داد (به بخش مربوط کالج‌های آموزش مسلکی مراجعه گردد). در جدول زیر چگونگی تعداد فارغان مکاتب ثانوی و تخمین تعداد جذب آنها به موسسات تحصیلات عالی دولتی با توجه به عوامل موثر بالای کیفیت تحصیلات عالی و همچنان تعداد اعضای کادر علمی نظر به تناسب استاد/محصل ارائه گردیده است.

جدول ۴: رشد تعداد محصلان و اعضای کادر علمی (۱۳۸۹-۱۳۹۹)

سال	افزایش تعداد و فیصدی فارغان لیسه ها		تعداد مجموعی محصلان در نهادهای تحصیلات عالی	تعداد مجموعی جذب محصلان	فیصدی افزایش محصلان	نسبت استاد/ محصل	فیصدی افزایش اعضای کادر علمی	افزایش تعداد اعضای کادر علمی	
	تعداد	فیصدی افزایش						تعداد	افزایش
2010/1389	127921	%36	63837	21526	0.07	21	9.0%	3023	181
2011/1390	160277	%25	77877	26980	0.25	24	5.0%	3159	136
2012/1391	190000	%19	101315	39838	0.47	29	11.0%	3555	396
2013/1392	205000	%8	124741	48209	0.21	30	18.0%	4496	941
2014/1393	225000	%10	153314	58213	0.21	31	18.0%	5101	605
2015/1394	285822	%27	171561	53385	8%-	31	8.0%	5522	421
2016/1395	321090	%12.3	200240	59327	11%	35	-1.37%	5446	-76
2017/1396	360710	%12.3	223219	60514	2%	38	5.3%	5736	290
2018/1397	405219	%12.3	239722	61724	2%	35	19.0%	6831	1095
2019/1398	455220	%12.3	249568	62958	2%	33	10.6%	7514	683
2020/1399	511390	%12.3	260400	64217	2%	30	15.0%	8680	1166

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

از جدول فوق موارد زیر استنباط میگردد:

- رشد فیصدی جذب جدیدالشمولان در تحصیلات عالی بعد از سال 1395، سالانه 2 فیصد تنظیم میگردد.

- افزایش تعداد فارغان مکاتب تا سال 1395، سیر غیر منظم دارد و متعاقباً سیر منظم تر در حدود 12 فیصد را به خود می‌گیرد.
- فیصدی افزایش تعداد اعضای کادر علمی در سال 1395 به 5 فیصد میرسد و این فیصدی در سال‌های بعدی رو به افزایش خواهد بود.

یکی از اهداف مهم پلان استراتژیک دوم، زمینه‌سازی دسترسی به تحصیلات عالی است. از آنجائیکه وزارت تحصیلات عالی وظیفه تنظیم دسترسی به تحصیلات عالی را عهده‌دار می‌باشد لذا استراتژی را طرح مینماید تا روی کیفیت متمرکز باشد و برنامه‌های تحصیلی را به اساس اولویت‌ها درجه‌بندی، زمینه‌های تأمین عدالت و برابری را جستجو و نیازهای سکتور بازارکار را در نظر گیرد. این ستراتیژی به خاطر اطمینان از کیفیت، دلایل موجه را برای محدود ساختن شمولیت در رشته‌های معین نهادهای تحصیلی ارائه می‌کند؛ دلایلی که بتواند در مقابل فشار سیاسی و تقاضای مردم برای بلند بردن میزان پذیرش که کیفیت تحصیلات عالی افغانستان را پایین می‌آورد، قابل پذیرش باشد. وضع محدودیت‌ها روی میزان پذیرش باید بر اساس نیاز سنجی ملی از مراجع استخدام کننده به شمول مشاغل خصوصی، دولتی و موسسات غیردولتی استوار باشد. وزارت تحصیلات عالی با وزارت‌های کار و امور اجتماعی، اقتصاد و معارف کار می‌نماید، تا نیازهای مراجع استخدام کننده تشخیص گردد.

افغانستان در اثر سال‌های جنگ دارای کتله بزرگ معلولین می‌باشد. آنها شهروندان دارای حقوق برابر با سایر شهروندان جامعه بوده و حتی در مواردی مستحق تبعیض مثبت می‌باشند. وزارت تحصیلات عالی در نظر دارد تا دسترسی آنها را با توجه به نیازهای ویژه آنها به تسهیلات معین فراهم ساخته و تدریجاً بهبود بخشند.

در عین حال در سالهای این پلان، وزارت تحصیلات عالی در قسمت معرفی اشخاص معلول مستحق و شایسته به بورس‌های تحصیلی در خارج از کشور با در نظر داشت سهمیه قانونی پیشبینی شده تدابیر بهتر اتخاذ می‌نماید.

۲.۲ تأکید روی رشته‌های دارای اولویت ملی

منحیث بخشی از تلاشها برای مدیریت افزایش پذیرش جدیدالشمولان، وزارت تحصیلات عالی رشته‌های تحصیلی را به اساس اولویت‌ها دسته‌بندی می‌نماید. چگونگی پذیرش در رشته‌های به اساس اولویت طی پنج سال آینده در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۵: پذیرش در رشته‌های دارای اولویت و سایر رشته‌ها در نهادهای تحصیلات عالی دولتی

سال‌ها	برنامه‌های تحصیلی		برنامه‌های تحصیلی دارای اولویت		سایر برنامه‌های تحصیلی	
	پذیرش	سهم اناث	تعداد	فیصدی	تعداد	فیصدی
سال اول	59327	25%	23138	39%	36189	61%
سال دوم	60514	26%	24811	41%	35703	59%
سال سوم	61724	27%	26541	43%	35183	57%
سال چهارم	62958	28%	28331	45%	34627	55%
سال پنجم	64217	30%	30182	47%	34035	53%

وزارت تحصیلات عالی رشته‌های دارای اولویت را به 10 بخش دسته‌بندی می‌نماید¹:

1. علوم اساسی

¹ UNESCO (2011), International Standard Classification of Education, Paris, France.

بیولوژی، کیمیا، فزیک و ریاضیات

2. زراعت و مالداري

وترنری، جنگلداری، تولیدات و پروسس محصولات نباتی و حیوانی، آگرانومی، آبیاری، مالداري، باغداری و کنترل آفات زراعتی

3. صحت

طب معالجوی، طب دندان، صحت عامه، نرسنگ، پتالوژی کلینیکی، علوم متمم صحتی و فارمسی.

4. انجینیری:

انجینیری صنعتی، انجینیری ساختمان، الکترو میخانیک، تکنالوژی کیمیا، جیولوژی، معادن (تفحص و استخراج معادن)، انجینیری بندها، میترولوژی، انجینیری مخابرات، انجینیری میخانیکی و انجینیری ساختمانی ترانسپورتی

5. علوم کمپیوتری

انجینیری نرم افزار **Software engineering**، انجینیری کمپیوتر **Computer engineering**، انجینیری شبکه و سیستم های معلوماتی

6. محیط زیست

محیط زیست، حفاظت محیط زیست و مدیریت حوادث، انجینیری محیط زیست

7. تکنالوژیهای ارتباطی و معلوماتی (مخابرات)

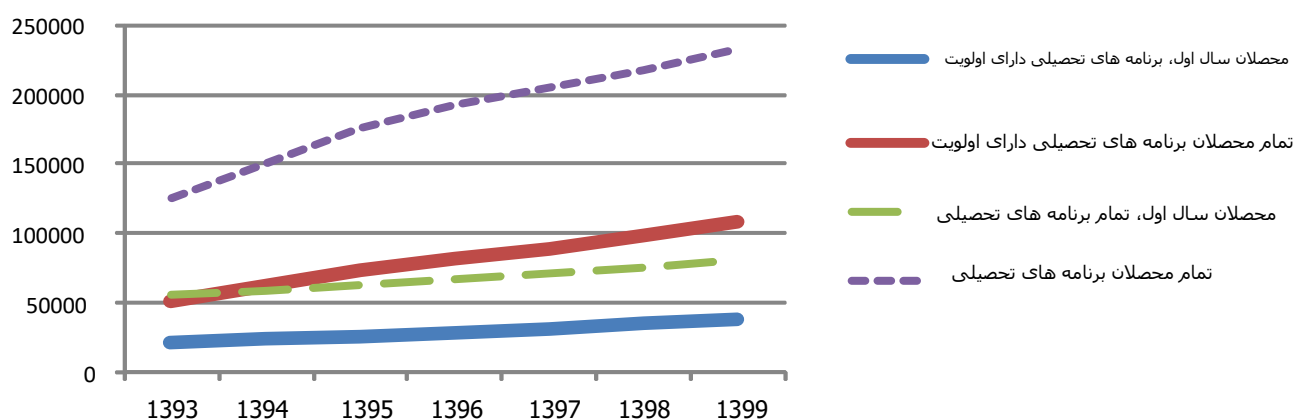
8. مدیریت و پالیسی (اداره و پالیسی)

9. اقتصاد و حسابداری

10. ادبیات و زبان انگلیسی

علاوه بر اولویت های ذکر شده، وزارت تحصیلات عالی رشته های دیگر را بر اساس نیازهای انکشاف جامعه، امکانات اشتغال و ارتباط آن با انکشاف ملی مورد توجه قرار میدهد.

گراف ۷: پذیرش محصلان در موسسات تحصیلات عالی دولتی (۱۳۹۳-۱۳۹۹)

به صورت استراتژیک، وزارت تحصیلات عالی، افزایش در جذب داوطلبان به مؤسسات تحصیلی کشور را همواره تحت نظارت قرار داده و موارد آتی در آن در نظر گرفته میشود:

- ارتباط برنامه های تحصیلی با بازار کار به منظور انکشاف اقتصادی کشور
- وزارت تحصیلات عالی متعهد است تا زمینه تحصیلات عالی را برای زنان بیشتر از پیش مساعد سازد.

فارغان صنف‌های دوازده باید به ادامه تحصیل در مراکز تعلیمات تکنیکی و مسلکی، مراکز تربیه معلم و دوره های آموزشی کوتاه مدت تشویق گردیده و رشته هایی را تعقیب کنند که تقاضای کار برای فارغان آن در جامعه وجود داشته باشد.

وزارت تحصیلات عالی به صورت مستمر با وزارت ها و مراجع مربوط دیگر به ویژه وزارت های معارف و کار، امور اجتماعی، شهدا و معلولین همکاری می نماید، تا چهارچوب ملی مهارت ها (National Qualification Frame) تدوین و در ضمن راه های جلب توجه جوانان به تحصیلات مسلکی و حرفوی نظر به نیازهای بازار کار کشور جستجو گردد.

۲.۳ تقویه سیستم شمولیت در مؤسسات تحصیلات عالی

راه اندازی پروسه ملی امتحانات کانکور در سراسر کشور و پذیرش داوطلبان شایسته، لایق و مستعد در مؤسسات تحصیلات عالی به منظور فراگیری دانش، جهت رشد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آینده افغانستان و رفع نیازمندی های جامعه افغانی، از لحاظ داشتن کادر های متخصص، امر مهم و ارزنده تلقی می گردد.

وزارت تحصیلات عالی همواره کوشیده است تا این پروسه ملی را به وجه احسن برگزار نماید؛ چنانچه در اثر سعی و اهتمام پیگیر رهبری وزارت تحصیلات عالی و حمایت جلالتمآب محترم رئیس جمهوری اسلامی افغانستان از این پروسه در سال ۱۳۹۴-۱۳۹۵ و همچنان تطبیق ریفورم جدید آن، باعث گردید تا همه گان شاهد برگزاری امتحان کانکور شفاف و عادلانه در سطح کشور باشند.

قابل تذکر است که با تطبیق این ریفورم، بانک سوالات کانکور غنامند گردیده و سیستم کانکور به گونیمی تغییر یافت تا بتواند کتابچه سوالات جداگانه را برای هر داوطلب آماده سازد. همچنان با ایجاد مطبوعه تمام اتومات، زمینه چاپ کتابچه سوالات جداگانه و فورم ثبت نام با بارکود مشخص برای داوطلبان مهیا گردید که پروسه چاپ را سرعت بخشیده و نیز شفافیت را تأمین نمود.

به منظور بلند بردن سطح پذیرش داوطلبان انات در رشته های دارای اولویت ملی، کودرشته های جداگانه مشخص گردید و در نتیجه تلاش های فوق، متقاضیان کانکور بر مبنای شایستهگی به رشته های دلخواه خویش راه یافتند.

وزارت تحصیلات عالی در جریان این پلان استراتیژیک در قسمت برگزاری امتحانات کانکور، به موارد ذیل می پردازد:

۳.۲.۲ بهبود روند امتحان کانکور

۱. باوجود تغییرات و تحولاتی که در فوق از آن تذکر به عمل آمد، جهت شفافیت و بهبود هرچه بیشتر دراین راستا، پروسه امتحانات کانکور مستلزم یک سلسله تغییرات بنیادی و کلی می باشد.

وزارت تحصیلات عالی طی این پلان استراتیژیک، روند فعلی شمولیت در تحصیلات عالی را مورد بررسی و مطالعه همه جانبه قرار داده و این پروسه را با درنظرداشت معیار های ملی و بین المللی، بازنگری می کند.

۲. تنظیم امور مالی و تأمین مصارف امتحانات کانکور یک روند مغلق، پیچیده و زمانگیر می باشد که همه ساله این پروسه ملی را با مشکلات جدی مواجه می سازد.

وزارت تحصیلات عالی در اوایل این پلان، جهت تنظیم امور مالی یک چارچوب قانونی را که بتواند پاسخگوی نیازمندی های این روند باشد، ایجاد می نماید.

۳. ثبت نام داوطلبان امتحان کانکور یک پروسه زمانگیر، پرهزینه و مغلق می باشد. از این رو ایجاب می نماید تا این پروسه ساده سازی گردیده و سهولت های بیشتر مانند ثبت نام به طور آنلاین را برای داوطلبان در راستای خانه پری فورم و طی مراحل آن مهیا می سازد.

۳.۳.۲ خود کفایی تکنیکی سیستم کانکور

یکی از چالش های تخنیکي که وزارت تحصیلات عالی به آن مواجه است، وابسته گی تخنیکي سیستم معلوماتی امتحانات کانکور و انحصاری بودن آن به یکی از کمپنی های خارجی می باشد. این چالش از یک طرف پرهزینه و از سوی دیگر زمانگیر بوده و در دراز مدت به نفع دولت افغانستان نمی باشد. از این رو وزارت تحصیلات عالی الی اخیر این پلان استراتیژیک، این سیستم را با استفاده از منابع داخلی انکشاف داده و از انحصار کمپنی های خارجی بیرون می سازد.

۴,۳,۲ مصّون ساختن پروسه امتحان کانکور

مصّونیت و شفافیت روند امتحان کانکور یکی از اولویت های کاری وزارت تحصیلات عالی می باشد. بنابراین جهت برآورده شدن این مأمول در اوایل این پلان، در پروسه ثبت نام از یک سیستم سه مرحله یی امنیتی با استفاده از وسایل پیشرفته تخنیکي (وسایل بایومتریک) استفاده صورت می گیرد که تطبیق این سیستم مصّونیت امتحان کانکور را تضمین نموده و رخنه های ممکنه نفوذ افراد متقلب و جعل کار را می بندد.

۵,۳,۲ توسعه ساحه تطبیق امتحان کانکور

1. روند شمولیت به مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی یک پروسه چالش بر انگیز بوده که معمولاً منحصراً یک عنصر کاهش کیفیت مؤسسات تحصیلات عالی تلقی می گردد. هرچند برای بهبود بخشیدن این روند، در این اواخر وزارت تحصیلات عالی گامهای مثبتی را برداشته است، با آن هم هنوز مشکلات جدی از این ناحیه متصور است. بنابراین وزارت تحصیلات عالی در اوایل این پلان، پروسه برگزاری امتحانات کانکور برای شمولیت در مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی را روی دست می گیرد.
2. تفویض صلاحیت اخذ امتحان فارغان صنوف چهاردهم به مؤسسات تحصیلات عالی دولتی، یک تجربه ناموفق تلقی می گردد. زیرا آنگونه که به مشاهده، می رسد نبود امکانات تخنیکي برای برگزاری امتحان در مؤسسات تحصیلات عالی و همچنان پایین بودن سطح شفافیت در برخی از مؤسسات تحصیلات عالی، سبب خدشه دار شدن این روند گردیده است.
3. وزارت تحصیلات عالی با در نظر داشت سرمایه گذاری هنگفتی که در این راستا نموده است، طی این پلان استراتیژیک سعی می نماید تا امتحانات فارغان صنوف چهاردهم و فوق لیسانس اعم از دولتی و خصوصی را از طریق ریاست عمومی امتحانات برگزار نماید.

۶,۳,۲ معیاری ساختن امتحان کانکور

1. هسته امتحانات کانکور را بانک سوالات آن تشکیل میدهد. نبود بانک غنی سوالات یکی از مشکلات اساسی امتحانات کانکور به شمار می رفت، هرچند در قسمت غنی سازی بانک سوالات کارهای قابل ملاحظه یی صورت گرفته است، اما هنوز هم نیاز به بازنگری و معیاری سازی دارد.
2. وزارت تحصیلات عالی در جریان این پلان، افزون بر غنی سازی بانک سوالات، به معیاری ساختن سوالات مطابق معیاری های پیداگوژیک نیز می پردازد.
3. نبود سنجش نیازمندی کادرهای مورد ضرورت در رشته های مختلف، همواره یکی از مشکلات اساسی نظام تحصیلی افغانستان را تشکیل میدهد.
4. درحال حاضر اختصاص دادن کرسی های مؤسسات تحصیلات عالی دولتی و خصوصی به اساس امکانات و تسهیلات موجود در مؤسسات تحصیلات عالی و علاقه مندی داوطلب صورت می گیرد. که این کار در درازمدت بحران بزرگی را در راستای استخدام و کارپایی جوانان ایجاد می کند.
5. وزارت تحصیلات عالی در همکاری نزدیک با وزارت کار، امورات اجتماعی، شهدا و معلولین، اقتصاد، معارف و سایر وزارت های ذیربط، در جریان این پلان سروی را انجام می دهد تا نیازمندی کادرهای چند سال آینده کشور را در یافته و به اساس آن کرسی های مؤسسات تحصیلات عالی دولتی و خصوصی را اختصاص داده و تنظیم نماید.
6. نظام تعلیمی و تحصیلی افغانستان با در نظر داشت تغییرات اخیر در عرصه آموزش، تدریس، علوم و فناوری، ایجاب بازنگری بنیادی را می نماید. یکی از تغییرات اساسی در این راستا رشته بندی شاگردان صنوف نهم مکاتب به رشته های ساینس، اجتماعیات، علوم دینی و غیره می باشد. وزارت تحصیلات عالی در اواسط این پلان در تفاهم با وزارت معارف، بعد از تطبیق پروسه رشته بندی شاگردان صنوف نهم مکاتب، برگزاری امتحان کانکور را از شکل عمومی فعلی آن به امتحانات اختصاصی جداگانه تغییر می دهد.

۲.۴. ارایه خدمات صحت روانی

بر اساس معلومات وزارت صحت عامه بیش از دو میلیون افغان از مشکلات مربوط به صحت روانی رنج میبرند. مشکل صحت روانی جدی بوده، بالای موفقیت محصلان اثر گذاشته و به گونه تظاهراتی مانند ترک تحصیل، حاضر نشدن به صنفهای درسی و سایر مشکلات و حتی خود کشی قابل مشاهده است. معلومات ما نشان میدهد که اختلال اضطراب پس از صدمة روحی، در سطوح مختلف مشکلات صحت روانی، بیش از 40 فیصد محصلان را متأثر ساخته است (با امکان وقوع دو برابر در میان اناث جوان)¹ و بخش عمده آن به تجارب جنگ و درگیری، بخشی به فشارهای معمول زندگی محصل، و در مورد اناث به نابرابریهای جنسیتی، فشار خانواده برای ازدواج و نگرانی در مورد آینده مربوط می شود. این مشکلات نیازمند توجه فوری و جدی می باشد. وزارت تحصیلات عالی برای بار نخست مراکز صحت روانی را در اوایل این پلان استراتژیک ایجاد میکند.

وزارت تحصیلات عالی در سال 1392 یک کمیته رهبری صحت روانی را با همکاری وزارت صحت عامه، وزارت معارف، بعضی رؤسا و معاونان علمی پوهنتون ها ایجاد نمود. این کمیته یک پلان جامع را برای ایجاد دو برنامه آزمایشی صحت روانی در پوهنتون کابل و پوهنتون الیرونی، به شمول آموزش کارکنان توسط وزارت صحت عامه طرح نمود. در اوایل پلان استراتژیک دوم، کمیته رهبری وزارت تحصیلات عالی دو یا سه مرکز صحت روانی دیگر را در سایر ولایات، احتمالاً در ننگرهار، کندهار و هرات، ایجاد میکند. در صورت موفقیت مراکز مذکور، این برنامه به صورت سالانه به دو موسسه تحصیلی دیگر گسترش یافته و مراکز بیشتر آن در موسسات تحصیلات عالی که تقاضا برای آن موجود باشد، در جریان پنج سال آینده ایجاد خواهد شد.

۲.۵. افزایش خدمات محصلان

خدمات محصلان در موفقیت زندگی آموزشی و اجتماعی و همچنین موفقیت علمی محصلان نقش نهایت مهم دارد. این پلان استراتژیک بر توسعه، تقویت و افزایش خدمات محصلان در پوهنتون ها تمرکز مینماید.

با تطبیق این پلان استراتژیک، وزارت تحصیلات عالی برنامه های موجود خدمات محصلان را تقویه کرده، در صورت ضرورت به کارمند، با آنها همکاری کرده و برای گسترش فعالیت های خدمات محصلان به حداقل 20 نهاد تحصیلی تلاش مینماید. پلان استراتژیک دوم، در اوایل بر فعالیت های دوازده موسسه تحصیلی تمرکز کرده و در پهلوی آن به خدمات مشاوره برای محصلان، راهنمایی محصلان جدیدالشمول، کاریابی، ورزش و تفریح، خدمات لیلیه و ایجاد مراکز خدمات محصلان در تمام موسسات با در نظر داشت امکانات میپردازد.

۲.۶. توسعه دسترسی به تحصیل

۱/۶/۲ اصلاح و بهبود برنامه های شبانه

در سالهای اخیر، برنامه های شبانه به صورت فزاینده توسعه یافته است. چنانچه در سال ۱۳۹۴، تعداد محصلان شبانه در مجموع 21848 تن بوده که از جمله (19280) تن ذکور و (2568) تن اناث میباشد. صنف های شبانه، محصلانی را که بنا بر مشکلاتی نمی توانند از طرف روز به تحصیلات خویش ادامه دهند، قادر به ادامه تحصیل نموده تا درجه های تحصیلی عالی را به دست آورند.

در این پلان استراتژیک، مقررات و لوايح وزارت تحصیلات عالی در رابطه به برنامه های شبانه مورد بازنگری قرار میگیرد. این بازنگری شامل تشخیص نیازهای بازار کار، چگونگی کیفیت، نظارت از تدریس این برنامه ها و مصونیت محصلان اناث می باشد.

۲/۶/۲ افزایش تعداد کالج های آموزش مسلکی (Community Colleges)

کالج های آموزش مسلکی که بر اساس پلان استراتژیک قبلی، به حمایت پروژه تحصیلات عالی آغاز گردید، توسعه یافته، حداقل پنج کالج آموزش مسلکی ایجاد میشود. کالج های مذکور، آموزش های تخنیکی و مسلکی نهایت ضروری را در بخش های مهارت های فنی، آمادگی شغلی و آموزش متمرکز بر اشتغال فراهم میکنند. کالج های آموزش مسلکی به منظور پاسخگویی به نیازمندی های بازار کار و ارائه سند تحصیلی دونیم ساله طراحی شده اند، که

¹ Babury M.O and Fred M. Hayward, "A Lifetime of Trauma: Mental Health Challenges for Higher Education in a Conflict Environment in Afghanistan," Education Policy Analysis, v.21, no. 70, September 16, 2013.

محصلان پس از دو نیم سال تحصیل (به شمول شش ماه کارآموزی در موسسات کاری و سایر مراکز مربوط) ازین برنامه فارغ میشوند. این فارغ التحصیلان وظایف مربوطه در بخشهای تکنیکی و مسلکی مانند تکنیشن های انجیری، تکنیشن های طبی، افراد ماهر در عرصه مدیریت مالی و تجارت، کارکنان ماهر در بخش های زراعت و معادن و سایر بخشهای مربوطه را اشغال خواهند کرد. در افغانستان این مشاغل در حال حاضر عمدتاً از طرف خارجی ها به پیش برده می شود.

کمکهای مالی برای راه اندازی کالج های آموزش مسلکی به شمول تجهیزات، عجلتاً توسط یکی از مراجع حمایت کننده وزارت فراهم میگردد. اما هدف دراز مدت این است، که کالجهای تا حد زیاد از طریق اخذ فیس¹، کمکهای مالی و سایر شیوه های ایجاد درآمد از نظر مالی مستقل گردند. این کالجهای به صورت نمونه ایجاد و وزارت تحصیلات عالی تلاش خواهد کرد تا در درازمدت توسعه و انتقال آنها را به وزارت های مربوط زمینه سازی نماید.

۳/۶/۲ ایجاد برنامه آزمایشی تحصیلات غیر حضوری

تحصیلات غیر حضوری فرصت های گوناگونی را برای وزارت تحصیلات عالی فراهم ساخته و دستیابی به تحصیلات عالی را با هزینه مناسب افزایش میدهد². تحصیلات غیرحضوری میتواند دسترسی به تحصیلات عالی را برای ساکنین مناطق دور افتاده کشور، اناث و آنهایی که در جریان روز کار میکنند و نمیتوانند به تحصیل خویش ادامه دهند و یا کسانی که به دلیل معلولیت نمیتوانند سفر کنند، فراهم سازد.

باید دقت زیاد صورت گیرد تا دوره های آموزشی غیرحضوری از طریق ارایه مواد تصویری مناسب (در صورت آموزش تلویزیونی) و مواد درسی سفارشی در تناسب با ویژگی تحصیلات غیر حضوری تهیه شوند. تحصیلات غیرحضوری میتواند در مقایسه با تدریس داخل صنف محصلان را به موضوع تخصص شان بیشتر نزدیک سازد و در عین حال آنها را با سایر اشخاص و مکان ها در سراسر جهان ارتباط دهد. چون تحصیلات غیرحضوری مستلزم تهیه تجهیزات و وسایل مانند رادیو، تلویزیون، انترنت و سایر مواد خاص برای محصلان این بخش می باشد؛ بنابر آن، هزینه آن نسبت به صنف های عادی بیشتر است. اما در هر حال، نتایج آن ارزش مصارف اضافی را دارد. برعلاوه، آمادگی مناسب برای تحصیلات غیر حضوری شامل موجودیت مکانیزم های جلوگیری از تقلب، امکانات پیگیری تدریس با اعضای کادر علمی برنامه تحصیلی از طریق تلفن یا انترنت، گفتگوی رو به رو در شروع و ختم برنامه، اخذ امتحانات با نظارت لازم و سایر مواد کتبی نیز می باشد. از جمله مزایای برنامه های تلویزیونی و رادیویی این است که محصل میتواند حسب نیاز خود هر قدر خواسته باشد از آن استفاده کند.

قبل از منظوری و ایجاد برنامه های تحصیلات غیرحضوری، لوایح و مقررات لازم تصویب میشود تا آمادگی های لازم برای راه اندازی این گونه تحصیلات به شمول شرایط تضمین کیفیت، تجهیزات لازم، امکانات جلوگیری از تقلب و شرایط راه اندازی جلسات رو به رو توضیح گردیده باشند. موسسات تحصیلی که می خواهند برنامه های تحصیلات غیر حضوری را عملی نمایند، باید کاملاً اعتباردهی گردیده و سایر شرایط وزارت تحصیلات عالی را تکمیل نموده باشند. در پلان استراتژیک دوم لوایح و مقررات لازم برای راه اندازی چنین برنامه های تحصیلی تصویب شده و در سال اخیر این پلان استراتژیک با در نظر داشت امکانات تلاش ها برای راه اندازی یک برنامه آزمایشی تحصیلات غیر حضوری که توسط اعضای کادر علمی با صلاحیت در یکی از پوهنتون های معتبر دولتی موجود، تدریس گردد، صورت خواهد گرفت.

۴/۶/۲ توسعه تحصیلات عالی در خارج از کشور

معلومات وزارت تحصیلات عالی حاکی از آن است که سالانه تقریباً 2000 محصل برای کسب تحصیلات عالی به خارج از کشور سفر می نمایند.

¹ فیس ابتدایی این برنامه بحيث یک بسته تشویقی ممکن کمتر از مصارفی باشد، اما تا ختم پنج سال افزایش خواهد یافت تا مصارف عملیاتی (به علاوه معاشات که از بودجه عادی تامین میگردد) تامین گردد.

² قیومی همانجا، صفحات ۷-۱۰

وزارت تحصیلات عالی در جریان این پلان استراتژیک، میکانیزمی را برای حصول اطمینان از شمولیت داوطلبان با هزینه شخصی به پوهنتون های با اعتبار در خارج از کشور معرفی و تطبیق می نماید. وزارت تحصیلات عالی بودجه بورسیه های تحصیلی برای شاگردان لایق را که خواهان تحصیل در خارج از کشور باشند در این پلان گنجانیده است. این کار امکانات مهم جهانی سازی شاگردان را فراهم میکند. همچنان محصلان و اعضای کادر علمی میتوانند با استفاده از این امکانات به برنامه های آموزشی تخصصی که در کشور موجود نیست، دسترسی پیدا کنند.

۷/۲ رسیده گی به گروه های آسیب پذیر (افراد دارای معلولیت و محصلان مناطق جنگ زده و محروم)

وزارت تحصیلات عالی متعهد است تا برای افراد معلول امکانات تحصیل با کیفیت و خدمات لازم را فراهم نماید، تا آنها نیز بتوانند به عنوان افراد فعال در اجتماع، محل کار و خانواده زندگی هدفمند و مثمر داشته باشند. بر اساس کنوانسیون های بین المللی، تحصیل یکی از حقوق اساسی هر فرد است. وزارت تحصیلات عالی کار ایجاد سیستم آموزش برای افراد معلول را آغاز کرده است تا با استفاده از آن، افراد معلول بتوانند تحصیلات عالی کسب کرده و مهارت های شان را بهبود بخشند.

برای تربیه کادرهای متخصص این بخش، وزارت تحصیلات عالی لابراتوار تخنیکی و مسلکی را در پوهنخی تعلیمات اختصاصی پوهنتون تعلیم و تربیه به منظور آموزش محصلان و افزایش ظرفیت آموزشی و مهارتی آنها فراهم و تجهیز میکند. به علاوه، وزارت تحصیلات عالی، برای افزایش ظرفیت اعضای کادر علمی این پوهنخی اقدامات مؤثر را انجام میدهد.

آمار وزارت تحصیلات عالی، مؤید وضع بحرانی در این ولایات می باشد. وزارت تحصیلات عالی به منظور افزایش دسترسی جوانان ولایات جنگ زده و محروم از وزارت معارف تقاضا مینماید تا برای شاگردان مناطق مذکور کورس های آمادگی کانکور را دایر نماید، تا آنها برای سپری نمودن موفقانه کانکور آماده شوند. از اینکه برنامه های آماده گی قبل از امتحانات کانکور مربوط به وزارت معارف است، وزارت تحصیلات عالی در این راستا با وزارت معارف در محدوده امکانات خویش همکاری مینماید.

۱/۷/۲ بهبود وضعیت محصلان دارای معلولیت در تحصیلات عالی

در طی پلان استراتژیک دوم، وزارت تحصیلات عالی یک کمیسیونی را ایجاد می کند، تا وضعیت محصلان دارای معلولیت را که برای تحصیلات عالی واجد شرایط باشند، بررسی کرده و از این طریق اطمینان حاصل شود که نیازهای این محصلان تا حد امکان برآورده می شود. کمیسیون، در این روند از تجارب و تخصص اعضای کادر علمی پوهنتون تعلیم و تربیه شهید استاد ربانی استفاده خواهد کرد. توجه خاص در قسمت مشکلات دسترسی به صنف های درسی، ارائه خدمات ویژه برای افراد نابینا، ناشنوا، عقب مانده ذهنی و سایر خدمات برای محصلان دارای معلولیت صورت خواهد گرفت. ارائه این خدمات برای تحصیلات عالی یک امر جدید میباشد، اما در عین حال لازم است، تا این وزارت فرصت های تحصیلات عالی را با نظر داشت مشکلات مالی تا حد امکان برای محصلان مذکور مهیا سازد.

وزارت تحصیلات عالی با وزارت معارف و وزارت مالیه جهت یافتن راه های عملی غرض افزایش ظرفیت فارغ التحصیلان دارای معلولیت، کار مشترک می نماید، تا آنها بتوانند از طریق برنامه های آموزشی بهتر در مکاتب ثانوی و برنامه های قبل از امتحان کانکور، قابلیت شمولیت در موسسات تحصیلات عالی را کسب نمایند.

۲.۸ جندر (Gender)

زنان منابع بالقوه و بالفعل نیروی بشری بوده و میتوانند در تسریع انکشاف ملی کمک نمایند. جنگ و عوامل متعدد دیگر در افغانستان مانع رشد ظرفیت های بشری زنان گردیده و آنها را در بسیاری از بخشهای زندگی از یک عده امتیازات محروم ساخته است.

تعلیم و تربیه کلید تحقق قابلیت ها و ظرفیت های انسانی زنان بوده و اساس ارتقای قابلیت های انسانی زنان و لازمه مشارکت و رهبری موثر و برخورداری آنها از حقوق شهروندی می باشد.

وزارت تحصیلات عالی تلاش نموده است تا تعداد زنان در تحصیلات عالی را افزایش داده و فرصت ها را برای اعضای کادر علمی و محصلان انات گسترش دهد. تعهدات این وزارت در طی پلان استراتژیک دوم، از طریق استراتژی جنسیتی تحصیلات عالی که اهداف نهادها و وزارت تحصیلات عالی را تعیین میکند، تثبیت گردیده است.

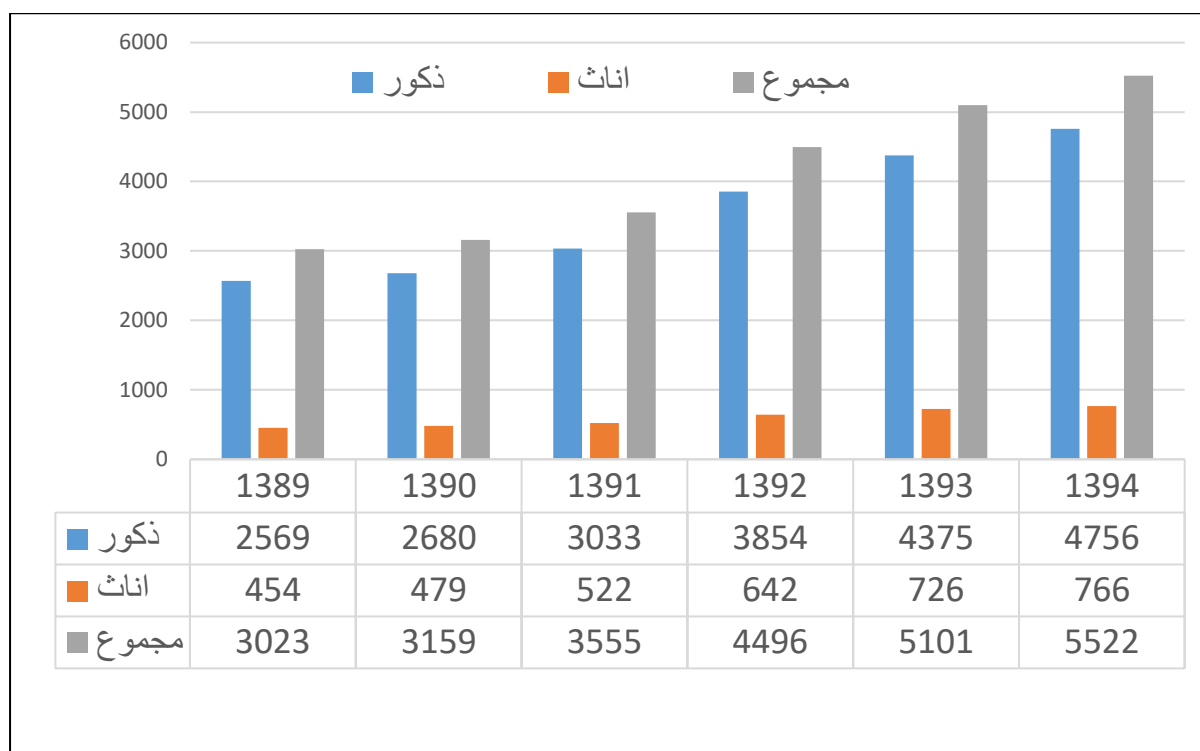
جدول ۶: تعداد و فیصدی محصلان انات در تحصیلات عالی (۱۳۸۹-۱۳۹۴)

محصلان							سال
تعداد افزایش در انات	فیصدی افزایش محصلان انات	فیصدی انات	تعداد محصلان ذکور	تعداد محصلان انات	فیصدی افزایش یافته	تعداد کل محصلان	
285	2	20	51372	12465	3	63837	1389
2346	19	19	63066	14811	22	77877	1390
4404	30	19	82100	19215	30	101315	1391
4800	25	19	100726	24015	23	124741	1392
6452	27	20	122847	30467	23	153314	1393
5845	19	21	135249	36312	12	171561	1394

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

در پلان ستراتیژیک دوم سهولت های تحصیلی خصوصاً سهولت لیلیه برای محصلان انات توسعه می یابد، تا زمینه دسترسی به تحصیلات عالی برای تعداد فزاینده فارغان دوره لیسسه فراهم گردد.

گراف ۸: رشد اعضای کادر علمی ذکور و انات در سالهای (۱۳۸۹-۱۳۹۴)

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

وزارت تحصیلات عالی مصمم است تا تعداد استادان اناث را طی این پلان استراتژیک افزایش دهد.

جدول ۷: چگونگی افزایش اعضای کادر علمی اناث در تحصیلات عالی (۱۳۸۹-۱۳۹۴)

اعضای کادر علمی اناث						سال
تعداد کل اعضای کادر علمی	فیصد افزایش	تعداد اناث	افزایش در تعداد اناث	فیصد کل اناث	فیصد افزایش اناث	
1389	3023	5.99	454	37	15.02	8.15
1390	3159	4.31	479	25	15.16	5.22
1391	3555	11.14	522	43	14.68	8.24
1392	4496	20.93	642	120	14.28	18.69
1393	5101	11.86	726	84	14.23	11.57
1394	5522	7.62	766	40	13.87	5.22

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

۲.۸.۱ چالشهای جنسیتی و راه حل ها

بهبود دسترسی محصلان اناث با موانع متعددی مواجه است. مهمترین این موانع نبود مسکن مناسب و امنیت کافی برای زنان است، تنها 14 فیصد محصلان اناث لیلیه داشته و 6 فیصد دیگر آنها برای تهیه مسکن فردی خود، کمک مالی (بدل اعاشه و اباته) دریافت میکنند. در مقایسه، 36 فیصد محصلان ذکور از خدمات لیلیه یا حمایت مالی مستفید می‌شوند. به صورت کل، 89 فیصد اتاق های لیلیه مربوط به محصلان ذکور بوده و متباقی 11 فیصد در اختیار محصلان اناث می‌باشد. وزارت تحصیلات عالی با اعمار لیلیه ها برای 4000 محصل اناث طی این پلان استراتژیک این مشکل را تا حدی بر طرف کند.

وزارت تحصیلات عالی در رشته های معین طرف نیاز کشور و علاقه محصلان اناث، فیصدی سهم داوطلبان اناث را افزایش می دهد. این افزایش در پذیرش محصلان جدید اناث از طریق کانکور در رشته های مذکور مؤثر است.

فرصتهای محدود اناث برای کسب تحصیلات فوق لیسانس: فرصتهای تحصیلات فوق لیسانس در افغانستان بسیار محدود است، در سال 1394 به تعداد 30 برنامه در موسسات دولتی و 34 برنامه در موسسات خصوصی فعالیت داشت.¹ وزارت تحصیلات عالی در جریان پنج سال آینده، بر بهبود کیفیت برنامه های ایجادشده تمرکز کرده و تلاش می نماید تا تعداد بیشتر اناث در این برنامه ها جذب گردد.

دستیابی محدود طبقه اناث به سمت های رهبری: در حال حاضر تعداد کمی از اناث در سمت های رهبری وزارت تحصیلات عالی و موسسات تحصیلات عالی کار میکنند. تنها چند تن از طبقه اناث در رتبه های ارشد در وزارت تحصیلات عالی کار میکنند. بنا براین، لازم است تا اعضای کادر علمی و مدیران شایسته اناث در سمت های رهبری، شوراهای علمی و کمیسیون ها مقرر شوند؛ به ویژه در مناطق دور دست که مشارکت محصلان و اعضای کادر علمی زن خیلی اندک میباشد.

به منظور ازدیاد فرصت های بیشتر برای اناث در موقع های رهبری در تحصیلات عالی (نهادهای تحصیلی و وزارت تحصیلات عالی)، برنامه های رهبری در سال 1395 آغاز می شود که به آنها کمک خواهد کرد تا در رسیدن به موقع های رهبری در تحصیلات عالی موفق گردند.

¹ قیومی همانجا، صفحه ۷.

۸,۲. ایجاد کالج‌ها و پوهنتون‌های اختصاصی اناث

وزارت تحصیلات عالی در جریان پلان استراتژی یک دوم به ایجاد یک پوهنتون اناث با رشته های دارای اولویت ملی می پردازد. این پوهنتون از سهولت های لازم از قبیل لابراتوارها و سایر مراکز آموزشی و همچنان لیلیه های با کیفیت و مصون برخورداری خواهد بود. برای رسیدن به این هدف، به کمک های وسیع تمویل کننده ها نیاز احساس می شود. هدف عمده، ایجاد محیط مناسب پوهنتونی برای اناث می باشد، خصوصاً آنهایی که برای تحصیل به محدودیت های معین مواجه می باشند. بر علاوه وزارت تحصیلات عالی ایجاد پوهنتون های با کیفیت را برای اناث توسط سکتور خصوصی نیز تشویق می نماید.

۳. حکومتداری خوب

بخش حکومتداری تحصیلات عالی به بررسی اساسی نیاز دارد. ایجاد هیات امنای تحصیلات عالی^۱ که شامل فارغان، نهادهای مسلکی، تجاران، دولت و مردم می شود، به حیث یک مورد مشورتی، که وظیفه آن بررسی مسایل کلیدی پالیسی، حصول اطمینان از تمویل کافی تحصیلات عالی، بررسی مسایل پالیسی و جمع آوری نظریات در پروسه پالیسی سازی از افراد مسلکی خواهد بود، ممکن به این وزارت در عملی ساختن پلان های آن کمک کند.

۱,۳ ارتقای ظرفیت رهبری

رهبری تحصیلات عالی و نهادهای مربوط آن باید دموکراتیک، مشارکتی، فراگیر، شایسته سالار، مسئول، پاسخگو و قانونی باشد. در پلان استراتژی یک دوم تحصیلات عالی، پالیسی های موجود در این زمینه مرور و حسب ضرورت تجدید نظر می گردد.

در جریان سال اول پلان استراتژی یک دوم، کمیته گزینش ایجاد می گردد تا نامزدان موقف های رهبری را قبل از گزینش مورد ارزیابی قرار داده و اطمینان حاصل کنند که آنها تمام معیارهای لازم را دارا می باشند. شناسایی اوصاف و شاخصه هایی که برای یک رهبر ضرورت است خیلی با اهمیت می باشد. این موضوع در قانون تحصیلات عالی ذکر گردیده است.

در حال حاضر، حضور زنان در درجه های علمی بلند و موقف های تصمیم گیری در تحصیلات عالی اندک است و ضرورت دارد، تا در آینده این تعداد افزایش یابد. وزارت تحصیلات عالی در هماهنگی با مؤسسات تحصیلات عالی، تدابیری را اتخاذ خواهد کرد تا حضور زنان در موقف های رهبری و مشوره دهی تقویت گردد.

یک اصل مهم رهبری در وزارت تحصیلات عالی تفویض صلاحیت ها به سطوح مختلف نهادهای تحصیلی است. این کار کمک می کند تا مردم به افراد تصمیم گیرنده به آسانی دسترسی پیدا کنند. از این رو، باید توجه بیشتر صورت گیرد تا برای تفویض صلاحیت ها به سطوح مختلف اداره، استراتژی های مناسب تهیه شود.

آوردن تغییرات و پیشرفت دوامدار وظیفه بسیار مهم رهبران می باشد. گذار به یک پوهنتون متعالی در حال حاضر مستلزم رهبرانی است که نه تنها دارای استعداد باشند بلکه از مردم، امور مالی، حکومتداری خوب، قوانین محلی و بین المللی و رویداد های جهانی، زندگی علمی و ارزشهای آن و سایر موارد که برای یک پوهنتون درجه اول نیاز است، درک و فهم کامل داشته باشند.

۲,۳ انکشاف و بهبود سیستم تحصیلات عالی

وزارت تحصیلات عالی، مؤسسات تحصیلات عالی دولتی و خصوصی را رهبری نموده و با همکاری مشترک با رهبری این مؤسسات تحصیلی، اعضای کادر علمی، کارکنان و محصلان، زمینه های پیشرفت و رشد کشور را فراهم می کند. وزارت تحصیلات عالی وظیفه دارد تا معیارهای تحصیلات عالی را برای نهادهای تحصیلات عالی

^۱ قیومی همانجا، صفحات ۵-۶.

دولتی و خصوصی وضع نماید که هدف آن اطمینان از کیفیت، صداقت و تعهد این مؤسسات برای عرضه خدمات مورد نظر به شهروندان افغانستان است.

جهت بهبود موثریت حکومتداری در وزارت تحصیلات عالی و نهادهای تحصیلی، طبق این پلان استراتژیک، کار روی آماده‌سازی، آموزش و درج اطلاعات در سیستم مدیریت و اطلاعات تحصیلات عالی (HEMIS) ادامه دارد. این کار رهبری نهادهای تحصیلی را قادر می‌سازد تا به معلومات بودجوی (به شمول تدارکات)، اداری، معلومات در مورد اعضای کادر علمی، محصلان، کارکنان و سایر معلومات مهم دسترسی پیدا کند. همچنان پروسه‌هایی که به منظوری وزارت تحصیلات عالی نیاز دارند سرعت یافته و موثریت برنامه‌های اداری و علمی در مؤسسات تحصیلی و وزارت تحصیلات عالی بهتر میگردد.

وزارت تحصیلات عالی بسیاری از صلاحیت‌ها و فعالیت‌هایی را که به‌صورت سنتی در سطوح اکادمیک و مالی سرپرستی نموده به مؤسسات تحصیلی تفویض می‌نماید. وزارت تحصیلات عالی متعهد است تا استقلالیت مالی و اکادمیک آن تعداد مؤسسات تحصیلی را که دارای کارایی و توانایی بیشتر می‌باشد اجازه دهد تا مسؤولیت‌های بیشتری را در جریان این پلان استراتژیک به عهده گرفته و این مسؤولیت‌ها، به‌صورت چشمگیر افزایش یابد. در عین حال، نهادهای تحصیلات عالی نیز ملزم اند تا نقش هماهنگ‌کننده، نظارت و ارزیابی کننده تمام سیستم مربوط را ایفا نمایند. استقلالیت بیشتر با مطالبه حسابداری و پاسخگویی بیشتر تفویض خواهد شد. استقلالیت مؤثر شامل توازن مناسب در همکاری، اعتماد متقابل، شفافیت و تعهد مشترک در راستای تدریس با کیفیت عالی، تحقیق و خدمت به مردم افغانستان می‌شود.

۳.۳ استقلالیت اکادمیک، مالی و اداری برای نهادهای تحصیلات عالی

وزارت تحصیلات عالی در امر پیشرفت و بهبود اساسی نظام تحصیلی کشور، مسؤولیت دارد تا برنامه‌هایی را در عرصه توسعه، توانمند ساختن نظام تحصیلی در مورد جلب کمک‌ها، بهبود کیفیت آموزش، توانمند ساختن نظام تحصیلی در روشنی انکشاف سریع علوم به سطح جهان، اقدامات مقتضی به عمل آورد تا نظام تحصیلات عالی افغانستان را که زمانی در منطقه پیشگام بود، دوباره احیا نماید. وزارت تحصیلات عالی تلاش نموده است تا بخشی از صلاحیت‌های مالی و اداری خود را به آن عده از نهادهای تحصیلی که دارای ظرفیت لازم و پیشینه فعالیت‌های مؤثر و متعهد به انجام فعالیت‌های مسئولانه اند، تفویض نماید. در سال 1392، مقررۀ استقلالیت مالی پوهنتون‌ها به تصویب رسید که به آن تعداد نهادهای تحصیلات عالی که پیش شرط‌های این مقررۀ را برآورده و عملی ساخته می‌توانند، اجازه می‌دهد تا از استقلالیت مالی بیشتر برخوردار شوند.

در اوایل این پلان ستراتیژیک، وزارت تحصیلات عالی برنامه استقلالیت مالی را در چهار پوهنتون دولتی کابل آغاز می‌نماید. چنین استقلالیت به اساس مراحل پیشرفت یک نهاد تحصیلی و به اساس قوانین، شرایط و نیازها تفویض خواهد شد.

۴.۳ تقویت و بازنگری اسناد تقنینی

یک سیستم شفاف، مؤثر و حسابداری به یک چارچوب حقوقی واضح نیاز دارد، تا برای همه قابل فهم باشد. چنین چارچوب باید تمام جوانب سیستم را به شمول فعالیت‌های اکادمیک و غیر اکادمیک آن احتوا کند. از آنجایی که شرایط، اهداف و چالش‌های تحصیلات عالی به مرور زمان تغییرپذیر است، بنأ اهداف و شرایط باید این انعطاف‌پذیری را داشته باشد تا با میکانیزم‌های موجود در مطابقت با شرایط در حال تغییر، عیار شوند. نظر به پالیسی‌های ملی و بین‌المللی و پیشرفت‌های موجود، نیازمندیها و تقاضاهای جدید به وجود می‌آیند که باید برآورده شوند. از اینرو، ضرورت است تا بخش تقنینی در سیستم تحصیلات عالی تقویه شود که بتواند به شرایط در حال تغییر پاسخ گو باشد. طی این پلان ستراتیژیک، وزارت تحصیلات عالی به همکاری و مساعدت اعضای کادر علمی باصلاحیت و باتجربه، لوایح و مقررات موجود را به اساس نیازهای قانون تحصیلات عالی تجدید و یا حسب ضرورت تدوین مینماید.

۵/۳ حراست از حق نشر، تألیف و اختراع

برای حفظ حق نشر، تألیف و اختراع اعضای کادر علمی و یا محصلان، وزارت تحصیلات عالی اصول و معیارهای لازم را در همکاری ادارات زیربسط ایجاد می نماید. ثبت حق مالکیت نشر، تألیف و اختراع به نام ایجاد کننده آن یک ضرورت مبرم است. از اینرو، یک سیستم ثبت حق تألیف (کاپی رایت، نشر و اختراع) در آغاز تطبیق پلان استراتژیک دوم تدوین می شود.

۶/۳ بهبود موثریت و شفافیت در اداره تحصیلات عالی

هر سازمان بزرگی چون وزارت تحصیلات عالی به ساختار اداری موثر و کارا نیاز دارد تا بیشتر از 300000 محصل، بیشتر از 10000 استاد و به همین تعداد کارکنان اداری را نظارت کند.

برای ساختن یک سیستم مؤثر اداری، نیاز به یک ارزیابی همهجانبه از تمام سیستم می باشد. لازم است تا طرزالعمل ها و تدابیر جدید جایگزین طرزالعملها و تدابیر غیر مؤثر گردد. همچنان در زمینه میکانیزمهایی ایجاد می شود که با استفاده از آنها اطمینان حاصل گردد، که تمام کارکنان فعالیت های شان را به شکل مؤثر انجام می دهند. بخشی از این روند باید در بر گیرنده اطمینان از شفافیت بیشتر در بخش های اداری باشد تا تمام کارکنان در مقابل وظایف محوله شان مسؤول و جوابده باشند. این بازبینی در سال های اول و دوم این پلان استراتژیک انجام می شود. مشکلات موجود در این زمینه به صورت عمده مربوط به عوامل زیر می باشند:

- کمبود ظرفیت لازم کاری
- دسترسی ناکافی به تکنالوژی های جدید و کمبود مهارت های لازم جهت استفاده از آن
- عدم استفاده از سهولت های کمپیوتری: برنامه های خاص در مطابقت با خصوصیت های کاری و نیازمندی های دیپارتمنت ها

برای رفع مشکلات اداری، موضوعات زیر در پلان استراتژیک دوم مهم پنداشته می شود:

1. مرور تمام اسناد و طرزالعمل های اداری، تا اطمینان حاصل شود که این اسناد و طرزالعمل ها با نیازمندی های جدید و اهداف تحصیلات عالی تطابق دارند. برعلاوه، تلاش می شود تا با مرور و بررسی اسناد، مشکلات و ناسازگاری هایی که در قوانین و اسناد تقنینی وجود دارد، رفع گردد.
2. تطبیق کوتاه تر و آسان تر اجراءات: در حال حاضر، استخدام، تعویض کارکنان، ترفیع اعضای کادر علمی، انکشاف نصاب تحصیلی، ایجاد رشته های جدید تحصیلی، خریداری، لوژستیک و سفرهای خارجی برای امور علمی از طریق روند های بعضاً مغلق و وقت گیر انجام می شود. وزارت تحصیلات عالی طی این پلان ستراتیژیک بر کوتاه و ساده سازی پروسه های کاری تلاش میکند.
3. استفاده از تکنالوژی معلوماتی برای شفافیت و موثریت امورات محوله از جمله برنامه های تحصیلات عالی طی این پلان ستراتیژیک میباشد. ارایه خدمات از طرق مختلف چون ویبسایت ها و دریافت صدای اعتراض مردم جز این برنامه میباشد.
4. احیا و تطبیق سیستم مکافات و مجازات
5. ایجاد و تطبیق پالیسی مبارزه با فساد اداری

۷/۳ بهبود و انکشاف سیستم تدارکاتی

در جریان سال اول پلان استراتژیک دوم، یک کمیته اداری تحت اثر معینیت مالی و اداری در سطح وزارت برای مرور و بررسی پروسه های سرتاسری تدارکات در مطابقت با قانون تدارکات در وزارت و نهاد های تحصیلات عالی دولتی ایجاد گردد تا موثریت و سودمندی سیستم را بهبود بخشد و نیز اطمینان حاصل گردد که این سیستم شفاف بوده، موثریت اقتصادی را به میان آورده و تسهیل کننده همه امورات تدارکاتی باشد. این کمیته باید یافته ها و پیشنهادات خویش را تا اخیر سال ۱۳۹۶ گزارش دهد. وزارت تحصیلات عالی پیشنهاد این کمیته را باید در اخیر سال در حد

صلاحیت های خویش و یا در تفاهم با تدارکات ملی عملی نماید. ضمناً، پوهنتون ها وظیفه خواهند داشت، تا تدابیر سریع و عملی را برای تقویه امور تدارکاتی و مدیریت مالی در سطح نهاد های مربوط به منظور کسب استقلالیت مالی اتخاذ نمایند.

ریاست تهیه و تدارکات جهت تطبیق قانون تدارکات، طرز العمل تدارکات و اسناد معیاری نافذه تدارکاتی تلاش خواهد کرد تا در سال ۱۳۹۶ سند ظرفیت تدارکاتی را از اداره محترم تدارکات ملی بدست آورد و بتواند تمام کار های امور ساختمانی، اجناس و خدمات را بدون سکتگی در امور تدارکاتی مطابق صلاحیت پولی آمر عطاء به عهده گیرد و برای واحد های دومی ظرفیت سازی نماید.

۳.۸ استفاده از تکنالوژی معلوماتی برای حکومتداری خوب

تکنالوژی معلوماتی میتواند نقش موثری در بخش حکومتداری خوب داشته باشد منجمله میتوان به موارد مانند سرعت کار و امورات اداری، شفافیت بهتر، ذخیره و دسترسی به معلومات به طور آسان و دقیق، دسترسی به آمار و تهیه گزارش های مختلف النوع و ارتباطات سریع اشاره کرد. طی این پلان ستراتیژیک برنامه های ذیل برای حکومتداری خوب با استفاده از تکنالوژی معلوماتی مطابق با امکانات وزارت تحصیلات عالی تطبیق میگردد:

- انکشاف و تطبیق سیستم معلوماتی و مدیریتی تحصیلات عالی افغانستان (HEMIS) در وزارت تحصیلات عالی و حد اقل هشت پوهنتون به صورت کامل
- ذخیره و پراسس معلومات بخش های مختلف علمی و اداری با استفاده از سیستم های تکنالوژی معلوماتی
- ارائه خدمات منظم و به اسرع وقت از طریق وب سایت ها
- راه اندازی پروژه آزمایشی سیستم اداری الکترونیکی در حد اقل یکی از پوهنتون ها یا بخشی از وزارت تحصیلات عالی افغانستان
- ارائه خدمات با ثبات اینترنت با پهنای باند (Bandwidth) مناسب برای وزارت تحصیلات عالی و موسسات تحصیلی

برای اینکه تکنالوژی معلوماتی به گونه با ثبات و برای دراز مدت قابل استفاده و مطمئن کار کند طی این پلان ستراتیژیک علاوه بر تأمین منابع مالی کافی، ساختار تشکیلاتی منظم برای ادارات مربوطه تکنالوژی معلوماتی ایجاد میگردد تا موارد ذیل را که جهت مدیریت و مراقبت از تکنالوژی معلوماتی ضرور است عملی کنند.

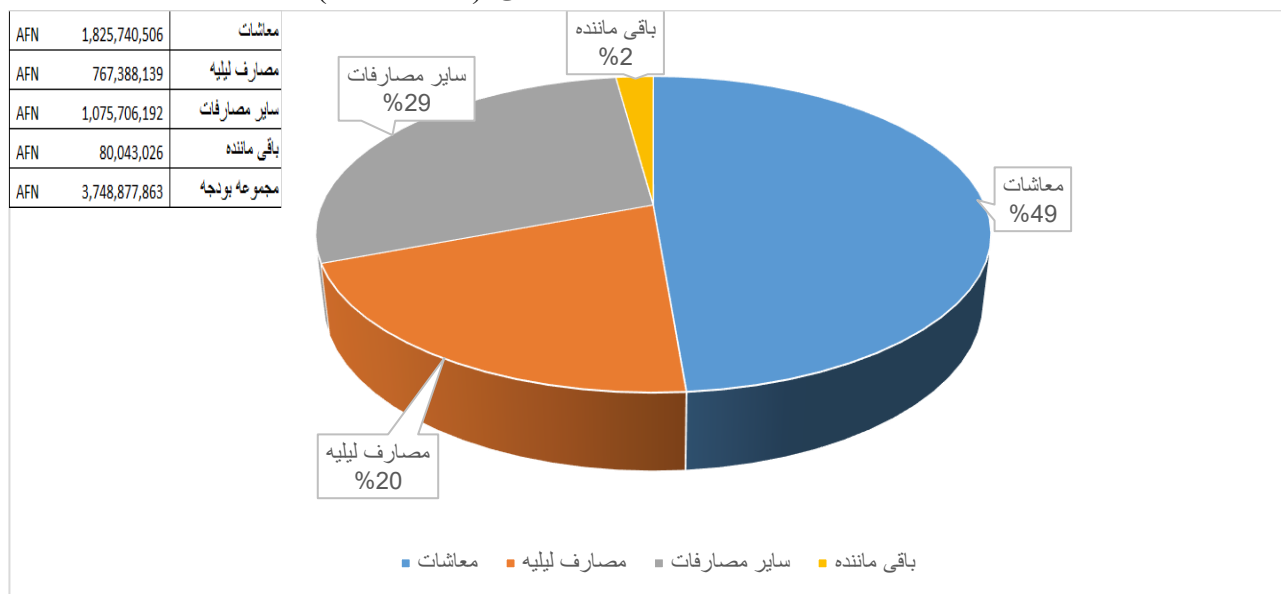
ایجاد و تطبیق پالیسی ها و طرز العمل های واضح جهت:

1. استفاده از خدمات تکنالوژی معلوماتی
2. حفظ و مراقبت سخت افزار (Hardware) و نرم افزار (Software) و زیربنای تکنالوژی معلوماتی
3. ارتقای ظرفیت کارمندان تخنیکي بخش تکنالوژی معلوماتی
4. تعویض و به روز سازی (update) اجزای مختلف تکنالوژی معلوماتی
5. تأمین امنیت سیستم های تکنالوژی معلوماتی و خدمات آن

۳.۹ جذب کمک های مالی

وزارت تحصیلات عالی تلاش مینماید تا جذب کمک های مالی را افزایش دهد. سهم و کمک مالی محصلان و خانواده های شان به تحصیلات عالی دولتی ناچیز است؛ یعنی تقریباً همه مصارف به شمول غذا و محل بودوباش محصلان را دولت به عهده دارد. یگانه توقعی که از محصل میرود، حق الزحمه یا فیزی است که در مقابل تدریس شبانه و یا هم به خاطر تحصیلات ماستری و یا دکتورا پرداخته می شود. اما، بسیاری از خانواده های افغان توان مالی ندارند، تا فرزندان شان را به نهادهای تحصیلات عالی بفرستند؛ حتی بعضی شان قادر به پرداخت کرایه موتو، لباس، کتاب، لوازم تدریس و سایر مصارف مربوط به تحصیلات عالی نیز نمی باشند. جدول زیر هزینه دولت را نشان میدهد که در سالهای اخیر برای تحصیلات عالی به مصرف رسیده است.

گراف ۹: مقدار و ترکیب بودجه وزارت تحصیلات عالی (۱۳۸۹-۱۳۹۴)

سالانه در حدود ۴۹ فیصد بودجه عادی به طور اوسط در معاش کارکنان و سایر مصارف مربوط به کارکنان به مصرف رسیده است. همچنان حدود ۲۰ فیصد این بودجه در لیلیه ها و بدل اعاشه به مصرف رسیده است. ۳۱ فیصد باقیمانده شامل ترانسپورت، لوازم درسی، هزینه های علمی و سایر موارد میگردد. علاوه بر دو منبع عمده تمویل کننده که عبارت از ایالات متحده امریکا و بانک جهانی می باشد، کشورهای جاپان، هندوستان، جرمنی، قزاقستان، ایران، پاکستان، روسیه، فرانسه، انگلستان و سایر منابع نیز همکاری های معین مالی در بخش های اکادمیک با وزارت تحصیلات عالی داشته اند. یک مقدار کم کمک مالی هم از منابع کمک کننده داخلی به دست آمده است. جدول شماره ۸ در زیر بودجه عادی و انکشافی وزارت تحصیلات عالی را طی سالهای اخیر نشان میدهد.

علاوه بر دو منبع عمده تمویل کننده که عبارت از ایالات متحده امریکا و بانک جهانی می باشد، کشورهای جاپان، هندوستان، جرمنی، قزاقستان، ایران، پاکستان، روسیه، فرانسه، انگلستان و سایر منابع نیز همکاری های معین مالی در بخش های اکادمیک با وزارت تحصیلات عالی داشته اند. یک مقدار کم کمک مالی هم از منابع کمک کننده داخلی به دست آمده است. جدول شماره ۱۱ در زیر بودجه عادی و انکشافی وزارت تحصیلات عالی را طی سالهای اخیر نشان میدهد.

جدول ۸: بودجه عادی و انکشافی وزارت تحصیلات عالی (۱۳۸۹-۱۳۹۴)

سال ها	بودجه عادی	فیصدی افزایش/کاهش	بودجه انکشافی	فیصدی افزایش/کاهش	مجموع بودجه
1389	AFN 1,876,271,000		AFN 1,352,422,500		AFN 3,228,693,500
1390	AFN 2,079,910,176	14%	AFN 1,224,397,000	-7%	AFN 3,304,307,176
1391	AFN 2,185,861,994	-1%	AFN 2,473,969,600	90%	AFN 4,659,831,594
1392	AFN 3,190,786,976	40%	AFN 3,806,323,820	48%	AFN 6,997,110,796
1393	AFN 3,999,999,976	16%	AFN 4,891,368,160	19%	AFN 8,891,368,136
1394	AFN 4,601,397,960	13%	AFN 3,068,235,558	-38%	AFN 7,669,633,518
مجموعه	AFN 17,934,228,082		AFN 16,816,716,638		AFN 34,750,944,720

طوری‌که قبلاً تذکر یافت، در سال 1392، وزارت تحصیلات عالی مقررہ استقلالیت مالی را به تصویب رسانید که طبق آن نهادهای تحصیلات عالی میتوانند از طریق خدمات علمی و مسلکی، عواید به دست آورند و مساعدت‌های مالی را جذب کنند و آن را مصرف نمایند. این ابتکار یک موفقیت بزرگ و منبع سوم عواید تحصیلات عالی به حساب می‌آید. عواید مالی برای نهادهای تحصیلی باید یک منبع عمده مالی آنها را تشکیل دهد. نهاد های تحصیلی میتوانند از طریق عرضه خدمات علمی و مسلکی در شفاخانه ها، لابراتوارها، کلینیک های حیوانی و سایر تسهیلات خود و از سایر فعالیت های اقتصادی وجوه مالی به دست آورند. با استفاده از این عواید، میتوانند هزینه خرید مواد و لوازم، پرداخت حق‌الزحمه کارگران، کارکنان، توسعه زیربنا و سایر فعالیت های ضروری خود را تأمین کنند.

مؤسسات تحصیلی از طریق برخی از فعالیت های دیگر مانند تحقیقات علمی، خدمات مسلکی، برنامه های شبانه، برنامه های تحصیلات ماستری، آموزش‌های کوتاه مدت، فروش کتب و نشریه ها و غیره نیز میتوانند عاید به دست آورند.

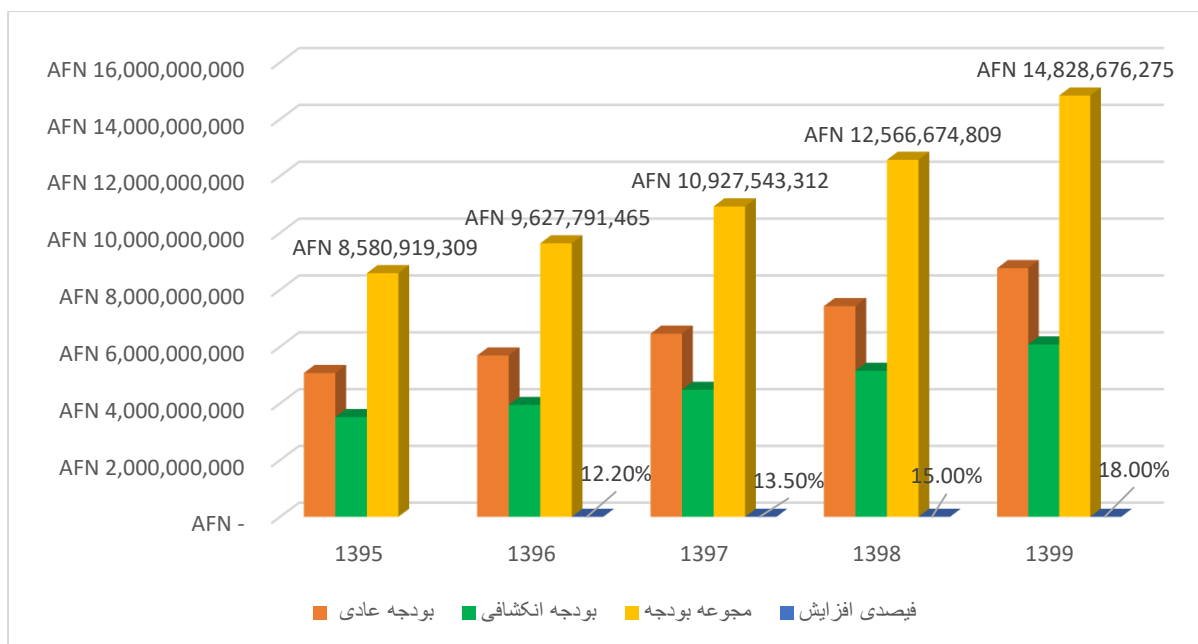
بهبود شرایط مالی در پوهنتون ها یکی از پیش شرط ها برای بهبود کیفیت عالیتر است. وزارت تحصیلات عالی در همکاری با پوهنتون ها سعی می نماید تا ظرفیت مالی نهادهای تحصیلی افزایش یابد.

در گذشته فعالیت هایی که به تولید عواید برای مؤسسات تحصیلات عالی می‌انجامید، تا حدودی وجود داشت، اما شاید برای بسیاری از مؤسسات هنوز هم یک تجربه تازه باشد. امکانات و فرصتها در خصوص چنین فعالیت های عاید را باید در هر یکی از مؤسسات تحصیلی تشخیص و شناسایی گردند. سمینارها و ورکشاپهای آموزشی، تبادل نظریات، بحث چالشها و شریک ساختن تجارب موفقیت‌ها، همه ساحات اهم پلان استراتژیک دوم محسوب می‌شوند. هر مؤسسه باید به خاطر انجام فعالیت‌های عایداتی پلانی را طرح نماید. کارکنان مجرب و صاحب صلاحیت وزارت تحصیلات عالی برای نظارت از فعالیت‌های عایداتی مؤسسات تحصیلی توظیف خواهند شد. یکی از مساعی فوق این است تا در اخیر سال سوم پلان استراتژیک دوم، مؤسسات تحصیلی که شامل برنامه استقلالیت مالی باشند، 5 فیصد و در سالهای بعدی فیصدی بیشتر مصارف خود را از عواید شان تولید کنند. پیشگامان و مبتکران این روند در مؤسسات تحصیلی شناسایی و مورد تقدیر و تمجید قرار می گیرند.

منبع چهارم کمکهای مالی، دریافت وجوه مالی از طریق افراد در نهادهای مختلف میباشد. وزارت تحصیلات عالی مؤسسات تحصیلی را تشویق میکند تا در روشنی مقررہ استقلالیت مالی، یک/انجمن دوستان تحصیلات عالی و یا انجمن فارغ التحصیلان را تأسیس کند. اعضای این انجمن میتوانند از مقامات محلی، اداره محلی، علمای دینی و متنفذین، فارغ التحصیلان و یا شهروندان علاقمنند، باشند.

در هر مؤسسه تحصیلی استراتژی ها و پلانهای عملیاتی برای جذب مساعدت‌های مالی ایجاد شود. با سهمگیری محصلان، اعضای کادر علمی، کارکنان و مدیران در هر مؤسسه، جلب مساعدت های مالی و کمپاین های جمع آوری کمک های مالی حد اقل در سال یک بار ممکن خواهد شد.

گراف ۱۰: بودجه پیشنهادی وزارت تحصیلات عالی (۱۳۹۵-۱۳۹۹)

جدول ۹: بودجه پیشنهادی وزارت تحصیلات عالی برای سالهای این پلان ستراتیژیک (۱۳۹۵-۱۳۹۹)

سال	1395	1396	1397	1398	1399	مجموعه بودجه پنج ساله
بودجه عادی	AFN 5,067,062,000	AFN 5,685,243,564	AFN 6,452,751,445	AFN 7,420,664,161	AFN 8,756,383,711	AFN 33,382,104,880
بودجه انکشافی	AFN 3,513,857,309	AFN 3,942,547,901	AFN 4,474,791,867	AFN 5,146,010,648	AFN 6,072,292,564	AFN 23,149,500,289
مجموعه بودجه	AFN 8,580,919,309	AFN 9,627,791,465	AFN 10,927,543,312	AFN 12,566,674,809	AFN 14,828,676,275	AFN 56,531,605,169
فیصدی افزایش		12.20%	13.50%	15.00%	18.00%	

۳.۱۰ تقویت همکاری بین الوزارتی

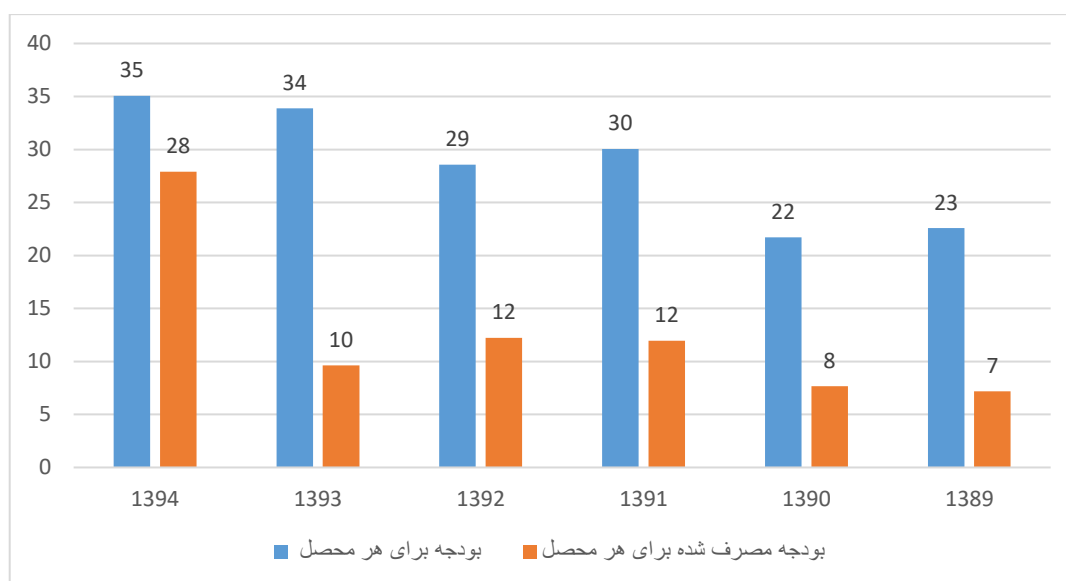
وزارت تحصیلات عالی در قسمت هماهنگی فعالیت ها و پلان گذاری دراز مدت با سایر وزارت ها به کار ادامه میدهد. این همکاری شامل عضویت در بورد انکشاف نیروی بشری (HRDB) میباشد که همکاری دایمی بین وزارت های معارف، امور زنان، صحت عامه، کار و امور اجتماعی، شهدا و معلولین، مالی و سایر ادارات ذیربط است. توسعه روابط با تمام وزارت های سکتوری از اولویت های کاری این پلان ستراتیژیک است تا از طریق این روابط و بر اساس نیاز بازار کار و در مسیر رشد اقتصادی کشور محصلان آموزش یافته و تقدیم جامعه گردند.

۴. زیربنا ها: به شمول تسهیلات آموزشی و عملی

۱،۴ بودجه انکشافی

بودجه انکشافی که وزارت تحصیلات عالی طی سال های گذشته حاصل نموده است در تطابق با نیاز های مبرم آن نبوده است. هرگاه تخصیص بودجه با تعداد محصلان متناسب نباشد، کاهش بودجه کیفیت تحصیلات عالی را شدیداً ضربه خواهد زد. به صورت عموم مصارف سرانه تحصیلی باکیفیت برای هر محصل در کشور های در حال انکشاف 1000 دالر امریکایی است. ولی در افغانستان به مراتب کمتر از آن است. یکی از اهداف پلان ستراتیژیک دوم این است تا در سال اخیر این پلان مصارف سرانه تحصیل در افغانستان به 600 دالر امریکایی برسد. چگونگی مصارف سرانه برای هر محصل طی سالهای اخیر در جدول زیر ارایه گردیده است.

گراف ۱۱: مجموع بودجه انکشافی و تناسب آن نظر به محصل (۱۳۸۹-۱۳۹۴)

منبع: معلومات وزارت تحصیلات عالی

نبود زیربناها مشکل روزافزون مؤسسات تحصیلات عالی بوده است. مقدار بودجه عادی که برای مصارف ابتدایی تدریس، تجهیزات لابراتوار، تمویل شفاخانه های تدریسی و مصارف عمومی اجرائیوی و حفظ و مراقبت زیربناها تخصیص داده شده، نا کافی است. عده زیادی از تعمیرهای تدریسی آب و برق کافی ندارند و برخی هم فاقد سیستم فاضلاب اند. بعضی از کتابخانه ها یک یا دو اتاق دارند که آنهم نور و دستگاه تهویه کافی ندارد و بسیاری هم از امکانات عصری مانند انترنت محروم اند. در برخی از کتابخانه ها اکثر کتابها کهنه و تاریخ گذشته بوده و ژورنال های علمی در آنها وجود ندارد. بسیاری از مؤسسات امکانات ورزشگاه را برای اناث و ذکور ندارند در حالیکه داشتن آدیتوریم مورد دیگری از مشکلات است.

صنوف درسی در بسیاری از مؤسسات تحصیلی برای تعداد محصلان بسنده نیست. عده زیادی از مؤسسات تازه تأسیس شده در سال های نخست از مکانهای کرایه استفاده میکنند. پوهنتون های قدیمی که با کمبود صنوف درسی مواجه اند، مجبور اند در نوبت های مختلف امور تدریس را به پیش ببرند. بعضی از نهادها، لابراتوارهای شان را به منظور تدریس به کار میبرند. تجهیزات و امکانات عصری مانند کمپیوتر، پروجکتور، و پرده آنها به تعداد کافی موجود نبوده و بسیاری از ساختمان ها فاقد سیستم گرم کننده و سرد کننده هوا اند، در حالیکه، عده ای از این ساختمان ها امکانات لازم برای معلولین را نیز ندارند.

در مؤسسات تحصیلات عالی مختلف کشور تعمیر ها و زیربنای معین توسط بودجه انکشافی وزارت تحصیلات عالی و همچنان مراجع مختلف کمک کننده اعمار گردیده است که برای رفع نیازمندی مؤسسات تحصیلی موجود کافی نیست.

۲/۴ بهبود عمومی زیربناها

بهبود زیربناها و توسعه آنها از اولویتهای میرم پلان استراتژیک دوم وزارت تحصیلات عالی است. این وزارت با مؤسسات تحصیلات عالی و منابع کمک کننده کار می نماید تا در جریان تطبیق این پلان به نیازهای ساختمانی رسیدگی نموده و تمویل کننده های بیشتری را تشویق و ترغیب کنند تا در انکشاف زیربناها سهم گیرند. بهبود زیربنای سیستم تحصیلات عالی یکی از اولویتهای میرم پلان استراتژیک دوم است.

اولویتهای بهبود و توسعه زیربناها طبق ذیل میباشد:

- اعمار لیلیه های جدید برای اناث

- اعمار صنف‌های درسی و ایجاد کتابخانه ها
- اعمار و تجهیز لابراتوارها و شفاخانه‌های تدریسی
- ایجاد دفاتر بیشتر برای استادان
- ایجاد و بهبود زیربنای تکنالوژی معلوماتی

بهبود زیربناها و گسترش آن در جریان تطبیق پلان استراتژیک دوم تحصیلات عالی به شکل ذیل پیش برده می شود:

- ارزیابی از نیازها برای مکان و استفاده از آن صورت خواهد گرفت، تا استفاده واقعی از مکان‌های موجود در تمام نهاد های تحصیلات عالی معین گردد. این مطالعه شامل بررسی درخواست های مؤسسات برای مکان بیشتر منحصیث می‌رم ترین اولویت خواهد بود.
- اعمار بلاک های تدریسی که به صورت مشترک توسط پوهنهی های مختلف استفاده شده بتواند، ترجیح داده می شود. کاربرد مؤثر از جای در جلب منبع کمک دهنده و سایر کمکهای مالی برای بهبود و گسترش زیربناها حایز اهمیت میباشد.
- این نیازسنجی از ضروریات توسط کمیته یی بررسی خواهد شد که فهرستی از اولویتها را بر مبنای یک تحلیل واقعی و پیش بینی ظرفیت ها تدوین می نماید.
- با تکمیل نیازسنجی، وزارت تحصیلات عالی لست اولویت های مؤسسات تحصیلات عالی را نظر به امکانات بودجوی ترتیب می نماید. این روند نباید از ختم سال دوم پلان بگذرد تا کار ساختمان بتواند در ساحات اولویت آغاز گردد. (برای جزئیات به پلان عملیاتی مراجعه شود).

۳/۴ ایجاد و توسعه زیربنا های تکنالوژی معلوماتی

ساختار زیربنا های تکنالوژی معلوماتی (زیر بنا های الکترونیکی) و بهبود وضعیت زیربناها از اولویت های مهم کاری وزارت تحصیلات عالی در بخش تکنالوژی معلوماتی میباشد. این ساختار ها شامل شبکه های فایبر نوری و الکترونیکی و سیستم های مرتبط به تکنالوژی میشود که زمینه را برای ارائه خدمات تکنالوژی با کیفیت مساعد میکند. طی این پلان ستراتیژیک بر دو بخش عمده ذیل تمرکز صورت میگیرد:

1. بهبود وضعیت کنونی و رفع کاستی های زیربنای تکنالوژی معلوماتی وزارت تحصیلات عالی و واحد های دومی آن
2. ایجاد زیربنای تکنالوژی معلوماتی در مؤسسات تحصیلی که در آن زیربنای تکنالوژی معلوماتی وجود ندارد

ایجاد مراکز تکنالوژی معلوماتی در پوهنتون ها، محلی سازی ترافیک شبکه (Traffic Localization)، بهبود وضعیت و توسعه (AfGREN) و همچنان ایجاد ساختار شبکه به صورت معیاری و مطمئن از دیگر برنامه های این بخش میباشد. برنامه زیربناها زمینه ارتباط مؤسسات تحصیلی خصوصی، وزارت معارف و سایر ارگانهای دولتی و غیر دولتی را به سیستم های تکنالوژی معلوماتی در تحصیلات عالی به گونه معیاری تخنیک، قانونمند و مطمئن مساعد میکند.

۴.۴ ایجاد و بهبود لیلیه ها

وضعیت موجود لیلیه‌ها ایجاب یک بازنگری کلی به منظور معقول سازی استفاده از آنها را می‌نماید. از اینرو در جریان پنج سال آینده، به موارد زیر توجه صورت می‌گیرد:

- به شمولیت محصلان معلول در لیلیه ها اولویت داده می شود و اتاق‌های آنها در لیلیه با امکانات مورد نیاز آنها مجهز می گردد.
- سعی می گردد که لیلیه ها دارای شرایط مناسب برای زنده‌گی بوده با خدمات عمومی صحی، مسجد و امکانات مناسب آموزشی مانند انترنت، کتابخانه با جاهای مخصوص برای مطالعه، دستشویی‌های مناسب، محل لباسشویی و آشپزخانه باشند.

- تدابیر لازم باید در نظر گرفته شوند تا زمینه جلب مساعدت های سازمانهای خیریه و اشخاص خیرخواه به نهادهای تحصیلی و لیلیه ها جلب گردد.
- امور لیلیه ها به نهادهای تحصیلی مربوطه تفویض می گردد.
- سکتور خصوصی باید تشویق گردد تا برای محصلان شان تعمیر لیلیه اعمار کنند، چنانچه قبلاً هم در این راستا چندین تعمیر لیلیه اعمار گردیده است.
- شورای رهبری لیلیه های پوهنتون ها باید متشکل از نماینده های پوهنتون ها، نماینده های محصلان و سایر کسانی که ضروری باشند ایجاد و باید راه های دخیل نمودن محصلان در مدیریت، نظم و دسپلین، نظافت و سایر ابتکارات معقول تأمین گردد.

بودجه و پلان عملیاتی

بودجه عمومی پلان ستراتیژیک ملی تحصیلات عالی برای بخشهای مختلف به ترتیبی که در ذیل سند آمده است، در مطابقت با پلان عملیاتی وزارت تحصیلات عالی تنظیم گردیده است.

جدول 13: پلان عملیاتی و بودجه پلان استراتیژیک ملی تحصیلات عالی (1395 - 1399)

(به دالر)

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
1. برنامه های علمی - بودجه عادی										
1.1. معاشات وزارت تحصیلات عالی	7,155,940	7,299,059	7,445,040	7,593,941	7,745,820				37,239,800	
2.1. معاشات 36 پوهنتون و مؤسسه تحصیلات عالی	43,585,237	44,456,942	45,346,081	46,253,002	47,178,063				226,819,325	
مجموع هزینه معاشات (بودجه عادی منحیت بخشی از بودجه پلان استراتیژیک ملی تحصیلات عالی حساب نشده اما در بودجه عادی جمع شده است. افزایش تخمین شده سالانه 2 فیصد)	50,741,178	51,756,001	52,791,121	53,846,943	54,923,882				264,059,125	
3.1. مصارف خدمات و برنامه های وزارت تحصیلات عالی	1,322,127	1,520,446	1,748,512	2,010,789	2,312,408				8,914,281	
4.1. مصارف خدمات و برنامه های مؤسسات تحصیلات عالی	2,648,506	2,780,931	2,919,978	3,065,977	3,219,276				14,634,668	
مجموع هزینه خدمات و برنامه ها (بودجه عادی منحیت بخشی از بودجه پلان استراتیژیک ملی تحصیلات عالی محاسبه نشده اما در بودجه عادی جمع شده است. افزایش تخمین شده سالانه 5 فیصد)	3,970,633	4,301,377	4,668,490	5,076,766	5,531,683				23,548,950	
5.1. انکشاف مسلکی اعضای کادر علمی و کارکنان										
1.5.1. آموزش در مقطع دکتورا برای اعضای کادر علمی در خارج از کشور. اعزام 240 تن استاد به خارج از کشور برای آموزش دوره دکتورا در پنج سال آینده که از آن جمله 60 تن آنها اعضای کادر علمی اناث خواهند بود. با هر یک از محصلان دوره دکتورا هر سال 1300 دالر کمک صورت خواهد گرفت. علاوه بر آن مصارف سفر (رفت و برگشت) هر استاد به گونه متوسط 2000 دالر پرداخته خواهد شد.	750,000	1,140,000	1,920,000	2,310,000	1,770,000	7,890,000	1,000,000	2,000,000		4,890,000
2.5.1. آموزش دوره ماستری برای اعضای کادر علمی در خارج از کشور. اعزام 375 تن استاد در پنج سال آینده برای آموزش در مقطع ماستری که از آنجمله 78 بورسیه برای اعضای کادر علمی اناث تخصیص داده خواهد شد و مصارف هر محصل سالانه 9,000 دالر امریکایی خواهد بود که برای مدت 2.5 سال به شمول 1500 دالر مصارف سفر پرداخته خواهد شد.	525,000	1,260,000	2,047,500	2,070,000	1,995,000	7,897,500	1,000,000	2,000,000		4,897,500
3.5.1. برنامه های ماستری برای اعضای کادر علمی در داخل افغانستان. فراهم کردن 545 بورسیه برای اعضای کادر علمی در مقطع ماستری برای دو سال در افغانستان که از آنجمله 112 بورسیه برای اعضای کادر علمی اناث تخصیص داده خواهد شد. مصارف هر استاد در این برنامه سالانه 4000 دالر خواهد بود.	500,000	820,000	1,080,000	1,120,000	875,000	4,395,000	1,000,000	1,395,000		2,000,000
4.5.1. ضرورت به دیپلم های ماستری برای اشتغال به حیث استاد. در آغاز سال 2018 تمام اعضای کادر علمی که جدیداً استخدام میشوند باید جهت استخدام مدرک ماستری داشته باشند. استثنائات در عرصه های مهم و کلیدی مورد نیاز پذیرفته میشود در این مورد به هزینه اضافی ضرورت نیست.										

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
مجموع هزینه انکشاف مسلکی اعضای کادر علمی	1,775,000	3,220,000	5,047,500	5,500,000	4,640,000	20,182,500	3,000,000	5,395,000		11,787,500
5.1. تریننگ های کوتاه مدت برای اعضای کادر علمی و کارکنان						-				-
1.6.1. تریننگ کوتاه مدت در داخل افغانستان. زمینه تریننگ کوتاه مدت برای 500 تن از اعضای کادر علمی و کارکنان با هزینه متوسط 400 دالر برای هر شخص مساعد خواهد شد. مبلغ پیشنهادی، مصارف سفر، مصارف روزانه غذا، مسکن و لوازم را در بر می گیرد.	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	300,000	100,000		600,000
2.6.1. تریننگ کوتاه مدت برای اعضای کادر علمی و کارکنان در خارج از کشور: زمینه تریننگ کوتاه مدت برای 140 تن استاد و کارمند در هر سال در خارج از کشور با هزینه متوسط 8000 دالر برای هر شخص فراهم خواهد شد که از آنجمله 80 فیصد آن برای اعضای کادر علمی و 20 فیصد برای کارکنان خواهد بود.	1,120,000	1,120,000	1,120,000	1,120,000	1,120,000	5,600,000		300,000		5,300,000
3.6.1. تریننگ کوتاه مدت برای تکنیشن ها: برای 50 تن تکنیشن وسایل و زمینه تریننگ کوتاه مدت با هزینه 2000 دالر فی نفر مساعد خواهد شد.	50,000	100,000	100,000	100,000	100,000	450,000	100,000	200,000		150,000
4.6.1. تریننگ کوتاه مدت آموزش زبان انگلیسی برای اعضای کادر علمیکه خارج از کشور میروند و یا اعضای کادر علمی که به انگلیسی تدریس خواهند کرد. در این مورد تمرکز ابتدایی روی رشته های خواهد بود که در آینده در آنها به زبان انگلیسی تدریس خواهد شد (طب، انجیری، زراعت) و همچنان اعضای کادر علمی این رشته ها که در برنامه های ماستری و دکتورا به خارج از کشور نامزد میشوند.	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000		200,000		800,000
مجموع هزینه تریننگ کوتاه مدت برای اعضای کادر علمی و کارکنان	1,370,000	1,420,000	1,420,000	1,420,000	1,420,000	8,050,000	400,000	800,000		6,850,000
7.1. افزایش تعداد اعضای کادر علمی و کارکنان تا پاسخگوی رشد و نیاز های با کیفیت باشند .						-				-
1.7.1. افزایش در تعداد اعضای کادر علمی 15 درصد در سال: از تعداد فعلی 4936 تن استاد به منظور کاهش نسبت محصل و استاد و بهبود کیفیت تدریس، هدف تعیین شده برای 5 سال آینده 9,925 تن استاد میباشد. هزینه این افزایش در بودجه عادی در نظر گرفته شده است.	5,001,406	5,101,434	5,203,463	5,307,532				20,613,835		
2.7.1. افزایش در تعداد کارکنان 15 درصد در سال: از تعداد فعلی 5030 تن به منظور رفع ضروریات و نیازمندی های تعداد وسیع و روز افزون محصلان، هدف نهایی تعیین شده 9,925 تن کارمند میباشد.	1,667,135	1,700,478	1,734,488	1,769,177				6,871,278		
مجموع هزینه مورد نیاز در ارتباط به افزایش در تعداد اعضای کادر علمی و کارکنان. در بودجه مجموعی پلان استراتژیک ملی تحصیلات عالی 2020-2016 ایزاد گردیده است.	-	6,668,541	6,801,912	6,937,950	7,076,709	27,485,113	-	-	27,485,113	-
8.1. مشوق ها برای تدریس و تحقیق با کیفیت عالی						-				
1.8.1. مشوق ها برای مدرسین برانزده و عالی: مشوق یا بسته تشویقی برای تدریس عالی شامل یک ماهه معاش میباشد که سالانه حد اکثر برای دو تن استاد در مؤسسات تحصیلات دولتی پرداخته خواهد شد که 600 دالر برای هر استاد تخمین شده است.	42,000	42,000	42,000	42,000	42,000	210,000		100,000		210,000

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
2.8.1. مشوق ها برای تحقیقات علمی برانزده و عالی: جایزه برای تحقیق برانزده و عالی عبارت از یک ماه معاش میباشد که حد اکثر برای دو تن استاد در مؤسسات تحصیلات دولتی پرداخته خواهد شد و این مبلغ 600 دالر برای هر استاد تخمین شده است.	42,000	42,000	42,000	42,000	42,000	210,000		100,000		210,000
مجموع هزینه مشوق ها برای اعضای کادر علمی	84,000	84,000	84,000	84,000	84,000	420,000	-	200,000		420,000
9.1. ترفیع اعضای کادر علمی مراکز انکشاف مسلکی						-				
1.9.1. به منظور بازبینی ترفیعات اعضای کادر علمی و تامین عدالت (جندر) یک کمیته بررسی تشکیل خواهد شد.	50,000					50,000		50,000		50,000
2.9.1. مراکز انکشاف مسلکی اعضای کادر علمی. وضعیت مراکز انکشاف مسلکی کادر علمی در یک سال بازبینی شده و در صورت لزوم تا جاییکه بودجه اجازه دهد در چهار سال بعدی پروژه کمکهای در زمینه ارائه خواهد گردید.	50,000	200,000	200,000	200,000	200,000	850,000	400,000	450,000		-
مجموع هزینه ترفیعات اعضای کادر علمی و مراکز انکشاف مسلکی	100,000	200,000	200,000	200,000	200,000	900,000	400,000	500,000		-
10.1. سیستم کریدت						-				
1.10.1. گسترش سیستم کریدت به تمام مؤسسات تحصیلات عالی دولتی. ورکشاپها روی سیستم کریدت در جریان دو سال اول	20,000	10,000				30,000		30,000		-
2.10.1. بهبود در سیستم کریدت. کمیته نصاب تحصیلی با مؤسسات تحصیلات عالی کار خواهد کرد تا یک سیستم متحد الشکل و عمومی نمره دهی ایجاد گردیده و اطمینان حاصل گردد که مضامین عمومی نصاب تحصیلی به طور یکسان تحت پوشش قرار گیرد.										
مجموع هزینه سیستم کریدت	20,000	10,000				30,000				-
11.1. انکشاف نصاب تحصیلی						-				
1.11.1. حمایت از کمیته نصاب تحصیلی: حمایت از کمیته نصاب تحصیلی بشمول پرداخت مصارف آن، انجام سفر ها جهت پیگیری بازبینی های نصاب تحصیلی و ورکشاپها. در این برنامه 5000 دالر برای هر کمیته فعال نصاب تحصیلی تخصیص داده خواهد شد.	270,000	270,000	320,000	190,000	190,000	1,240,000		800,000		440,000
2.11.1. مهارتهای قرن 21 برای محصلان پوهنتونها و افزایش کارایی در کورسهای مقدماتی. کمیته نصاب تحصیلی تلاش خواهد کرد تا روشهای تدریسی و آموزشی را تجدید نموده و روی آموزش فعال، آموزش شاگرد محوری و مبتنی بر هدف و آموزش الکترونیکی در میان اعضای کادر علمی و محصلان و آموزش شاگرد محور متمرکز گرداند. در جریان بازبینی نصاب تحصیلی به تطبیق روشهای تدریسی نو و تازه توجه خاص صورت گیرد تا تدریس تنها وابسته به روش لکچر نباشد.						-				
3.11.1. انکشاف نصاب تحصیلی متشکل از مضامین جدید. تجدید مداوم برنامه ها در تمام مؤسسات تحصیلات عالی تشویق خواهد شد. هر دو کمیته نصاب تحصیلی در وزارت تحصیلات عالی و مؤسسات تحصیلی تلاش خواهند نمود تا مضامین در						-				

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
جریان زمان تجدید گردیده و با سکتورهای استخدام کننده در تماس بوده، پاسخگوی نیازهای کلیدی باشند.										
4.11.1. تدریس به زبان انگلیسی: وزارت تحصیلات عالی تلاش خواهد کرد تا در یک تعداد دیپارتمنت ها و فاکولته ها تدریس به زبان انگلیسی صورت گیرد. برای این منظور اعضای کادر علمی باید زبان انگلیسی بیاموزند و توانایی های شان را رشد داده از انترنت و ژورنالهای علمی استفاده نمایند.	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000		500,000		-
5.11.1. نصاب تحصیلی برای تعلیمات عمومی: برنامه مطالعه امکانات ارائه تعلیمات عمومی به شمول علوم بشری، علوم اجتماعی و علوم بیولوژیکی به منظور آماده ساختن محصلان در این بخش رویدست گرفته خواهد شد تا آنها را به رقابت در اقتصاد عصری جهانی آماده سازد، این برنامه شامل اندوختن مهارتهای اساسی برای کاریابی مانند پرزینتیشن های تقریری و تحریری، تفکر انتقادی، کار گروهی، دیدگاه جهانی، اخلاق، کار آفرینی و دانش تکنالوژی معلوماتی میباشد. این برنامه یک کورس یک ساله خواهد بود و سعی به عمل خواهد آمد تا این برنامه در نصاب تحصیلی موجود گنجانیده شود بالخصوص در علوم طبیعی. هزینه در نظر گرفته شده این بخش برای بررسی و آغاز اولیه این برنامه می باشد.	25,000	25,000				50,000				50,000
6.11.1. نظارت از نصاب تحصیلی: کمیسیون نصاب تحصیلی باید از مؤسسات تحصیلات عالی نظارت نماید تا مطمئن شود که نصاب های تحصیلی مرور شده مطابق پلان عملی میشوند.						-				
مجموع هزینه انکشاف نصاب تحصیلی	395,000	395,000	420,000	290,000	290,000	1,790,000	-	1,300,000		490,000
12.1. زیرساخت های الکترونیکی										
1.12.1. توسعه خدمات انترنت در تمام پوهنتونها: از طریق کار با ناتو و سایر تمویل کننده گان، انترنت به تمام مؤسسات تحصیلی دولتی توسعه داده خواهد شد.	500,000	500,000	300,000	100,000	100,000	1,500,000		1,500,000		-
2.12.1. سرمایه گذاری بیشتر بر افزایش در تعداد کمپیوتر ها در مؤسسات تحصیلی: مصارف این بخش باید در بودجه های عادی هر موسسه در نظر گرفته شود.	200,000	300,000				500,000		500,000		-
3.12.1. تریننگ برای اعضای کادر علمی روی استفاده از کتابخانه دیجیتالی وزارت تحصیلات عالی: هزینه برای ورکشاپها در پنج منطقه که هر یکی از آنها مبلغ 10000 دالر را در بر خواهد گرفت بشمول سفر در جریان دو سال آینده.	50,000	50,000				100,000		100,000		-
4.12.1						-				-

	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز	بودجه عادی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	مجموع هزینه NHESP-II	سال ها					فعالیت
						1399	1398	1397	1396	1395	

	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز	بودجه عادی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	مجموع هزینه NHESP-II	سال ها					فعالیت
						1399	1398	1397	1396	1395	

	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز	بودجه عادی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	مجموع هزینه NHESP-II	سال ها					فعالیت
						1399	1398	1397	1396	1395	

	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز	بودجه عادی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	مجموع هزینه NHESP-II	سال ها					فعالیت
						1399	1398	1397	1396	1395	

	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز	بودجه عادی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	مجموع هزینه NHESP-II	سال ها					فعالیت
						1399	1398	1397	1396	1395	

	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز	بودجه عادی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	مجموع هزینه NHESP-II	سال ها					فعالیت
						1399	1398	1397	1396	1395	

	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز	بودجه عادی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	مجموع هزینه NHESP-II	سال ها					فعالیت
						1399	1398	1397	1396	1395	

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز	
	1395	1396	1397	1398	1399						
5.12.1. توسعه سیستم مدیریت اطلاعات تحصیلات عالی، زیر ساخت های سیستم و تریننگ: توسعه سیستم مدیریت اطلاعات تحصیلات عالی در تمام نهادهای تحصیلی دولتی شامل در سیستم مورد توجه قرار خواهد گرفت تا باعث متمرکز شدن اطلاعات درباره کادر علمی، جدیدالشمولان و سایر معلومات های علمی به شمول معلومات درباره بودجه گردد تا باعث بهبود کنترل در امور مالی، موثریت در تدارکات و نظارت گردیده و همچنان نظارت و ارزیابی سیستم شمول را تسهیل بخشد. برای این منظور، در این برنامه هزینه 50000 دالر برای تریننگ اعضای تمام نهادهای تحصیلی در جریان سال اول و دوم تخصیص داده شده است.	3,250,000	3,250,000	3,080,000	300,000	300,000	10,180,000	1,000,000	4,000,000		5,180,000	
مجموع هزینه زیرساخت های الکترونیکی	4,000,000	4,100,000	3,380,000	400,000	400,000	12,280,000	1,000,000	6,100,000		5,180,000	
13.1. تحقیق اعضای کادر علمی						-					
1.13.1. کمیته تحقیق در وزارت تحصیلات عالی یک استراتژی تحقیق را برای پنج سال آینده توسعه خواهد داد. این کمیته برای اعضای کادر علمی در مورد اصول تحقیق پروگرام های آموزشی را فراهم خواهد کرد؛ اینکه چگونه تحقیق با کیفیت را راه اندازی نمود، پرسشهای درست تحقیقی را مطرح و توصیه ها برای نشر و چاپ	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000		100,000		100,000	

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
نتایج آنرا برای اعضای کادر علمی ارائه خواهد کرد. اعضای کادر علمی باید تشویق شوند تا آنگونه پروژه های تحقیقی را ایجاد نمایند که روی اولویت ها و حل مشکلات ملی متمرکز باشند. هزینه در نظر گرفته شده برای تدویر جلسات و سفر های محلی می باشد.										
2.13.1. حمایت از تحقیقات علمی اعضای کادر علمی. ارائه کمکهای مالی برای حداقل 500 تن کادر علمی به منظور انجام تحقیقات علمی: کمکهای مالی بصورت رقابتی خواهد بود. 80 کمک هزینه تحقیق در سال اول، 90 کمک هزینه تحقیق در سال دوم و بعد از آن 100 کمک هزینه تحقیق در هر سال بعدی فراهم خواهد شد. کمک هزینه تحقیق به گونه متوسط سالانه 5,000 دالر بوده و کمترین آن مبلغ 3000 دالر خواهد بود که در دسترس تمام کادر های علمی نهاد های تحصیلی دولتی قرار خواهد گرفت. البته در این مورد، تصمیم نهایی توسط کمیته تحقیق اتخاذ خواهد شد. کادر های علمی بعد از گذشت یکسال مستحق تقاضای مجدد برای این کمک هزینه می باشند.	500,000	1,250,000	1,750,000	1,750,000	1,750,000	7,000,000		3,000,000		4,000,000
3.13.1. دایر کردن ورکشاپ ها برای اعضای کادر علمی در مورد تحقیق: تدویر 10 ورکشاپ هر سال که هزینه هر یک آن 5000 دالر خواهد بود.	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000		250,000		-
4.13.1. کمک در فراهم آوری امکانات تحقیق در پوهنتون ها: این کمک بر مبنای کیفیت و اهمیت پروپوزل صورت گرفته و بشکل رقابتی ارائه میگردد. کمک بلاعوض 100000 دالر برای شش پوهنتون هر سال بر اساس رقابت ارائه خواهد شد.	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	3,000,000		2,500,000		500,000
5.13.1. کمک برای کمیته های تحقیق در مؤسسات تحصیلی. با کمیته های فعال تحقیق 5000 دالر هر سال کمک خواهد شد. به صورت تخمینی 10 کمیته در سال اول، 20 کمیته در سال دوم، 30 کمیته در سال های بعدی شامل این برنامه خواهد شد.	50,000	100,000	150,000	150,000	150,000	600,000		400,000		200,000
6.13.1. کمک برای نشر نتایج تحقیق، کتابهای درسی منظور شده، ترجمه مواد درسی و مقاله های مجلات به منظور حمایت از تدریس و تحقیق.	50,000	100,000	200,000	200,000	200,000	750,000		300,000		450,000
مجموع هزینه تحقیق	1,290,000	2,140,000	2,790,000	2,790,000	2,790,000	11,800,000		3,750,000		5,250,000
14.1. برنامه های فوق لیسانس: برنامه های جدید ماستری و دکتورا، بهبود و ارتقای این برنامه ها، کمک در تهیه تیزس ها و نظارت آن						-				-
1.14.1. کمک برای برنامه های فوق لیسانس کمک برای برنامه های ماستری و دکتورا با هدف خود کفا ساختن این برنامه ها: در نظر است تا از طریق بدست آوردن فیس، برنامه های ماستری و دکتورا تا اخیر این پلان خود کفا شوند. حمایت از برنامه های جدید ماستری و دکتورا در بخشهای که دارای تعداد کافی کادر علمی با درجه تحصیلات دکتورا باشد. کمکهای مالی مورد نظر جهت بهبود کیفیت برنامه های فعلی و ایجاد برنامه های جدید ماستری و دکتورا شامل کمک هزینه یکبار 28,000 دالر برای برنامه ماستری و 58,000 برای برنامه دکتورا میباشد. در نظر است در جریان این پلان 10 برنامه جدید ماستری و 5 برنامه جدید دکتورا راه اندازی گردد.	17,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	29,000,000		2,280,000		26,720,000

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
2.14.1. کمک برای انجام تحقیقات علمی (تهیه تیزس) در ارائه تیزس دوره ماستری و دکتورا: کمک مالی برای محصلان ممتاز برنامه های فوق لیسانس بر اساس رقابت در سال آخر تحصیل وجود دارد. این کمک مالی بر اساس رقابت برای محصلان ممتاز ارائه خواهد شد که برای فی نفر 5000 دلار یکبار خواهد بود. در سال اول 25 کمک بلا عوض داده خواهد شد که هر سال 10% افزایش خواهد یافت که حد اکثر آن 50 بورسیه تیزس خواهد بود.	125,000	175,000	225,000	250,000	250,000	1,025,000		500,000		525,000
3.14.1. دعوت از کادرهای علمی با درجه تحصیلی دکتورا از خارج کشور تا در آغاز برنامه های دکتورا در بخشهای مهم به منظور کمک با اعضای کادر علمی موجود دارای درجه تحصیلی دکتورا: آوردن دو تن استاد دارای مدرک دکتورا به کشور که ترجیحاً از منطقه خواهد بود. در این بودجه، معاش و هزینه سفر برای این اعضای کادر علمی در نظر گرفته شده است.	100,000	200,000	200,000	200,000	200,000	900,000		900,000		-
4.14.1. حمایت از کمیسیون عالی برنامه های ماستری و دکتورا: هزینه در نظر گرفته شده در این بخش برای تدویر جلسات و سفر های محلی می باشد.	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	100,000	100,000		-
مجموع هزینه برنامه های فوق لیسانس										
	17,265,000	3,415,000	3,465,000	3,490,000	3,490,000	31,125,000	100,000	3,780,000		27,245,000
18.1. بین المللی سازی						-				
1.15.1. راه اندازی کورسهای فشرده آموزش زبان انگلیسی برای اعضای کادر علمی که برای برنامه های فوق لیسانس در خارج از کشور نامزد می باشند و یا اعضای کادر علمی که در برنامه های تدریس به زبان انگلیسی قرار دارند، ترپینگ فشرده 6 ماهه زبان انگلیسی، پنج روز در هفته. در این برنامه 100 تن استاد در سال اول و 150 تن استاد در سال های بعدی بر اساس رقابت با هزینه 1200 دلار شامل خواهند بود.	120,000	180,000	180,000	180,000	180,000	840,000		640,000		200,000
2.15.1. حمایت از سفرهای کادرهای علمی به خارج از کشور جهت اشتراک در کنفرانسها: تصمیم در این مورد توسط کمیته تحقیق بر اساس رقابت اتخاذ میگردد. 40 هزینه کمک در سال اول، 60 هزینه کمک در سال دوم و 50 هزینه کمک در سال های بعد از آن در نظر گرفته شده است. اعضای کادر علمی بعد از گذشت یک سال مستحق تقاضای مجدد برای این کمک بوده میتوانند که بر اساس رقابت تنظیم خواهد شد و هزینه هر کمک به گونه متوسط 8000 دلار خواهد بود.	320,000	480,000	400,000	400,000	400,000	2,000,000		400,000		1,600,000
3.15.1. حمایت از برگزاری کنفرانسهای بین المللی در افغانستان: جهت افزایش دسترسی به اطلاعات در مورد شیوه زندگی اکادمیکی در ساحه بین المللی در افغانستان، وزارت تحصیلات عالی از برگزاری دو کنفرانس بین المللی در دو ناحیه مختلف اکادمیکی در هر سال حمایت خواهد کرد. کمکهای مالی بر اساس رقابت ارائه خواهد شد. کنفرانسهای علمی باید شامل اشتراک کنندگان حد اقل از چهار منطقه مختلف جهان (آسیای جنوبی، آمریکای لاتین، اروپا، آمریکای جنوبی، آمریکای شمالی، اقیانوسیه، آسیای شرقی) باشند. با نظرداشت محدودیت های زمانی فقط یک کنفرانس در سال اول تمویل خواهد شد. تلاش بخاطر جلب تمویل کننده گان صورت خواهد گرفت تا قسمتی از هزینه های کنفرانس را بپردازند.	100,000	150,000	200,000	200,000	200,000	850,000		400,000		450,000

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
4.15.1. راه اندازی یک برنامه آموزشی تا از تمام محصلان بخواهد که یک زبان مهم خارجی را بیاموزند. هزینه در نظر گرفته شده برای تدویر ورکشاپ، ارائه مقالات، اعلانات و نشریات برای هر مؤسسه تحصیلی در نظر گرفته شده است.		170,000	170,000	170,000	170,000	680,000		200,000		480,000
مجموع هزینه بین المللی سازی	540,000	980,000	950,000	950,000	950,000	4,370,000	-	1,640,000		2,730,000
16.1. برنامه های برجسته و تفاوت نهادی						-				
1.16.1. تشکیل یک کمیته در جهت تفکیک و یا درجه بندی نهاد های علمی تا با در نظر داشت گزینه ها پیشنهادات خویش را در مورد چهار نوع پوهنتون (پوهنتون برجسته، پوهنتون جامع، مؤسسات تحصیلات عالی و کالج های آموزش مسلکی) ارائه نمایند. وضعیت فعلی مؤسسات تحصیلی باید مورد بررسی و مرور قرار بگیرد. هزینه در نظر گرفته شده برای تدویر جلسات و کمک در جریان پروسه می باشد.	20,000					20,000				20,000
2.16.1. برنامه های شناسایی نهادهای تحصیلی برجسته که دارای تعداد زیاد اعضای کادر علمی ماستر و دکتور و کیفیت عالی تدریس بوده، مهارت ها و دانش اعضای کادر علمی آن انکشاف یافته بود و پروژه های عمده تحقیق را آغاز کرده باشند. توقع آن است تا چهار پوهنتون کابل و 5 پوهنتون ولایات مانند پوهنتونهای ننگرهار، بلخ، هرات، کندهار و خوست در این برنامه شامل باشند. از پوهنتونهای ولایتی توقع می رود تا روی یک عرصه علمی که برای منطقه شان اهمیت داشته باشد، تمرکز نماید. پوهنتونهای که به عنوان نهادهای برجسته تحصیلی معرفی می گردند، یک میلیون دالر در بودجه عادی آنها به منظور رشد برنامه های علمی اضافه خواهد شد؛ این امر نیاز به منظوری پروپوزل نهاد های مذکور توسط وزارت تحصیلات عالی خواهد داشت. این نهادهای تحصیلی در صورت تکمیل شرایط خوب ارزیابی شناسایی شده و کمک مالی با آنها صورت خواهد گرفت. در نظر است تا دو نهاد تحصیلی در سال اول، سه نهاد تحصیلی در سال دوم و 4 نهاد تحصیلی در سالهای چهارم و پنجم برای این منظور شناسایی گردند.	2,000,000	5,000,000	9,000,000	9,000,000	9,000,000	34,000,000	7,000,000			27,000,000
مجموع هزینه تفکیک مؤسسات تحصیلات عالی	2,020,000	5,000,000	9,000,000	9,000,000	9,000,000	34,020,000	7,000,000	-		27,020,000
17.1. انکشاف نیروی بشری						-				
1.17.1. تلاش برای توسعه مهارتهای اساسی در نصاب تحصیلی: مهارت های اساسی چون کار گروهی، پرزینتیشن های تقریری و تحریری، آگاهی جهانی، کارآفرینی و غیره. کار کردن با مراجع استخدام کننده جهت اطمینان از اینکه مهارتهای لازم در نصاب تحصیلی ده برنامه گنجانیده شده است. این برنامه شامل همکاری و هماهنگی نزدیک و دوامدار با صاحبان حرفه ها (مانند انجینیری، پالیسی عامه، فعالیتهای اجتماعی) میباشد. در سال سوم این پلان یک ورکشاپ روی یافته ها و استفاده از آنها در مؤسسات تحصیلات عالی دیگر دایر خواهد شد. در این برنامه 10000 دالر برای هر یک از 11 نهاد تحصیلی پرداخته خواهد شد. در سال سوم تماس با کارفرمایان و فارغان برقرار خواهد شد، تا آشکار شود که کارفرمایان تا چه اندازه از مهارتها و دانش فارغ التحصیلان راضی هستند و اینکه محصلان در مورد	110,000	210,000	110,000	110,000	110,000	650,000		360,000		290,000

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
آموزش دریافت کرده خویش چه فکر میکنند و به آنها در اشتغال چقدر کمک کرده است. در هزینه پروگرام 100۰000 دالر برای سفر و مصارف مربوطه گروه های تماس در سال دوم تخصیص داده خواهد شد.										
2.17.1. ایجاد کارآموزی با کارپایی های کوتاه مدت با شرکتهای و دفاتر دولتی: در این برنامه 10 پروگرام با هزینه 10۰000 دالر امریکایی هر سال برای تنظیم و نظارت تخصیص داده خواهد شد.	110,000	110,000	110,000	110,000	110,000	550,000	150,000	400,000		-
مجموع هزینه انکشاف نیروی بشری	220,000	320,000	220,000	220,000	220,000	1,200,000	150,000	760,000		290,000
18.1. تضمین کیفیت و اعتباردهی										
1.18.1. تضمین کیفیت و اعتباردهی: حمایت از فعالیت های پروسه تضمین کیفیت و کمیسیون تضمین کیفیت و اعتباردهی: تداوم پروسه اعتبار دهی در حال حاضر در شش پوهنتون که در مرحله نامزدی برای اعتباردهی قرار دارند صورت خواهد گرفت که البته شامل سه مرحله اعتباردهی می باشد. حمایت از پروسه اعتباردهی در نهادهای خصوصی و دولتی به شمول ارزیابی خودی، تریننگ در بررسی همقطاران، بازدید ساحوی توسط تیمهای بازنگری از موسسات هم قطار، ارائه پیشنهادتیم های بازنگری و شورای نظارت از اعتباردهی.	505,500	471,500	442,500	459,500	465,500	2,344,500	1,000,000	1,344,500		-
2.18.1. حمایت از کمیته های تضمین کیفیت موسساتی در زمینه تدویر ورکشاپها و تهیه لوازم: کمک با کمیته های موسساتی جهت تکمیل ارزیابی خودی، پیگیری از پلانهای عملیاتی و تقویت این پروسه در موسسات تحصیلی. هزینه این برنامه 5000 دالر کمک هر سال برای کمیته های فعال مؤسساتی می باشد.	170,000	170,000	170,000	170,000	170,000	850,000		850,000		-
3.18.1. معاشات کارکنان در بودجه عادی تحت پوشش قرار گرفته است.						-				
4.18.1. لوازم و تجهیزات	50,000	45,000	40,000	55,000	50,000	240,000				240,000
5.18.1. بازدید از موسسات برای بررسی عملیه ارزیابی خودی و ارائه پیشنهادت در مورد مرحله پذیرش برای نامزدی یا اعتباردهی.	96,000	96,000	72,000	72,000	80,000	416,000				416,000
6.18.1. خرید و نگهداری عراده جات	50,000	10,000	10,000	12,000	15,000	97,000				97,000
7.18.1. سفر اعضای کمیسیون و کارکنان به مؤسسات تحصیلات عالی دولتی جهت کمک با این مؤسسات تحصیلی و پیگیری پلان های عملیاتی	40,000	50,000	50,000	50,000	50,000	240,000				240,000
8.18.1. سفرهای بین المللی برای اشتراک در ورکشاپ ها و جلسه های اعتباردهی	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000		200,000		-
9.18.1. جلسات کمیسیون و سفرهای محلی برای اشتراک در جلسات و ورکشاپ ها	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	40,000				40,000
10.18.1. عضویت با همکاران بین المللی اعتباردهی	1,500	2,500	2,500	2,500	2,500	11,500		11,500		-
11.18.1. بررسی همقطاران بین المللی (سه بار در سال) تا کیفیت سفرهای بازبینی از محلات بهبود یافته و یک چشم انداز بین المللی برای آن ارائه گردد.	45,000	45,000	45,000	45,000	45,000	225,000				225,000
12.18.1. تضمین کیفیت احتمالی	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000				25,000
مجموع هزینه تضمین کیفیت و اعتباردهی	1,011,000	943,000	885,000	919,000	931,000	4,689,000	1,000,000	2,406,000		1,283,000

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
19.1. مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی										
1.19.1. ایجاد یک بورد علمی برای بازبینی و نظارت از فعالیت های مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی. ارزیابی تمام نهادهای تحصیلی خصوصی که در سال 2013 یا اوایل 2014 بررسی شده است؛ درجه بندی نهاد ها مطابق حکم ریاست جمهوری و اتخاذ تصمیم در مورد نهادهای که پایین تر از کمترین حد کیفیت قرار گرفته و بالاخره اتخاذ تصمیم در مورد این نهادها که با کدام نهاد تحصیلی دیگر با کیفیت مدغم شود، برای این نهاد ها وقت داده شود تا اقتضائات کیفیت را پوره نمایند یا اینکه مسدود گردند. بر اعطای مجوز قانونی برای مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی محدودیت ها وضع گردد. هزینه های در نظر گرفته شده مصارف ورکشاپ ها، مرور و بررسی، جلسات و حمایت را شامل می گردد.	125,000	125,000	125,000	125,000	125,000	625,000		100,000		525,000
2.19.1. ارتقای ظرفیت و نظارت مؤسسات تحصیلات عالی: بورد علمی برنامه های را ایجاد خواهد کرد تا برای مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی برنامه های ظرفیت سازی فراهم گردد که روی برنامه های علمی و انکشاف مسلکی اعضای کادر علمی متمرکز خواهد بود. بورد مذکور یک پلان نظارتی را نیز ایجاد خواهد کرد تا مخصوصاً بر نهادهای تحصیلات عالی که در بررسی سالهای 2013 - 2014 نمرات کم گرفته است، متمرکز گردد.	200,000	300,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000				2,000,000
3.19.1. تضمین کیفیت و اعتباردهی مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی: در یک تعداد مؤسسات تحصیلی خصوصی پروسه اعتباردهی آغاز گردیده است و ارزیابی موسساتی خودی در آنها یا تکمیل و یا در حال تکمیل کردن میباشد. وزارت تحصیلات عالی از طریق اداره تضمین کیفیت تلاش خواهد کرد نهادهای تحصیلی را از طریق ریاست تضمین کیفیت تشویق نماید تا در پروسه تضمین کیفیت مشارکت زودرس داشته باشند. بیشتر هزینه های این پروسه که در بالا مورد بحث قرار گرفته است؛ باید از طریق بدست آوردن فیس فراهم گردد و فیس باید به اندازه هزینه حقیقی سفرهای بازنگری باشد.										
4.19.1. در جریان سال اول پلان استراتژیک ملی تحصیلات عالی، بورد علمی تعیین خواهد کرد که آیا یک نصاب تحصیلی معیاری برای نهاد های تحصیلی تهیه شود یا خیر و همچنان به چه تعداد مؤسسات خصوصی بعد از ختم مهلت قانونی جواز فعالیت داده شود و چه تعداد افزایش در مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی (با در نظر داشت مهلت قانونی) صورت گیرد؛ مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی جدید کدام رشته های تحصیلی را عرضه کنند؛ و اینکه چگونه فیس و سایر مشکلات مربوط به اداره و پیشبرد تحصیلات عالی خصوصی معقول سازی شود.										
مجموع هزینه تحصیلات عالی خصوصی	325,000	425,000	625,000	625,000	625,000	2,625,000	200,000			2,425,000
20.1. توامیت های علمی با پوهنتونهای افغانی و خارجی										
1.20.1. تسهیل بخشیدن همکاریهای علمی بشکل منطوقی و بین المللی با حداقل شش برنامه تحصیلی فعال به مصرف 150,000 دالر برای هر برنامه در تمام مدت این پلان. اهداف ایجاد این برنامه تاسیس پروگرام های تبادلات علمی در سطح منطقه و جهان	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000	1,000,000			500,000

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
می باشد.										
2.20.1. تسهیل بخشیدن همکاریها با سایر نهادهای دولتی افغانی. هدف آن است تا این همکاریها تشویق گردد. در این برنامه مصارف رفت و آمد و سایر مصارف برای پنج پروگرام همکاری به طور رقابتی برای دوسال با مصرف سالانه 10000 دالر در نظر گرفته شده است که ادامه آن در سال دوم وابسته به نتایج حاصله از برنامه سال اول میباشد. یک کمیته متشکل از اعضای کمیته تحقیق و کمیسیون نصاب تحصیلی در مورد پروپوزل ها قضاوت خواهد کرد.	50,000	100,000	100,000	100,000	100,000	450,000	450,000	-		-
مجموع هزینه همکاری های علمی	350,000	400,000	400,000	400,000	400,000	1,950,000	1,450,000	-	500,000	
مجموعه کل هزینه برنامه های علمی	30,765,000	29,720,541	35,688,412	33,225,950	32,516,709	162,916,613	17,500,000	26,631,000	-	91,470,500
II. دسترسی و حمایت محصلان										
مجموع هزینه های تحصیلی برای محصلان: هزینه های مسکن و بدل اعاشه برای محصلان. بودجه عادی	22,865,694	25,152,264	27,667,490	30,434,239	33,477,663				139,597,350	
مجموع بودجه مورد نیاز برای هزینه های تحصیلی برای محصلان	22,865,694	25,152,264	27,667,490	30,434,239	33,477,663				139,597,350	
1.2. دسترسی										
1.1.2. ایجاد یک کمیته دسترسی جهت انکشاف یک استراتژی دسترسی با توجه به رشته های مهم اکادمیک، وضع محدودیت بر دسترسی به رشته های دارای میزان بیشتر فارغ التحصیلان و پیگیری نیازسنجیهای مراجع استخدام کننده: در حد اعظمی آن افزایش میزان دسترسی 10 فیصد سالانه در طول این پلان استراتژیک. کمیته مذکور اطمینان دهد که در جذب محصلان تعادل میان کیفیت و کمیت از بین نرفته و یا هم کیفیت پایین نیاید و نه هم مسئولیت بیش از حد روی شانه های اعضای کادر علمی قرار داده شود.	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	40,000		30,000		10,000
2.1.2. کمیته دسترسی لست رشته های مهم را بازبینی نموده و مطابق به نیازسنجی مراجع استخدام کننده (از طریق سروی یا مصاحبه گروهی) تعدیلاتی در آن وارد خواهد کرد. در سال دوم پلان استراتژیک، کمیته دسترسی موفقیت های کارکردها در سال اول پلان را ارزیابی نموده و همچنان نظریات مراجع استخدام کننده را در باره مهارت های فارغ التحصیلان که آنها ایشان را استخدام مینمایند، بازبینی خواهد کرد. هزینه این برنامه در سال دوم 50,000 دالر تخمین شده است.	40,000	90,000	40,000	40,000	40,000	250,000		50,000		200,000
3.1.2. همکاری با وزارت معارف و نهاد های تحصیلی جهت تشویق و مشوره دهی متعلمین مکاتب ثانوی برای انتخاب گزینه های ادامه تحصیل در خارج از پوهنتون مانند تعلیمات تخنیکي و مسلکی، تربیه معلمین و کالجهای آموزش مسلکی.						-				
مجموع هزینه کمیته دسترسی	48,000	98,000	48,000	48,000	48,000	290,000		80,000		210,000

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
2.2. امتحان کانکور. آوردن بهبود در تامین امنیت. مطالعه امکانات اخذ امتحانات برای هر مضمون در علوم ساینسی، علوم انسانی و سایر رشته ها. مطالعه امکانات اعطای اجازه به تعدادی از نهاد های تحصیلی تا به صورت آزمایشی امتحانات پذیرش شان را خود اخذ نمایند. هزینه های کمیته ها، سفر برای جلسه ها و سایر هزینه ها در نظر گرفته شود.	200,000	200,000	400,000	1,200,000	500,000	2,500,000		500,000		2,000,000
3.2. خدمات مشوره دهی به محصلان. توسعه خدمات مشوره دهی به محصلان در 12 پوهنتون و ایجاد مراکز خدمات برای محصلان در حد اقل پنج پوهنتون مناطق جنگ زده و محروم (هلمند، غزنی، پکتیا، کندز و بدخشان): ارائه مشوره های اکادمیک، تریننگهای رهبریت، مشوره های اشتغال و کاربایی، صحت روانی، برنامه های ورزشی و تفریحی برای محصلین ذکور و اناث، حل منازعات و سایر تریننگها. در پایان دوره این پلان برنامه های 17 نهاد تحصیلی مورد حمایت قرار خواهد گرفت.	752,500	616,750	630,750	630,750	630,750	3,261,500		500,000		2,761,500
4.2. ایجاد خدمات صحت روانی برای محصلان. مشکلات صحت روانی 40 در صد محصلان مؤسسات تحصیلات عالی را متأثر ساخته است که بزرگترین عامل معلولیت و ناتوانی در آنها میباشد. این مشکل بویژه در طبقه اناث حایز اهمیت می باشد. در سال اول چهار پروژه از مایشی جهت مرفوع ساختن این مشکلات آغاز خواهند شد که در سال اول یک پروژه در کابل و یک پروژه در پوهنتون البیرونی آغاز خواهد شد و دو پروژه دیگر در جریان سال 2016 مشخص خواهد شد. این پروژه ها در سال دوم به 6 پروژه و در سال سوم به 8 پروژه و هر سال بعد از آن دو پروژه اضافه خواهد شد تا تعداد مجموعی آن به 12 پروژه افزایش یابد. مصارف آن در بر گیرنده مصارف کارکنان (داکتر طبی/افراد مسلکی صحت روانی، پرستاران، مسئول پذیرش برای هر برنامه)، تجهیزات و مصارف پیشبرد برنامه (تقریباً 50,000 دالر تخمین شده است) میباشد. این برنامه ها خدمات صحت روانی را برای محصلین ارائه کرده، کیفیت را پرورش داده و سلامتی آنها را تضمین می نماید.	200,000	300,000	400,000	500,000	600,000	2,000,000	200,000	800,000		1,000,000
مجموع هزینه کانکور و خدمات محصلان	1,152,500	1,116,750	1,430,750	2,330,750	1,730,750	7,761,500	200,000	1,800,000		5,761,500
5.2. توسعه دسترسی										

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
1.5.2.	برنامه های شبانه: تعیین ساعات درسی، ارزیابی گزینه های فعلی، شرایط کاری برای کادر های علمی شبانه و تمام برنامه های شبانه. توجه خاص به تامین امنیت محصلین اناث (مانند پروژه تنویر در پوهنتون کابل) تشویق گردد، هزینه های برنامه های تحصیلی در دراز مدت از طریق فیس محصلان تحت پوشش قرار خواهند گرفت. در حال حاضر بودجه برای این برنامه ها از سال اول تا سال سوم تخصیص داده شده که البته در سال های چهارم و پنجم به منظور افزایش در فیس حاصله کاهش خواهد یافت. 5000 دالر برای مرور و بررسی ساختار و تنظیم برنامه های شبانه در سال اول در نظر گرفته خواهد شد. هزینه های برنامه های شبانه در کوتاه مدت توسط تمویل کننده گان تحت پوشش قرار خواهد گرفت. در سال دوم یک ارزیابی مکمل در مورد کیفیت برنامه های شبانه، کیفیت محصلان شامل در این برنامه ها و موفقیت های آنها بعد از تکمیل نمودن این برنامه ها راه اندازی خواهد شد (مصاحبه با کارفرمایان، گروه های فوکس و فارغ التحصیلان سابقه این برنامه ها). در نتیجه این بررسی آشکار خواهد شد که برنامه های شبانه دوام پیدا کنند یا خیر، توسعه یا کاهش یابد و یا برای گروه های خاص مانند کارکنان دولت و یا رشته های خاص محدود گردد و یا هم کاملاً از بین برود. برای هزینه مرور و بررسی و گروه های فوکس در سال دوم 50000 دالر در نظر گرفته شده است.	2,000,000	2,000,000	2,000,000	1,000,000	1,000,000	8,000,000	6,000,000	2,000,000	
2.5.2.	برنامه های کالج های آموزش مسلکی: ایجاد پنج کالج آموزش مسلکی (سه کالج در ولایات). هزینه اولیه برای ایجاد هر کالج آموزش مسلکی بطور اوسط یک میلیون دالر میباشد. در این برنامه حمایت از دو کالج آموزش مسلکی موجود، افزایش در تعداد آنها تا آخر سال پنجم به پنج کالج در نظر گرفته شده است، برای کالج های آموزش مسلکی دیگر باید در سال اول آماده گی گرفته شود، سه کمیونتی کالج باید تا اخر سال پنجم آغاز به فعالیت نماید. برای این منظور 500۰000 دالر در هر سال برای سه سال نخست آغاز این برنامه ها برای هر کالج آموزش مسلکی در نظر گرفته شود. هدف این برنامه کمک برای افزایش دسترسی فارغ التحصیلان مکاتب در راه حصول مهارتها و حرفه های مورد ضرورت در بازار کار میباشد. این نهادهای تحصیلی باید بسوی خود کفایی سوق گردند تا بودجه خویش را در دراز مدت خود شان فراهم کنند.	500,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	500,000	4,000,000	1,000,000	3,000,000	-

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
3.5.2. تحصيلات غير حضوری: یک کمیته تحصيلات غير حضوری تا امکانات، چالش ها، نیازها، و ضرر های تحصيلات غير حضوری را در افغانستان مورد بحث قرار دهد. در صورتی که مزایای این پروگرام بیشتر از معایب آن باشد، لوايح و مقررات تحصيلات غير حضوری تهیه و شرایط برای یک برنامه آزمایشی در یکی از پوهنتون های برتر دولتی و یا با ایجاد نهاد تحصيلی جدا گانه در نظر گرفته شود. هزینه این برنامه شامل هزینه حمایت، تشکیل جلسات و سفر های محلی می گردد.	10,000					10,000		10,000		-
1.3.5.2. راه اندازی یک پروژه آزمایشی تحصيلات غير حضوری در مقاطع لیسانس در یک نهاد تحصيلی: هزینه های آغاز و هزینه ها برای دوام پروژه آزمایشی تحصيلات غير حضوری در نظر گرفته شده است.	300,000	335,000	1,000,000	75,000	75,000	1,785,000		900,000		885,000
2.3.5.2. بازبینی موفقیت ها و چالش های پروژه آزمایشی و ارائه توصیه ها برای آینده تحصيلات غير حضوری. هزینه مرور و حمایت از برنامه تحصيلات غير حضوری در نظر گرفته شده است.				10,000	10,000	10,000				10,000
4.5.2. اسکالرشپ های تحصیل در خارج. وزارت تحصيلات عالی تعداد کارکنان ریاست ارتباط خارجه را افزایش داده و تربینگ های را برای آنها ارائه می کند تا آنها قادر شوند امور مربوط به محصلین را که با بودجه شخصی شان برای تحصيلات به خارج از کشور میروند و یا بعد از برگشت به کشور برای اشتغال و کاریابی خواستار کمک وزارت تحصيلات عالی میباشند، نظارت نموده و به آنها مشوره دهند. توجه خاص به فارغ التحصيلان که با درجات تحصيلی ماستری و دوکتورا به کشور بر میگردند و در یافتن وظیفه دچار مشکلات باشند معطوف خواهد شد. در دو سال اول برای شاگردان ممتاز به اندازه 6 میلیون دالر به منظور بورسیه های تحصيلی تخصیص داده خواهد شد و البته این رقم در سالهای بعدی کاهش خواهد یافت بخاطریکه این نیازها بعد از آن در داخل افغانستان برآورده خواهد شد.	6,000,000	4,000,000	4,000,000	3,000,000	1,000,000	18,000,000		8,000,000		10,000,000
مجموع هزینه توسعه دسترسی	8,810,000	7,335,000	8,000,000	5,075,000	2,585,000	31,805,000	1,000,000	17,910,000		12,895,000
5.2. مساعدت با گروه های آسیب پذیر (افراد دارای معلولیت و محصلان مناطق جنگ زده و محروم): وزارت تحصيلات عالی یک کمیته را تشکیل خواهد کرد تا راه های مساعدت با محصلان معلول را که برای تحصيلات عالی واجد شرایط باشند جستجو نماید. برنامه ها جهت کمک با شاگردان مناطق جنگ زده و محروم در سال 2016 نیز ادامه یافته و تا حد ممکن توسعه خواهد یافت. وجوه مالی برای کمک محصلان معلول از سال دوم الی پنجم ارائه خواهد شد.	50,000	200,000	200,000	200,000	200,000	850,000		300,000		550,000
مجموع هزینه گروه های آسیب پذیر	50,000	200,000	200,000	200,000	200,000	850,000	-	300,000		550,000
7.2. جندر (جنسیت)										

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
1.7.2.	10000*10	100,000	100,000			300,000		200,000		100-000
2.7.2.	900,000	900,000	900,000	900,000	900,000	4,500,000	1,200,000	2,000,000		1,300,000
3.7.2.										-
4.7.2. الف.	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000		100,000		150,000
4.7.2. ب.										
5.7.2.						-				-
6.7.2.	300,000	500,000	100,000			900,000	400,000	500,000		-

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
منحیث یک موضوع دارای اولویت استخدام شوند.										
7.7.2. برنامه های رهبری برای زنان. ایجاد یک برنامه انکشاف رهبری برای زنان تا با آنها در مورد ارتقای شان در پست های اداری و رهبریت کمک صورت گیرد. در این برنامه 6 تن استاد متعهد طبقه اناث سالانه توسط یک تن استاد یا مدیر ارشد زن در وزارت تحصیلات عالی مانند معاونین علمی زن نظارت خواهد شد. این برنامه باید مانند برنامه بسیار موفق بورسیه های ACE در ایالات متحده آمریکا بنیان گذاری شود. این برنامه در تعطیلات پوهنتون یا در تعطیلات آخر هفته راه اندازی خواهد شد. زنانیکه به این برنامه راه می یابند؛ برای آنها یک سمستر رخصتی داده خواهد شد تا به حیث کارآموز با زنان ارشد یا معاونین علمی در وزارت تحصیلات عالی کار نمایند. هزینه های آماده گی در سال اول که شامل تریننگ، سفر و مصارف روزانه غذا میباشد، برای سمستر کارآموزی و سایر هزینه ها برای حد اکثر 6 تن زن سالانه در نظر گرفته شده است.	100,000	180,000	180,000	180,000	180,000	820,000		500,000		320,000
8.7.2. کمیته بررسی جندر: یک کمیته برای بررسی جندر تحت نظارت مشترک معینان وزارت برای امور علمی و امور محصلان تشکیل خواهد شد. این کمیته پیشرفت در زمینه استراتژی جندر تحصیلات عالی را ارزیابی خواهد نمود. این کمیته در ارتباط به موضوع جندر راپور های سالانه را از معاونان علمی موسسات به دست خواهد آورد. این که آنها در این مورد به کدام اقدامات عملی متوسل گردیده و چه موفقیت های را بشمول فیصدی اناث محصل و استاد و سایر دست آورد ها و یا موضوعاتی که باید مورد توجه قرار گیرند، بدست آورده اند.	20,000	30,000	30,000	30,000	30,000	140,000		140,000		-
9.7.2. نظارت بر جندر (جنسیت) از طرف وزارت ها: وزارت تحصیلات عالی از طریق دفتر معین وزارت در امور علمی و ریاست امور زنان تلاش خواهد کرد تا زنان بیشتری را به پست های رهبری در وزارت تحصیلات عالی و مؤسسات تحصیلات عالی ارتقاء دهند. دفتر مذکور از تمام موفقیت ها در این عرصه نظارت خواهد کرد و با نهادهای تحصیلی کار خواهد کرد تا تضمین شود که فضای اداری برای زنان صمیمانه، بدون تهدید و متوازن است.										-
8.2. پوهنتون زنان: ایجاد یک پوهنتون برای زنان با ظرفیت 5000 محصل (که سرانجام برنامه های ماستری و دکتورا را نیز راه اندازی خواهد کرد) تا به یک پوهنتون درجه اول برنامه های فوق لیسانس و تحقیقاتی مبدل گردیده و برنامه های با کیفیت لیسانس را نیز داشته باشد. وزارت تحصیلات عالی یک کمیته رهبری را به منظور پلان گذاری و نظارت از این پوهنتون تشکیل خواهد کرد. کادر علمی برای این پوهنتون از نهادهای تحصیلی موجوده تدارک گردیده و اعضای کادر علمی جدید نیز در آن استخدام خواهند شد. کادر علمی این پوهنتون متشکل از اعضای کادر علمی برجسته از طبقه اناث و ذکور با داشتن آثار علمی، سوابق خوب تدریس و تحقیق خواهد بود.	100,000	700,000	4,300,000	2,000,000	1,000,000	8,100,000	1,200,000	6,000,000		900,000
مجموع هزینه جندر	1,470,000	2,460,000	5,660,000	3,160,000	2,160,000	15,010,000	2,800,000	9,440,000		2,770,000

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز	
	1395	1396	1397	1398	1399						
مجموعه کل هزینه حمایت و دسترسی به تحصیلات											
III. اداره/حکومتداری											
1.3 الف. بررسی ساختار اداره تحصیلات عالی. هدف از این بررسی بهبود اداره و مدیریت و جستجوی راه های است که در نتیجه آن کیفیت و کارایی افزایش یابد. وزارت تحصیلات عالی با کمیته ها و کمیسیون های موجود و در صورت لزوم با کمیته های خاص همکاری خواهد کرد تا راه های را به منظور بهبود اداره تحصیلات عالی هم در سطح پوهنتونها و هم در سطح وزارت جستجو نماید تا آن وزارت را قادر بسازد با شرایط پیچیده تر، متنوع تر و سخت تر عصر حاضر مقابله نموده و روند غیر متمرکز سازی صلاحیت های بیشتر مالی و اداری به نهاد های تحصیلی را تسهیل بخشد. وزارت تحصیلات عالی تلاشهای خود را جهت افزایش استقلالیت موسساتی ادامه خواهد داد. استقلالیت موسساتی منتج به داشتن یک سیستم موثر تر و کارآمدتر خواهد شد. بررسی شامل امکانات ایجاد هیأت امانا خواهد شد زیرا در نتیجه استقلالیت بیشتر نهاد های تحصیلی سیستم پیچیده تر اداری خواهند داشت.	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	100,000	300,000	-	22,186,500	
1.3 ب. تریننگ رهبری برای رئیسان پوهنتون و سایر مدیران ارشد: ورکشاپهای منظم تریننگ رهبری برای رئیسان و معاونان پوهنتون، رئیسان فاکولته ها، آمرین دیپارتمنت ها و سایر مدیران ارشد (بشمول آنهاپیکه در وزارت تحصیلات عالی میباشند) دایر خواهد شد تا در اثر آن ظرفیت رهبری و موثریت موسسات افزایش یابد. هدف از این تریننگ ها بهبود کیفیت و مدیریت در تحصیلات عالی میباشد.	140,000	130,000	130,000	100,000	120,000	620,000		200,000		420,000	
2.3 سیستم مدیریت مالی: برای ایجاد سیستم موثر مدیریت مالی و پلان گذاری در نهادهای تحصیلی ارائه تریننگ برای رئیسان پوهنتون و مدیران آنیه شکل سیستم Cambridge Associate پیشنهاد می گردد تا رئیسان پوهنتون، مدیران بخش مالی و سایر مدیران ارشد را قادر به ترتیب یک پلان پنج ساله در پلان گذاری بودجوی و اداره نموده بتواند. وزارت تحصیلات عالی به نرم افزار Cambridge Associate دسترسی دارد و آنرا مورد آزمایش نیز قرار داده است. این نرم افزار توسط رئیسان 100 پوهنتون در سراسر جهان مورد استفاده قرار می گیرد. مصرف مجموعی آن به شمول دو تن دستیار کمکی (تقریباً 100000 دالر هزینه خواهد داشت)، که شامل مسکن، ترانسپورت، مصارف روزانه غذا باهزینه نصب دستگاه بشمول کمپیوترها، اثاثیه و سایر مصارف دفتر میباشد، در حدود یکصد هزار دالر خواهد بود. البته مصارف نرم افزار نیز در مدیریت امور مالی شامل میباشد. نرم افزارهای لازم خریداری و در حداقل 10 پوهنتون نصب شده و حداقل پنج تن کارمند در هر نهاد تحصیلی آموزش میگردند. هدف از این برنامه بهبود اداره، حسابدگی، شفافیت و ساختارهای مدیریتی میباشد. این سیستم از سال اول تا سال سوم نصب خواهد شد و در سال 4 الی 5 از آن بهره برداری صورت خواهد گرفت.	900,000	937,660	826,000	100,000	100,000	2,863,660	200,000	1,500,000		1,163,660	

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز	
	1395	1396	1397	1398	1399						
3.3. هماهنگی میان نهادهای تحصیلی و اداره: ایجاد یک سیستم برای بهبود هماهنگی میان نهادهای تحصیلات عالی و همچنین تلاشهای ایجاد هماهنگی وزارت تحصیلات عالی با نهادهای تحصیلات عالی خصوصی و دولتی. برخی از این تلاشها میتواند از طریق نصب سیستم مدیریت اطلاعات تحصیلات عالی و توانایی این سیستم در قسمت تامین ارتباط بین سیستم ها و همچنین سیستم ویدئو کنفرانس در وزارت تحصیلات عالی حاصل گردد. ایجاب می نماید تا ارتباطات بیشتر با رهبران ارشد نهادهای تحصیلات عالی دولتی و خصوصی برقرار شوند تا تبادل نظریات دو جانبه میان نهادهای تحصیلات عالی با یکدیگر و وزارت تحصیلات عالی تقویت گردد. از آن جایی که وزارت تحصیلات عالی به صورت تدریجی امور را به موسسات واگذار می نماید ضروری خواهد بود تا این گونه هماهنگی و همکاری بیشتر توسعه داد شود. غیر متمرکز سازی همچنان نیاز به بهبود اداره دارد که این برنامه شامل ورکشاپ ها برای مدیران ارشد و میکانیزم های تامین ارتباطات خواهد بود که هزینه آن مصارف روزانه غذا و سایر هزینه های غیر متمرکز سازی را در بر میگیرد.	100,000	200,000	200,000	200,000	200,000	900,000		300,000		600,000	
4.3. قانون تحصیلات عالی و پالیسی های وزارت تحصیلات عالی: وزارت تحصیلات عالی تلاش خواهد کرد نسخه فعلی قانون تحصیلات عالی توسط پارلمان منظور گردد. وزارت تحصیلات عالی در صورت لزوم سایر قوانین و مقررات را نیز بازبینی خواهد کرد تا از تطبیق منظم این پلان استراتژیک مطمئن گردد.	100,000					100,000		100,000		-	
5.3. قانون حق نشر و طبع: وزارت تحصیلات عالی با نهادها و وزارت عدلیه جهت طرح قانون حق نشر و طبع کار کرده و حق مالکیت کادرهای علمی، نویسندگان، هنرمندان، محصلین و اشخاص دیگر را از سرقت محفوظ خواهد کرد. قانون مذکور مجازات سخت را بر آنعده اشخاص که بدون موافقت قبلی، پرداخت حق التالیف (اگر ضروری باشد) و نقل درست منابع (ریفرنس) آثار از کارهای معنوی دیگران استفاده مینماید، تطبیق خواهد کرد. در این مورد به هزینه اضافی ضرورت نیست.						-					
5.3. بهبود سودمندی و شفافیت: در جریان سال اول پلان استراتژیک دوم، وزارت تحصیلات عالی یک کمیسیون را ایجاد خواهد کرد تا چگونگی بهبود موثریت و دیوانسالاری را هم در سطح وزارت تحصیلات عالی و هم در نهادهای تحصیلی بررسی نماید. کمیسیون مذکور مقررات را آسان ساخته، طرز العملها را تجدید نموده (بشمول کمیوتری شدن بیشتر سوابق اداری و مالی)، و با کسب اطمینان از اینکه تمام قوانین و مقررات برای همه قابل دسترس و تطبیق می باشد شفافیت را افزایش بخشد، این برنامه به منظور نظارت از روند اجرای امور تا آخر پلان ادامه خواهد یافت.	40,000	50,000	20,000	20,000	20,000	150,000				150,000	

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
7.3. بهبود مؤثریت تدارکات: کمیسیون مؤثریت و سودمندی همچنین طرزالعملهای تدارکات را بازبینی کرده و شیوه های را طرح خواهد کرد تا مدت زمان منظوری و تسلیم دهی هم در وزارت تحصیلات عالی و هم در سطوح نهاد های تحصیلی کاهش یابد. غیر متمرکز ساختن بعضی از این کارکردها بمنظور افزایش مؤثریت در نظر گرفته خواهد شد. در این مورد هزینه کارشناس کوتاه مدت، جلسه ها و حمایت از کارکنان در نظر گرفته شده است.	50,000	100,000				150,000				150,000
8.3. اخلاق و فساد: وزارت تحصیلات عالی با همکاری نهادهای تحصیلی یک سلسله ورکشاپها و بازبینی های توجه به مسایل اخلاقی و جلوگیری از فساد را در سال اول برای وزارت تحصیلات عالی و نهاد های تحصیلی راه اندازی خواهد کرد. وزارت تحصیلات عالی و موسسات تحصیلی پالیسی های خود را در مورد اصول اجرایی و اخلاقی، فساد و صداقت مرور خواهد کرد تا اطمینان حاصل گردد این پالیسی ها مؤثر بوده و در آن مجازات و مکافات کافی بشمول انفکاک بخاطر تخطی های جدی وجود دارد. در بخشهای که پالیسی ها در ارتباط به فساد مالی یا سایر انواع فسادها ضعیف باشد، آنها تقویت خواهند شد. در این برنامه هزینه های بررسی، ورکشاپ ها، چاپ در نظر گرفته میشود.	100,000	200,000	200,000	200,000	200,000	900,000		83,000		817,000
مجموعه کل هزینه اداره/حکومتداری	1,530,000	1,717,660	1,476,000	720,000	740,000	6,183,660	300,000	2,483,000	-	3,400,660
IV. زیر بنا ها: افزایش دستیابی، بهبود کیفیت، ترمیم سهولت ها، وسایل آموزشی و تمرینی و نظارت										-
1.4. طرح ماستر پلان، ارزیابی ضرورت به ترمیمات لازم، پلانهای تخنیکی و کوتاه مدت، سروی ها، نظارت از امور ساختمانی شامل این بخش می گردد.	7,105,000					7,105,000	5,000,000	500,000		1,605,000
2.4. الف. اعمار صنفهای درسی، لابراتوارها، دفاتر اعضای کادر علمی، دفاتر اداری، امکانات تمرینی، سایر امکانات و توسعه شفاخانه های تدریسی: توسعه امکانات زیربنایی در تحصیلات عالی از مهمترین اهداف به منظور افزایش دسترسی و بهبود کیفیت تحصیلات عالی میباشد. (ضمیمه دوم را برای جزئیات پلانها ببینید.) اعمار و جدید سازی اینگونه امکانات برای برآورده ساختن نیازهای دستیابی در حال افزایش، ترمیم ساختمانها و سهولتهای پوهنتون در این بخش شامل می باشد.	25,600,000	48,300,000	16,253,400	11,751,380	3,000,000	104,904,780	30,000,597	12,000,000		59,317,281
2.4. ب. بازسازی و ترمیم (بودجه عادی)	649,139	681,596	715,676	751,459	789,032	3,586,902			3,586,902	
3.4. تجهیز مجدد و ترمیم ساختمانهای موجود، جلوگیری از مصارف گزاف برای ترمیمات ابتدایی ساختمانها، لابراتوارها، صنفهای درسی و دفاتر که در سه دهه اخیر به اثر جنگ تخریب گردیده است. در این مورد یک نیازسنجی در زمینه ترمیمات لازم انجام شده و سپس ساختمانهای موجود ترمیم و بصورت مجدد تجهیز خواهد شد.	4,554,666	4,554,666	4,554,667	1,000,000	500,000	15,163,999	5,000,000	1,000,000		9,163,999

فعالیت	سال ها					مجموع هزینه NHESP-II	سهم تخمینی بودجه انکشافی (5 سال)	کمکهای تخمینی تمویل کنندگان (5 سال)	بودجه عادی (5 سال)	تخمین بودجه باقی مانده مورد نیاز
	1395	1396	1397	1398	1399					
4.4. اعمار لیلیه ها برای زنان و مردان بشمول عقد نامه ها و تجهیز آن: یکسان نمودن دستیابی مردان و زنان به لیلیه ها به دلیل اینکه مکان های موجود برای زنان نصف تعدادی است که مردان در اختیار دارند. کمبود مسکن مشکل عمده در افزایش فیصدی محصلین زنان میباشد. در جریان سه سال 11 لیلیه برای طبقه انات و 2 لیلیه برای ذکور ساخته خواهد شد.	14,800,000	18,800,000	1,400,000	1,000,000	1,000,000	37,000,000	22,000,000	5,000,000		10,000,000
5.4..الف. لابراتوار و وسایل آموزشی: در مورد جدید سازی لابراتوارهای آموزشی و خریداری تجهیزات آموزشی و تجهیزات که شدیداً مورد نیاز در لابراتوار ها باشد و همچنان تجهیز مجدد لابراتوار ها. در مورد مشکلات کمبود و قدیمی بودن تجهیزات مطالعه صورت خواهد گرفت. این کار از بخشهای دارای اولویت و نیازهای کلیدی در تمام پوهنتونها و موسسات تحصیلات عالی بشمار میرود. هدف آن افزایش کیفیت و بهتر نمودن تجهیزات لابراتواری و آموزشی میباشد. در سالهای چهارم و پنجم نیز با در نظر داشت موفقیت این برنامه در سه سال اول یک مبلغ برای آن در نظر گرفته خواهد شد.	10,000,000	11,000,000	4,889,300	3,000,000	2,000,000	30,889,300	9,846,066	4,500,000		16,543,234
5.4.ب. تجهیزات - بودجه عادی منحیت بخش از بودجه پلان استراتژیک ملی تحصیلات عالی حساب شده است.	2,408,647	2,529,079	2,655,533	2,788,310	2,927,725	13,309,294			13,309,294	
6.4.الف. هزینه سالانه برای ترمیم ، نگهداری، جایگزینی و حفظ و مراقبت زیرساختهای که نو اعمار یا ترمیم میگردد، دو در صد در هر سال میباشد.	1,008,000	1,562,000	450,854	315,028	120,000					
6.4.ب. هزینه های جمعی نگهداری، تجدید، جایگزینی و حفظ و مراقبت: کمک مالی برای تجدید و جایگزینی منحیت بودجه جداگانه تخصیص داده خواهد شد، که در ابتداء 0.5 فیصد بودجه مجموعی سالانه را تشکیل خواهد داد. (2 فیصد هزینه مجموعی ساخت و ساز و ترمیم) -- این رقم در جریان پلان استراتژیک ملی تحصیلات عالی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.	1,008,000	2,570,000	3,020,854	3,335,882	3,455,882	13,390,617	13,390,617			-
7.4. بودجه احتیاطی: بودجه اختصاص نیافته برای برآوردن نیازهای میباشد که پیش بینی نشده است. بودجه عادی، منحیت بخشی از بودجه پلان استراتژیک ملی تحصیلات عالی دوم حساب نشده است و به گونه موقت تحت عنوان برنامه های علمی قرار گرفته تا بودجه ای برای آن تخصیص داده شود که ده در صد سالانه افزایش خواهد یافت تا پاسخگوی رشد در تعداد محصلان، اعضای کادر علمی و کارکنان باشد. بودجه عادی. (افزایش تخمین شده 5 فیصد)	232,865	244,508	256,733	269,570	283,048				1,286,724	
مجموعه کل هزینه توسعه، ترمیم و حفظ و مراقبت زیرساختها	66,125,452	88,435,341	33,489,430	23,627,031	13,672,639	225,349,892	85,237,280	23,000,000	16,896,196	100,216,416
مجموعه	109,950,952	131,083,292	85,992,592	68,386,731	53,653,098	450,166,665	107,037,280	81,644,000	44,381,309	217,104,076
مجموعه بودجه انکشافی، بودجه عادی و تعهدات تمویل کنندگان										233,062,589
مجموع کل بودجه پلان استراتژیک ملی تحصیلات عالی: 2020-2016										450,166,665

جدول 14: ارقام اجمالی بودجه پلان استراتيژيک ملی تحصیلات عالی (1395 - 1399)

مورد	مبلغ	فیصدي
افزایش تخمینی بودجه در سال طی سال های 1395 - 1399		5
بودجه لازم برای زیر ساخت ها	225,349,892	50
بودجه لازم برای برنامه های علمی	162,916,613	36.2
بودجه لازم برای افزایش دسترسی به تحصیلات عالی	55,716,500	12.4
بودجه لازم برای برنامه های اداری و حکومتداری	6,183,660	1.4
مجموعه بودجه پلان استراتيژيک ملی تحصیلات عالی	450,166,665	100
منابع بودجه:		
1. بودجه انکشافی	107,037,280	23.8
2. بودجه عادی	44,381,309	9.9
3. سهم دوائر ها (شرکای تحصیلات عالی)	81,644,000	18.1
4. نیاز (ضرورت به تمویل)	217,104,076	48.2

- [1]. Aturupane, H. (2013). *Higher education in Afghanistan: an emerging mountainscape*. Washington DC; World Bank.
- [2]. Babury M. O. & Fred M. Hayward, "A Lifetime of Trauma: Mental Health Challenges for Higher Education in a Conflict Environment in Afghanistan," Education Policy Analysis, v.21, no. 70, September 16, 2013.
- [3]. Babury M. O. & Fred M. Hayward, "A Lifetime of Trauma: the Need and Prospects for Mental Health Counseling in Higher Education in Afghanistan," MoHE, March 2010.
- [4]. Cardozo, B., Bilukha, O., Wolf, M., Gerber, M., & Anderson, M. (2004). Mental health, social functioning, and disability in postwar Afghanistan. *The Journal of the American Medical Association*, 292(5). Retrieved on August 4, 2004: <http://jama.ama-assn.org/content/292/5/575.full>.
- [5]. Cloete, Nico, (2011). "Differentiation: Reasons and Purposes, Systems and Methodologies." CHET website, dl. March 14, 214, www.chet.org.za, Pp. 5 &6.
- [6]. Cloete, Nico, (2011). "Differentiation: Reasons and Purposes, Systems and Methodologies." CHET website, dl. March 14, 214, www.chet.org.za, Pp. 6
- [7]. Hayward Fred, and Amiryar, Sara, (2003), "Final Report: Feasibility Study on Private Sector Involvement in Tertiary Education in Afghanistan, Academy for Educational Development, Washington DC.
- [8]. Hayward, Fred and Ncayiyana, Daniel, (2014), "Confronting the Challenges of Graduate Education in Sub-Saharan Africa and Prospects for the Future," *International Journal of African Higher Education*, pp. 173-216.
- [9]. HEP Policy Support Unit. (2014). *The Current State of Implementation of the National Higher Education Strategic Plan: 2010-2014*. Higher Education Project.
- [10]. Index Mundi, (2014) "Afghanistan Infant Mortality Rate," p. 1. Geeti Moliseni, "Maternal Mortality Decreases in Afghanistan." *TOLOnews.com*. dl November 22, 2014.
- [11]. Johan Muller, (2014). "Differentiation: Africa lags (again) – or does it?" *University World News Global Edition*, 28 February 2014, no. 309.
- [12]. Ministry of Higher Education in the Mirror of Data, March (2013).
- [13]. MoHE, (2013), *Higher Education Gender Strategy*. MoHE, Kabul, Afghanistan.
- [14]. Qayoumi, M., (2015), White Paper, "Higher Education in Afghanistan: Challenges and Opportunities," April 9, 2015.

- [15]. Sunaina, R. (2014, March 18). India Lagging Behind with 20% Gross Enrollment Ratio (GER) in Higher Education Worldwide. CNNiReport. Retrieved from <http://ireprot.cnn.com/docs/DOC-1108407>
- [16]. UNESCO (2011), International Standard Classification of Education, Paris, France.
- [17]. UNESCO, (October 9, 1998), “World Declaration on Higher Education for the 21st Century”: Article 2, Paris, France.
- [18]. United Nations World Food Program, (2013) “Afghanistan: Overview,” p. 1.
- [19]. University of Massachusetts Amherst. (2014). Afghanistan Higher Education Project Final Report.
- [20]. Van Deuren, R. (2013). Capacity development in higher education institutions in developing countries (No. 2013/30).
- [21]. Van Vought, (2007). “Diversity and Differentiation in Higher Education Systems.” CHET anniversary conference, Cape Town, 16 November 2013, p. 15.
- [22]. Wall Street Journal, (2014) “Afghanistan GDP per capita,” Wall Street Journal, from <http://www.tradingeconomic.com/afghanistan/gdpper-capita>.
- [23]. World Bank. (2013). School enrollment, tertiary (% gross). Retrieved from: <http://data.worldbank.org/indicator/SE.TER.INRR>
- [24]. World Bank. (2014). Higher Education in Afghanistan; An emerging Mountainscape. Washington: DC